

הישיבה השלוש-מאות של הכנסת העשירית

יום רביעי, י"ז באדר ב' התשמ"ד (21 במרס 1984)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

טובין (תיקון מס' 13), התשמ"ד — 1984: 3. בצו תעריף המס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 24), התשמ"ד — 1984.
ב. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 13), התשמ"ד — 1984 — שהחזירה הוועדה לענייני ביקורת המדינה, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.
ג. החלטת ועדת הכנסת בתלונת חבר הכנסת אליהו בן-אלישר נגד חבר הכנסת מאיר וילנר.
ד. מסקנות הוועדה המשותפת — חרץ וביטחון-כספים בנושא: הפסקת החשמה.

היו"ר מ' שחל: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון: ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

א. החלטה בדבר אישור הנוראות: 1. בצו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 12), התשמ"ד — 1984: 2. בצו מס קנייה על

ב. שאילתות בעל-פה

הרב הצבאי אישר שאכן פנה לכמה חברי הכנסת, אך מאחר שהוא חדש (גרים לקבע לפני 5 חודשים) לא ידע על האיסור לקבל תרומות, והראה לכך היא שפנה לאיש ציבור, מה שעשה, עשה בחום לב, ולדבריו לא קיבל תרומה כלשהי. הקצין הועמד על חומרת הדבר, ונאסר עליו במפורש להגיש פנייה מסוג כלשהו או לקבל כל תרומה שהיא.

הרב הראשי לצה"ל פנה לפרקליט הצבאי הראשי וביקש לבדוק מה הם הצעדים שיש לנוקטם לגבי הרב הצבאי הנרץ.

היו"ר מ' שחל: תודה. חבר הכנסת ברילב, זו היתה תשובה על שאילתא שלך. האם אתה רוצה לשאול שאלה נוספת?

חיים ברילב (המערך): לא.

היו"ר מ' שחל: שאלה נוספת לחבר הכנסת לורינץ.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל): השר לא השיב על שאלה 2 בשאילתא. האם השר יכול לומר לנו, האם באמת יש התנגדות לכך שנופים — לא בתוך צה"ל, אלא גוף כלשהו — פועלים להחזיר חיילים או אנשים בתשובה?

שר הביטחון מ' ארנס: אין התנגדות לכך, כל עוד אין בכך משום סתירה והפרה של התקנות הקובעות את ההתנהגות במסגרת צה"ל.

79. שבר יום מילואים למשרתים בצה"ל

היו"ר מ' שחל: תודה. שאילתא מס' 79 מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז): אדוני השר, כידוע משלם הצבא לחייל מילואים בתום

78. פניית רב צבאי לתרומות

היו"ר מ' שחל: תודה. אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאילתות בעל-פה. אני מומין את שר הביטחון להשיב על שתי שאילתות.

אבקש משר הביטחון להשיב על שאילתא מס' 78 מאת חבר הכנסת חיים ברילב. אדוני שר הביטחון, האם אתה מסכים שחבר כנסת אחר מסיעתו של השואל יקרא את השאילתא?

שר הביטחון מ' ארנס: בבקשה.

היו"ר מ' שחל: אבקש מחבר הכנסת רפאל סויסה לקרוא את השאילתא של חבר הכנסת חיים ברילב.

רפאל סויסה (המערך): אדוני השר, כאיגרת כתובה שקיבל חבר הכנסת ברילב מאת "משה זמיר, רב צבאי, שי עגנון 185/32 אשקלון". הוא נתבקש לתרום להחזרת חיילים בתשובה. השאלות הן:

1. האומנם עוסק "רב צבאי" בפנייה לציבור לתרומות? אם כן — מה דעת כבודו בדון?

2. מה מדיניות צה"ל באשר למאמצי גופים שונים להחזיר חיילים בתשובה?

שר הביטחון מ' ארנס: 1-2. הרבנות הצבאית מקפידה שלא לקבל תרומות משום גוף, והרב הצבאי הראשי נוהג להזהיר את הרבנים הצבאיים הפיקודיים והחיילים להימנע מקבלת תרומות. גם במלחמת של"ג לא הרשה הרב הראשי לצה"ל לקבל תרומות כלשהן, וכל אדם שהציע תרומה לרבנים הצבאיים הופנה לאגודה למען החייל.

הרב הצבאי שבו מדובר משרת בלבנון. הרבנות הצבאית קיבלה ממנו הסברים בטלפון על פשר הפנייה לחברי הכנסת.

ובהתאם לסל שעל-פיו הוא היה מורכב. האם אדוני בכל זאת יתחשב הפעם ויעשה משהו כדי שהשכר — גם של החיילים בשירות סדיר וגם של החיילים בשירות קבע — יעודכן ויהיה מכובד, כיאה וכנאה לחיילים בצבא-הגנה לישראל?

שר הביטחון מ' ארנס:
אולי רק תעזור לי, ותזכיר לי מה ענית לך על השאלה ששאלת?

אהרן נחמיאס (המערך):
השבת לי, שהקיימות ועדה שתבדוק את הנושא. כאשר התעניינתי נודע לי, שהוועדה כבר בדוקת את הנושא וזמן רב וטרם הגיעה למסקנות. שמעתי גם, שייתכן שמסקנותיה לא יהיו לרצון לך.

שר הביטחון מ' ארנס:
אני מודה לך על שרעננת את זיכרוני: כך באמת היה נרמה לי. העניין נמצא בכדיקה. עקרונית, אין, לדעתי, כל סיבה לכך ששכרם של חיילי החובה יישחק; ובמידה שאומנם נשחק, יש בהחלט מקום לתיקונים.

בקשר לשאלתך בנוגע לחיילים וקצינים בצבא הקבע, אני מסכים לדעתך שחלה שחיקה בשנים האחרונות, ולדעתי, הדבר הזה מחייב תיקון. לא קל לעשות את זה בעיצומו של המשבר הכלכלי אשר פוקד אותנו, אבל אין לי ספק שכסופו של דבר, ולא בעתיד הרחוק מדי, נצטרך לתקן את המצב.

אהרן נחמיאס (המערך):
תודה רבה, אדוני.

היו"ר מ' שחל:
אני מודה לשר הביטחון.

ג. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון), התשמ"ד — 1984 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

אחר שהורה שר האוצר, בהצעת התיקון שהכאנו לפני כמה שבועות הצענו שלא להביא ימי מנוחה בחשבון שלושת הימים. כעת מחקה הוועדה תיקון זה, ושלושת הימים יכללו ימי מנוחה, כפי שזה היה בהצעת החוק המקורית. כמו כן הוסיפה הוועדה, שכל שינוי במועד יהיה טעון אישור הוועדה ולא ייעשה של שר האוצר בלבד.

3. תחולתו של החוק תהיה לגבי נסיעה שהתקיימה ביום הרביעי — ולא ביום השני, כפי שהוצע — שלאחר יום קבלת החוק בכנסת, או אחריו.

אדוני היושב-ראש, לחוק זה כמה הסתייגויות. אני מקווה שהמסתייגים לא ירצו לנמק שוב את הסתייגויותיהם, שכבר נומקו לפני כמה שבועות. כולנו זוכרים את הנימוקים ונסתפק

יחזקאל זכאי (המערך):

אתה יודע כמה פעמים אתה כבר על זה?

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):
לכן גם אני לא נאמתי ורק ציינתי את השינויים. את זה אני חייב לעשות.

יחזקאל זכאי (המערך):
על המס הזה, כבר שמענו כל כך הרבה.

שירותו שקל אחד בעבור כל יום מילואים. סכום זה, שלא עודכן זה שנים מספר, הפך למגוחך מבחינתו של החייל היחיד ולנטל מינהלי על מערכת התשלומים הצבאית.

אבקש להשיבני:

1. האם בכוונת הצבא לעדכן את התשלום לערכו הריאלי, כדי שיהווה מעין "דמי כיס" לחייל המילואים?

2. אם אין בכוונת הצבא לעשות כן, מדוע לא יבוטל התשלום האמור?

שר הביטחון מ' ארנס:
1. התשובה שלילית.

2. התשלום יבוטל. משרד העבודה והרווחה כבר החל בהליכי חקיקה שמטרתם לבטל את סעיף 127 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשכ"ח — 1968. שהוא הבסיס החוקי לתשלום שקל אחד בעבור כל יום מילואים.

היו"ר מ' שחל:
תודה. שאלה לחבר הכנסת אהרן נחמיאס.

אהרן נחמיאס (המערך):
אדוני שר הביטחון, אני חוזר על שאלה ששאלתי אותך לפני כשלושה שבועות על אודות השכר, או התשלום, שמשלמים לחיילים בשירות הסדיר. כידוע לך, שכרם לא עודכן זה שנים רבות, והסל שעל-פיו הוא היה מורכב נשחק מאוד, והיום הם מקבלים סכום זעום ביותר, שהוא לא לכבודו של צבא-הגנה לישראל.

הפעם אני מוסיף שאלה על שאלתי הקודמת, בדבר שכרם של חיילי צבא הקבע, שנשחק ולא עודכן בהתאם לאינפלציה

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון), התשמ"ד — 1984, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את החוק יושב-ראש ועדת הכספים.

שלמה לוריצין (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 2), התשמ"ד — 1984.

כידוע, הצעת החוק לתיקון חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ, התשמ"ג — 1983, לא אושרה בכנסת. שר האוצר הגיש הצעה חדשה, ובה השינויים שעליהם החליטה בזמנה ועדת הכספים בדיונה בהצעת החוק האמורה, אך היא לא נתקבלה במליאת הכנסת.

ועדת הכספים החליטה להגיש את ההצעה מחדש עם שלושה תיקונים:

1. בסעיף 1 מוצע להעלות את היטל הנסיעות לסכום של 14,500 שקל במקום 12,000 שקל. תיקון זה נובע משינוי שער הדולר מאז הוגשה ההצעה.

2. סעיף 3(ב) לחוק הקיים קובע: "מי שגבה את ההיטל יעבירו לחשב הכללי חוץ שלושה ימים מיום גבייתו, או במועד

ההצעה של פשיטה והיא גם הוגנת כלפי הבנקים. אנחנו נקצר את ימי ההשהיה משלושה ימים ליומיים. אוצר המדינה — וזה מה שאני מציע — יקבל 150,000 דולר נוספים והבנקים יקבלו 50,000 דולר נוספים. זו אותה עבודה. אינני מבין מדוע האוצר צריך להעניק מונופול. אמרים ש-150,000 דולר אינם הרבה כסף. אני אומר לכם, שב-150,000 דולר אפשר, למשל, לפתור את הבעיה של פצוץ הפגנת "שלום עכשיו", שבמשך למעלה משנה לא נמצא להם סכום כלשהו לפנים משורת הדין. 150,000 — 200,000 דולר הם החיסכון שהמדינה חסכה מביטול הסוכסדיה של תושבי אילת. אם כן, הסכום הזה אומנם אינו גבוה, אבל למה שילך לבנקים בתקופה של מצוקה? מעלים את מס הנסיעות. טוענים שהמצב קשה. זה בהחלט הגיוני. הבנקים ירוויחו גם מההעלאה הזאת, אבל לא פ"שניים, כפי שמציעה הממשלה, אלא הם יקבלו תוספת של 50,000 דולר והמדינה תקבל 150,000 דולר.

לכן באה ההסתייגות. שלפיה במקום שלושה ימי השהיה — כפי שמופיע בחוק — יהיה כתוב שני ימי השהיה. כך ייתוספו 150,000 דולר לאוצר המדינה, בלי לפגוע במערכת הבנקאות. תודה.

היו"ר מ' שחל:

תודה. חבר הכנסת תופיק טובי נרשם להסתייגות. אני רואה שהוא איננו באולם. ההנחה שלי היא שהוא ויתר על הרשות לנמק את הסתייגותו. רשות הדיבור לחבר הכנסת עדיאל אמורי להנמקת הסתייגותו. בבקשה.

עדיאל אמורי (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מכיר חוקים פסקליים — לא בישראל ולא בקרב אומות העולם — המטילים מס פרקפיטה על קטנים. הליכוד חידש חידוש. הוא מטיל מס לפי גולגולת על קטין מגיל שנתיים. כאילו אדם בגיל שנתיים כבר יודע את רצונו וארון לגורלו. זה עוד אחד מהאבסורדים שממשלת הליכוד זימנה ומזמנת לנו.

אנחנו מציעים, שלפחות על אותם קטנים, — שמן המקובל הוא שאינם יכולים להישאר אצל חברים או אצל שכנים, אלא ראוי שכאשר הוריהם יוצאים לחקופות ארוכות, הם יהיו יחד אתם — המס הזה לא יחול.

לכד מכר, אנחנו לא מבינים איך אפשר להטיל על נשות ימאים, המצטרפות אל בעליהן בנסיעה לחוץ-לארץ באונייה שבה עובד הבעל, מס נסיעות כל אימת שהן מצטרפות אל הבעל. לא יעזו כאן שיגידו לנו שממשלה חפצה ותזכה. אנחנו מכירים את סדרת התלאות הפוקדת את הנוקמים עד שהם רואים את הכסף. בתנאי אינפלציה של 300 עד 400 אחוז לשנה אני מתאר לעצמי שעד שיוחזר הכסף יעברו לפחות חודשים — שהם לפחות 30% משיעור המס הריאלי. לכן אנחנו מציעים לפטור ממס נשות ימאים, אשר בשנה שלפני נסיעתן שהו בעליהן לפחות 90 ימים בחוץ-לארץ. תודה רבה.

היו"ר מ' שחל:

תודה. אבקש מיושב-ראש ועדת הכספים להשיב למסתייגים.

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בקשר להסתייגותו של חבר הכנסת חיים רמון — יסוד למנטרר בענייני מסים הוא, שהחוק יהיה פשוט, בביר וברור, ושיהיה קל לגבות את המס. גם עד עכשיו וגם בזמן המערך המס על הנסיעות לא היה לפי אחרים.

שלמה לורניץ (יו"ר ועדת הכספים):

טוב, יעשו החברים כפי שרצו. אני מקווה שנחסוך את הזמן.

היו"ר מ' שחל:

תודה. כאמור יש הסתייגויות לחוק. חבר הכנסת רמון, האם אתה רוצה לנמק?

חיים רמון (המערך):

כן.

היו"ר מ' שחל:

בבקשה.

יוסי שריד (המערך):

חבר הכנסת רמון, אני מבקש שתקצר, כי אנחנו כבר רוצים לשמוע את "עת צמיחה".

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אשתדל להיענות לבקשתו של חבר הכנסת יוסי שריד, כי גם אני מלא סקרנות וציפייה לקראת הנאום של "עת צמיחה".

אני רוצה לציין עובדה אחת. סיעת המערך לא היתה נגד מס הנסיעות והיא איננה מתנגדת למס הנסיעות. אנחנו טוענים, שהחוק כפי שהוא מובא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הוא חוק לא צודק: הוא אומנם נוח מאוד, הרבה יותר נוח לגבות מעשיר ומעני אותו סכום ולא לעשות מאמץ ולגבות מס על-פי קריטריונים צודקים. המאמץ הזה לא נעשה. לא נעשה שום מאמץ. דרך אגב, כך נוהגת הממשלה גם לגבי שאר המסים. קל לה לגבות מס משכירים, ולכן אחוז הגבייה משכירים הולך וגדל, ומצמצמים — הולך וקטן. זה קו עקבי, הפוגע באנשים. אמרנו לא פעם אחת ולא פעמיים, כי מי שרוצה לנסוע ליעד קרוב משלם כפי שמשלם נוסע ליעד רחוק.

לכן הצעתנו מדברת על מס קצוב של 50 דולר ותוספת של 5% מערך הכרטיס נוסף על המס הקצוב. הדבר הזה יהיה הרבה יותר צודק. מי שייסע לאירופה ישלם בסך הכול כ-75 דולר, מי שייסע לארצות-הברית ישלם כ-100 דולר, מי שייסע למזרח הרחוק או ירצה שיתענוגות על "קווין אליזבת" ישלם 150 או 200 דולר. זה ניתן לגבייה, וכל התירוצים אינם עומדים במבחן ההגיון. זו הסתייגות אחת.

ההסתייגות השנייה מתייחסת לימי ההשהיה. כאן אני רוצה להרחיב את הדיבור. כיוון שבקריאה הקודמת ההסתייגות הזאת לא נומקה, היום קיים הסדר בין הבנקים לבין האוצר, לפיו הבנקים גובים מס בעבור המדינה ומשהים אותו אצלם שלושה ימים. מבקר המדינה קבע, שבהסדר זה מקבלים הבנקים 1.3% מסך כל הגבייה. מבקר המדינה ביקר את ההסדר הזה וקבע שהוא אינו טוב. על הסדר זה המדינה משלמת ביוקר.

לאחר שהחוק הזה נפל בקריאה הראשונה פנינו במסגרת ועדת הכספים לשר האוצר. על דעת חברי ועדת-המסנה לענייני בנקאות ועל דעת כולם הגענו למסקנה, שיש לתבוע שינוי ההסדר. למרות זאת האוצר לא הסכים, ועליי הגדלת מס הנסיעות מ-30 דולר ל-100 דולר, על-פי הצעתכם. אנחנו מעניקים לבנקים מתנה בסך כ-200,000 דולר, בלי שהם עושים שום פצולה נוספת.

אפרט את החשבון בקצרה. המס הזה אמור להכניס 40 מיליון דולר. אנחנו מציעים יומיים במקום שלושה ימים. אם המס היה נשאר בסך 20 מיליון דולר, הם היו מרוויחים כ-200,000 דולר. עכשיו הם יגבו מהמס הזה 400,000 דולר.

שאלת ימאי, אשר בשנה שלפני נסיעתה שהה בעלה לפחות 90 יום בחוץ-לארץ, תהיה פטורה ממס נסיעות כאשר היא מלווה את בעלה. אנחנו הסכמנו על הדבר הזה עקרונית, אבל הבעיה היתה שאם אנחנו נתחיל בשחרור כמה וכמה סוגים, הרי אין לדבר שיעור. לכן החלטנו שטוב יותר שבמקרים מסוימים — ואנחנו רשמנו זאת בפרוטוקול — המכס יחזיר את מס הנסיעה לימאי, לאשת ימאי, לקרנות מסוימות אשר יש בהן אפשרות להחזיר. זה קל יותר מאשר לקבוע סוגי פטורים.

אדוני היושב-ראש, מטעמים שנימקתי אני מבקש לדחות את כל ההסתייגויות.

היו"ר מ' שחל:

תודה. חבר הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההסתייגותו של חבר הכנסת חיים רמון ירים את ידו. אבקש מחבר הכנסת זיגור ומחבר הכנסת זכאי למנות.

חבר הכנסת זיגור, היום כתבת מאמר יפה. אני מבקש שתבוא לכאן למנות.

רוני מילוא (הליכוד):

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת רוני מילוא, חברי הכנסת כפופים למה שהיושב-ראש מחליט.

יצחק זיגור (הליכוד):

היו"ר מ' שחל:

חבר הכנסת זיגור, אני מבקש שלא להתווכח אתי. חבר הכנסת שאינו יודע לספור לא יכול היה לספור את התומכים בו ולהגיע למרכז המפלגה ולאחר מכן הנה.

חברי הכנסת, מי להסתייגותו של חבר הכנסת חיים רמון לסעיף 1?

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר הכנסת ח' רמון

לסעיף 1 — 45

נגד — 47

התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לסעיף 1 לא

נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

נצביע עתה על ההסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי לסעיף 1.

חבר הכנסת תופיק טובי, האם הצבעת בעד ההסתייגות הקודמת?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כן.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 1 לא

נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

נצביע עתה על סעיף 1 בנוסח הוועדה. מי בעד סעיף 1 בנוסח הוועדה?

חיים רמון (המערך):

היה סכום קצוב, פלוס אחוזים.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

כל היתרון בסכום קצוב, חבר הכנסת חיים רמון, הוא בכך שזה לא דרש שום מנגנון. הדבר קל לגבייה, ולכן זו הכנסה ולא הוצאה. לו היתה אפשרות לגבות לפי אחוזים — ולא היו צריכים לחשוש מהוצאות מיותרות למנגנון נוסף ומכך שאנשים יעשו קומבינציות, ויקנו כרטיס למדינה קרובה, כמו קפריסין, ומשם ייסעו למזרח הרחוק — הרי שעקרונית ודאי שאתה צודק שמן הדין הוא לקחת את המס באחוזים, בהתאם לשיעור ההוצאות. אבל מאותם טעמים שהזכרתי, הדבר הזה אינו בריבוע.

שבח וייס (המערך):

אפשר לנתק את היחסים עם קפריסין ולפתור בכך את הבעיה.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

או ייסעו למצרים, זה משתלם.

שבח וייס (המערך):

אני מסיר את ההסתייגות.

קריאה:

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

בהתאם לצורך, עד שאשכנע, אם תגיד ששכנעתי אותך — נסיים.

בנוגע להסתייגותו השנייה של חבר הכנסת חיים רמון — שבמקום שלושה ימים נקבע יומיים — דיברנו על כך רבות בוועדת הכספים. עמדת הרוכ היתה, שכדאי לבדוק את הנושא הזה באופן יסודי. הבעיה העקרונית איננה האם להחליט על שני ימי השהיה או על שלושה ימי השהיה; אני חושב שהבעיה העקרונית היא שיש לשלם סכום קבוע, או אחוז קבוע, לבנקים עבור העמלה שלהם, ושה לא יהיה דבר בלתי מוגדר כמו ימי השהיה. לכן ההסתייגותו של חבר הכנסת רמון אינה עקרונית. היא לא באה לפתור בעיה. אנחנו קיבלנו על עצמנו, בוועדת הכספים, ללמוד את הנושא; ואם נגיע למסקנה שאפשר להמיר את ימי ההשהיה בתשלום קבוע וזכור — הרי שלא נהסס לעשות זאת; אך לא נעשה זאת רק בחוק אחד, אלא נעשה זאת בכל החוקים שבהם עד עכשיו נקבעו ימי השהיה.

בנוגע להסתייגותו של חבר הכנסת אמוראי בשאלה של גיל שנתיים ולא גיל גבוה יותר — ילד עד גיל שנתיים פטור מכרטיס טיסה. מי שפטור מכרטיס טיסה, מובן מאליו שלא צריך לחול עליו גם מס נסיעות. אבל ברגע שהוא חייב בכרטיס טיסה, הרי שאוטומטית צריך שיחול עליו גם מס הנסיעות.

אני יכול לשאול אותך: מה הקדושה בגיל 6 דווקא? שמא גיל 9? שמא גיל ברימצוה?

עדיאל אמוראי (המערך):

למדתי מחכמינו — עד גיל 6 — — —

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא שמעתי דבר שכזה. חכמינו לא קבעו שנתיים ולא קבעו שש שנים; לא קבעו כלל גיל שבו ילד נזקק לאמו. אחת מחכונות לסוגיה בקשר לסוכה, מתי האם פטורה מלשבת בסוכה.

בקשר להסתייגות השנייה, אין כל ספק שחבר הכנסת אמוראי צודק במה שהוא מציע; הצעתו היא הומנית, יהודית;

חוברת כ"ג, ישיבה ש'

— הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון):
— הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 56) —

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 3 הסתייגות לחבר הכנסת רמון. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ח' רמון לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 4 יש הסתייגויות לחברי הכנסת אמוראי ורמון. אני מעמיד אותן להצבעה.

ה צ ב ע

התיקונים א' וב' של חברי הכנסת ע' אמוראי וח' רמון לסעיף 4 לא נתקבלו.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 5 הסתייגות לחבר הכנסת תופיק טובי. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לסעיף 5 לא נתקבל.

סעיף 5, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיפים 6—9 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 6—9 נתקבלו.

היו"ר מ' שחל:

אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון),
התשמ"ד—1984, נתקבל.

ד. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 56), התשמ"ד—1984*
(קריאה ראשונה)

ההצעות שנשמעו מפי חברי הכנסת בדיון על תיקון מס' 56 לחוק הביטוח הלאומי.

רוב חברי הכנסת התייחסו לשאלה האם יש צורך בתיקון כזה, והתעלמו מהעובדה שהתיקון הזה משלים הסדר קיים. סעיף 109 לחוק הביטוח הלאומי כבר מאשר את ניכוד נקודת הקצבה, אלא שהוא איננו מייעד את הכספים למטרה כלשהי. בא תיקון 56 ומשלים את סעיף 109 לחוק, וקובע שהכספים

רוני מילוא (הליכוד):
אני מבקש שני מונים.

קריאה:

אין צורך, בשביל מה?

רוני מילוא (הליכוד):

אתה מוכן לסמוך על התוצאות שהוא יאמר?

היו"ר מ' שחל:

שני מונים? — בבקשה. אני מבקש מחבר הכנסת בני שליטא ומחבר הכנסת אברהם כ"ץ עזו לשמש מונים.

חבר הכנסת רוני מילוא, בחרתי להתעלם מהדברים שאמרת אף שהם הגיעו לאוזני, אפשר בהחלט לסמוך על התוצאה שקובע היושב-ראש.

רוני מילוא (הליכוד):

היו"ר מ' שחל:

כשהוא פוסק באופן אוניקטיבי.

חברי הכנסת, מי לסעיף 1, לפי נוסח הוועדה?

היו"ר מ' שחל:

אתם מבקשים למנות שוב? חברי הכנסת, ראיתי לפי התיקון שהיושב-ראש יכול למנות שני מונים או יותר. אני אמנה שלישי, כדי שיכריע ביניכם. נספור עוד פעם אחת, מי לסעיף 1 לפי נוסח הוועדה?

ה צ ב ע

בעד סעיף 1 בנוסח הוועדה — 49

נגד — 46

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

לסעיף 2 אין הסתייגויות. אני מעמיד אותו להצבעה. אני מזמין את חבר הכנסת הירשזון ואת חבר הכנסת ז'אק אמיר למנות.

אני מעמיד להצבעה את סעיף 2.

ה צ ב ע

בעד סעיף 2 — 49

נגד — 41

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 56), התשמ"ד—1984, קריאה ראשונה — חשובת סגן שר העבודה והרווחה והצבעה. רשות הדיבור לסגן שר העבודה והרווחה.

סגן שר העבודה והרווחה כ"צ רובין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על

* "דבר הכנסת", חוב' כ"א, עמ' 2038; נספחות.

— הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 56): הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 9): סקירת שר הכלכלה והתאומים הבין-משרדי על פעולות משרדו —

לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר מ' שחל:

אני מעמיד להצבעה את הצעת סגן השר להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

אדרן נחמיאס (המערכ):

אני מבקש לעשות הפסקה של חמש דקות בין הצלצול לבין ההצבעה.

היו"ר מ' שחל:

חמש הדקות עברו, אבל אם יש בקשה כזו — נמתין חמש דקות.

אנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

ה צ ב ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח

הלאומי (תיקון מס' 56). התשמ"ד — 1984.

לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 9), התשמ"ד — 1984*

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הוועדה הוסיפה הוראה בחוק. שלפיה התקנת תקנות לגבי חובת הרישום והפיתוח על מרפאות, וכן הסידורים השונים בהן, תהיה טעונה התייעצות בהסתדרות הרפואית.

לחוק אין הסתייגויות, ואני מבקש מהכנסת לאשר אותו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ' שחל:

תודה, חברי הכנסת, לחוק רק סעיף אחד, לא הוגשו הסתייגויות. אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אנחנו מצביעים על החוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 9), התשמ"ד — 1984. בקריאה שלישית.

ה צ ב ה

חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 9),

התשמ"ד — 1984, נתקבל.

היו"ר מ' שחל:

אני רוצה להודיע לחברי הכנסת פנחס גולדשטיין, שהוא רשאי להוריד את ידו. חברי הכנסת שעומדים בזמן ההצבעה, אני מודיע במפורש שלא אמנה את קולותיהם. התופעה הזאת איננה מכבדת את הבית כולו, בלי יוצא מן הכלל. אינני מכין/מה בוער, אפשר לשבת פה חמש דקות ולסיים הצבעות.

ו. סקירת שר הכלכלה והתאומים הבין-משרדי על פעולות משרדו

שר הכלכלה והתאומים הבין-משרדי י' מרדור: אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כחשעה חודשים סקרתי לראשונה את פעילות משרדי לפינס. במעמד זה הצגתי באופן יסודי את החפיסה העומדת מאחורי הפעלת המשרד.

המנוכים מקצבת הילדים יועברו אל קופת האוצר, ויועזרו להחזקת ילדים במוסדות ובפנימיות. התיקון שלפנינו איננו עומד בפני עצמו, אלא הוא משלים את סעיף 109א לחוק. לכן יש לקרוא את הדברים בסמיכות. הכספים המנוכים מנקודת הקצבה יועברו אל קופת האוצר, ומשם אל משרד העבודה והרווחה, לצורך מימון החזקת הילדים הללו בפנימיות. אנו סבורים שעלי-ידי הסכמים הנוספים האלה אפשר יהיה לשפר את רמת השירות לאוכלוסיית הילדים הזאת.

נשאלה השאלה: האם נקודת הקצבה מנוכה מכל הילדים הנמצאים בכל המוסדות? עד כה נהגנו לנכות את נקודת הקצבה רק בהתאם לרישימה המופיעה בדבריו ההסבר לחוק — היינו: מוסדות עליית הנוער, מוסדות של משרד העבודה והרווחה, המפעל להכשרת ילדי ישראל ופנימיית "בזק". קיימת עוד שורה ארוכה של פנימיות, שעד עכשיו לא הגענו אליהן. הטענה שהושמעה על-ידי חברי הכנסת היא, אולי, מוצדקת, ובמהלך הכנת החוק כוועדת העבודה והרווחה נבדוק אותה. אני מניח שנרחיב את החלת הניכוי גם על פנימיות אחרות, שלפי נוסח החוק מרבית ההחזקה של הילדים בהן היא על חשבון המדינה או גוף ציבורי כלשהו.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, להעביר את הצעת החוק

היו"ר מ' שחל:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 9), התשמ"ד — 1984. בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, יביא את החוק יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבאי לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת החוק לתיקון פקודת בריאות העם (מס' 9), התשמ"ד — 1984. החוק נדון בקריאה ראשונה בכנסת ביום י"ד בטבת התשמ"ד, 20 בדצמבר 1983, והועבר לוועדת העבודה והרווחה. עיקרו של החוק: פיקוח על מרפאות.

כיום חלה חובת רישום כתנאי לקבלת רשיון רק לגבי בתי-חולים. לא חלה כל חובת רישום כתנאי לפתיחת מרפאה רפואית, והנושא איננו מוסדר בחוק. הוברר שיש להתנות את פתיחתן ואת ניהולן של כל מיני מרפאות ברישום כמשרד הבריאות. מדובר בעיקר במרפאות שמבוצעות בהן פעולות כיורוגיות וכדומה.

החוק מסמך את שר הבריאות לקבוע בתקנות סוגי מרפאות, שתהיה חובה לרושמן במשרד הבריאות. חובת הרישום לא תחול על מרפאות של קופת-החולים, וכן תחול רק על לשכה פרטית של רופא שמבוצעות בה פעולות כיורוגיות או פעולות הכרוכות בהרדמה וכו'.

היו"ר מ' שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: סקירת שר הכלכלה והתאומים הבין-משרדי על פעולות משרדו. אני מזמין את השר יעקב מרדור לפתוח את הדיון.

גוברת בי ההכרה, שבחזית האינפלציה קשה יהיה לשפר את מצבנו בפעולה הדרגתית. כפי שהיוונו מקורים. לא ניתן להסביר את רמת האינפלציה הנוכחית על-ידי עודף הביקוש הקיים במשק, ולכן קיצוץ בתקציב המדינה וריסון הצריכה הפרטית, עם כל חשיבותם, אינם אמצעים מספיקים. מכאן חיפושיו אחר אמצעים משלימים.

קיימות הצעות שונות להורדה מהירה של האינפלציה, החל מעסקת חבילה — או אמנה כלכלית-חברתית — דרך פיקוח אדמיניסטרטיבי על המחירים ועל השכר, וכלה ברפורמה מונטרית. הרשות לתכנון כלכלי שבמשרדיו בוחנת את ההיבטים המקצועיים של מהלכים שונים אלה.

פיקוח אדמיניסטרטיבי על מחירים ועל השכר לא יכול להיות יעיל בהיקפי ההורמה שאנו עדים להם בחודשים האחרונים. לא תיחכן מלחמה מוצלחת באינפלציה כל עוד מכונת הדפוס עובדת בקצב הנוכחי. לכן אין רפורמה מוצלחת צעד אמיץ בתחום המונטרי. זה זמן רב הבעתי את נטייתי לרפורמה בתחום זה. יש לחשוב על מהלכים אשר יקבעו תחומים להדפסת הכסף על-ידי הממשלה ובנק ישראל. מהלכים כאלה היו רכיב מרכזי בכמה רפורמות מוצלחות שכוצעו בעולם כמטרה להדכר אינפלציות ברמות גבוהות. אם תתלווה לכך אמנה כלכלית-חברתית — עסקת חבילה — ניתן יהיה להגיע להישגים משמעותיים בהורדת האינפלציה בזמן קצר.

ריסון משמעותי של האינפלציה יכשיר את הקרקע לחידוש הצמיחה. במקביל יש לפעול בציר השני שהזכרתי: שיפור יעילותה של המערכת הציבורית והעמדת נכסיה לרשות המגזר העסקי.

תקציב המדינה מתמודד עם משימות הרווחה והביטחון ועם חילום החוב התופח, ואין בכוחו להיות גורם מפתח בהחזרת המשק למצב של צמיחה. תחילת דרכה של המדינה היתה, אולי, הצדקה לראות בתקציב כלי מרכזי בפיתוח הכלכלי, כד בכר עם ניהול ריכוזי של המשאבים הכלכליים הוליים אשר עמדו אז לרשותנו. בשנים האחרונות תודות בנו יותר ויותר התודעה כי "התקציב לא יענה את הכול", ונפתח פתח לדרך כלכלית, אשר תהבס בעיקרה על הפעילות החוץ-ממשלתית.

ככל שגובר המאבק על העוגה הציבורית, הולכת ונעלמת מעיני הכול העובדה הפשוטה: שניתן לחלק רק מה שיש. ושה"יש" האמיתי הוא התוצאה של הפעילות העסקית, אשר היא המגדילה את העוגה. כאשר לעוגה הציבורית — מסגרת התקציב — יש לפעול כתוכה בצורה יותר מתוכננת, מתואמת ויעילה.

כפי שכבר הזכרתי בסקירתי הקודמת, לממשלה בישראל יש אופי מאוד פדרטיבי. הדבר גורם, כמובן, קשיים בקביעת המדיניות ובכביצעה, בגלל ריכוזי הנושאים הנוגעים לכמה משרדים גם יחד.

אין חקיקה בכנסת אשר אינה משפיעה על כמה משרדים. אין מסגרת ארגונית יחידתית במשרד ממשלתי אשר אין לה קשר גומלין עם יחידות ועם פעולות של משרדים אחרים. על מנת לנצל טוב יותר את המשאבים המוגבלים יש צורך בתכנון בין-משרדי, אשר יתבטא ביצירת מסגרות רב-שנתיות לפעולות משרדי הממשלה.

המטה לתכנון בין-משרדי יתאם את תהליך הבנייה של התוכנית הרב-שנתית, ויחליף במאמץ ראשוני זה עוד השנה.

קיבלתי מכס הערות שונות, נחתי להן את מלוא תשומת לב, והן סייעו בידינו להגביר את תרומת המשרד כמערכת הממשלתית.

באותה עת הדגשתי בעיקר את ההיערכות הארגונית של המשרד, ונגעתי רק במעט בנוחות המצב הכלכלי של המדינה. לא תיארתי בצורה מפורטת דרך להיחלץ מבעיותינו המשקיות. הפעם אשתדל להציג את התפיסה ואת המדיניות שמהן נגזרת פעילות משרד.

הצמיחה היא היעד המרכזי של כל מדיניות כלכלית. בצמיחה הכלכלית מתבטאים רצונו ויכולתו של עם להתקיים. הצמיחה היא הסימן הכולט לחיוניותה של מדינה ולחוסנה, ודריכה במקום משמעותה נסיגה. בתקופות של אי-גידול מתרחף המאבק הפנימי על המשאבים הלאומיים ונוצרת תחושה של אי-ביטחון בעתיד. השמירה על רמת הרווחה של האזרח נעשית קשה יותר. תופעה זו נכונה בכל מדינה.

למדינת ישראל הצמיחה הכלכלית היא בעלת חשיבות רבה ביותר, והיא אפילו כוח אסטרטגי: בלא צמיחה לא נוכל לעמוד בנטל הביטחון ולהתמודד עם מדינות בעלות שיעור צמיחה גבוה יותר ועם ההתייקרות המתמדת של הטכנולוגיות הצבאיות: בלא צמיחה קשה לצפות לעלייה מוגברת: בלא צמיחה לא תיחכן נשיאה בנטל החוב הלאומי בלא פגיעה יתירה ברווחת הפרט וכרמת הביטחון.

אין לרחות ולוא לרגע אחד את המאמצים הדרושים להחזרת ישראל למסלול של צמיחה יציבה. זהו הצו הכלכלי העליון, אשר כל ממשלה בישראל חייבת להתמודד עמו.

ההכרה שניהלנו את חיינו ברמה העולה על אפשרויותינו האמיתיות — רמות האינפלציה הגבוהות, המשברים האחרונים בשוק ההון, התדרדרות ערך השקל לעומת מטבעות העולם, אילוצי מאון התשלומים — כל אלה יצרו בתוכנו תחושה, שהחזרת המשק לצמיחה בעתיד הקרוב היא משימה קשה ביותר. למרות הקשיים, הדבר אפשרי. ניתן לחזור לצמיחה.

כדי לעשות זאת יש לפעול בשלושה צירים: א. שימוש בצעדים אמצעים במלחמה באינפלציה; ב. שיפור יעילות המערכת הציבורית והעמדת נכסיה לרשות המגזר העסקי; ג. פיתוח המגזר העסקי על בסיס יתרונותיו היחסיים במרחב הבין-לאומי. פעולה משולבת בשלושה צירים אלה היא הדרך להשגת היסודות לצמיחה המתודשת.

שימוש בצעדים אמצעים במלחמה באינפלציה: אין להשיג עם עליות המחירים הקיימות ואין להרפות ממאבק בה. האינפלציה היא מחלה קשה וכך יש לראותה, על אף כל אמצעי הנגד ומנגנוני ההצמדה אשר פותחו במשך השנים. מנגנונים אלה יצרו תחושה מוטעית והקה את הנאב, אך במקביל הפצע הלך והעמיק. האינפלציה יוצרת עיוותים בפעילות המשקית, ומשאבים קרים בזמן ובכוח-אדם מוקדשים להגנה מפניה. התחשיב הניהולי בשקלים אינו אפשרי, ומערכת המיסוי מתקשה בגבייה ריאלית. איריודאות המתלווה לאינפלציה פוגמת במערכות חיוניות כמו מערכת החיסכון, מערכת השכר ותחום ההשקעות. החיפוש אחר רוחים נומינליים, אשר אין להם גיבוי כלכלי של ממש, הורס בהדרגה את היסודות לכלכלה בריאה המושתתת על הכרת ערכי המאמץ, היוזמה, ההתמדה והעבודה.

לאחרונה מופעלים אמצעי, ריסון שונים, בעיקר בתחום הפיסקלי. צעדים אלה יביאו לשיפור במאזן התשלומים. אולם

מדינת ישראל מצטיירת בעולם כמיני-מעצמה טכנולוגית, אשר יש להתחשב בה כמתחרה או כשותפה פוטנציאלית. מוסדות ההשכלה הגבוהה ומכוני המחקר שלנו מפורסמים בעולם, וההישגים הטכנולוגיים של המערכת הביטחונית קיבלו פרסום נרחב.

ידוע שמן הפיתוח הראשוני אל הביסוס העסקי של חברה המשווקת את המוצר הדרך רצופה מכשולים; דרוש הן, דרושות יוזמות ודרוש שיווק.

הגדלת היצוא המתוחכם לסדרי גודל של כ-10 מיליארדי דולרים בתוך עשור מחייבת השקעות של כ-300 מיליון דולר לשנה, לצורך מאמצי מחקר ופיתוח עסקיים. סכום זה עולה על הסיוע האפשרי של הממשלה למטרה מספיקית זו, ומכאן הצורך בגיוס השקעות וידע מחוץ-לארץ.

בפעילותו השוטפת עוסק המשרד בדרכון קבוצות משקיעים מחוץ-לארץ להקמת בנקים לקידום עסקים וליצירת מפעלים משותפים (Joint Ventures) עם גורמים מקומיים. בהקשר זה אני רואה חשיבות מיוחדת בקיומו של המפגש הכלכלי הבין-לאומי המרכזי של הוועידה הכלכלית, אשר יתקיים בירושלים בסוף מאי השנה.

חברי הכנסת, שלוש ועידות כלכליות גדולות התכנסו בעבר בירושלים, והיו ציוני דרך בהתפתחות המשק הישראלי. מאז הוועידה האחרונה, שהתכנסה בשנת 1973, חלו שינויים רבים. הפעם נקטנו גישה, שלפיה אנו משתדלים לעניין את קהילת העסקים הבין-לאומית הכלכלית, ולא רק היהודית, באפשרות של השקעות ושיתוף פעולה בתחומי הפיתוח, הייצור והשיווק.

מטרת הוועידה היא שילוב מוגבר של ישראל במרחב הבין-לאומי, על-ידי חשיפת יתרונותיה בפני ציבור מטרה נבחר של חברות.

בתיאום עם משרדי האוצר, התעשייה והמסחר נעשתה פעולת גיוס ממושכת וקשה. נטלתי אישית חלק במאמץ גיוס זה. קיימתי מפגשים רבים כדי לעמוד על ההיענות. בסיפוק רב עלי לציין שגם בתקופה לא נוחה זו, מבחינה כלכלית, יש לישראל כוח משיכה, בעיקר בתחום הטכנולוגי. בינתיים התוצאות מעודדות, ובמידה רבה של זהירות, אך מתוך תקווה שיש לה על מה לסמוך. נדמה לי שקיים סיכוי לוועידה מוצלחת. בימים אלה אנו שוקדים על מתן צביון חכליתי ככל האפשר. לוועידה, על-ידי היערכות מתאימה של התעשייה ומוסדות המחקר.

במקביל לוועידה יתקיימות תערוכות ישראלטק וועידת ירושלים למחשבים, וניתן לצפות שמדינת ישראל תחשף במיטבה כמגזר הטכנולוגי, העסקי והתעשייתי.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך על שיתוף הפעולה הקיים בהכנות לוועידה בין הממשלה לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים. את הוועידה מלווה ועדה ציבורית, ובכרוננו להודות לכל חבריה על עבודתם הנאמנה.

מוכן שוועידה כזו אינה יכולה לשנות מציאות בבת אחת. אולם, אם נתכונן לה כראוי, הן בממשלה והן במגזר העסקי, היא עשויה להיות מאין חשוב לישראל בניצול יתרונותיה היחסיים.

הוועידה היא שלב חשוב במערכה הרחבה יותר של ישראל במרחב הכלכלי הבין-לאומי. אין לשכוח שהיבוא והיצוא של ישראל כסחורות ובשירותים עולים על התוצר הלאומי הגולמי. ההסכמים עם השוק המשותף גייעו למצוי

החדרת דפוסי עבודה חדשים למערכת תכנונית שכזאת היא עניין לשנים אחדות. במקביל יש לבוא בהצעות יוזמות לייצול מערכות ממשלתיות שונות.

השנה ככוונתי להפעיל את המטה לייצול המשק הציבורי במתכונת חדשה: יהיה זה מטה בעל צביון ציבורי-מקצועי, המלווה כמנגנון ביצועי, אשר יתרכז בניכוש המלצות בעלות צביון מערכתי כולל.

אחת הדרכים החשובות לשיפור המינהל הציבורי היא להישען על העבודה הרבה והברוכה של מבקר המדינה ושל הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת. אגף הפיקוח הכללי פועל כמוקד לתיאום מאמצי הביקורת הפנימית במשרדי הממשלה, שהיא פעילות בעלת אופי בין-משרדי מובהק.

הגברת התיאום הבין-משרדי של מאמצי התכנון, הייצול והביקורת, שיתלוו למאמצים משרדיים ליתר יעילות וחסכון, תביא בהדרגה לשיפור אופן השימוש בכספי הציבור.

תרומת הממשלה להחזרת המשק לתהליך של צמיחה איננה יכולה להסתכם בכלימת הצוואתיה היא בלבד. היא חייבת גם להעמיד את נכסיה לרשות המגזר/העסקי, וכמה דברים אמורים? — בעת שהמגזר הציבורי גדל ותפח, נוצרו נכסים כלכליים ממשיים במערכות אשר לא יועדו לכך. מערכות הביטחון והחינוך הגבוה הן דוגמאות הבולטות לתופעה זו. הכושר הטכנולוגי הגלום בשתי מערכות אלו הינו עצום, וניתן להביאו למימוש עסקי. הרמה המקצועית של רופאי ישראל, כמערכת הבריאות, או של מתכנני המים, כמערכת החקלאות, הן דוגמאות נוספות לשירותים, אשר הוקמו שלא למטרה כלכלית וניתן להסב אותם למטרה כזו. הדוגמה האחרונה מהבצעת כפועל, במכירת שירותי תכנון למדינות זרות. ככל המקרים האלה — והם רבים — יש צורך להעביר את הנכסים הפוטנציאליים, המתוכם במערכת הציבורית כאבן שאין לה הופכין, לידי היוזמה העסקית. ברגעי אמת אלה לכלכלת ישראל יש להעמידים כחיות הצמיחה.

המשרד עושה מאמצים רבים לדרבן קבוצות משקיעים ויוזמים ולקרנן למערכות ציבוריות שונות, ותקוותי שעוד השנה יישאו מאמצים אלו פרי. בתחום זה יש צורך בגישה נמרצת ושיטתית יותר לגבי מכירת חברות ממשלתיות. המשרד ייטול חלק פעיל בתהליך זה, החיוני כל כך לשחרור כלכלת ישראל ממגבלות אוצר המדינה.

העברת משאבים אלה למגזר העסקי בצורה אחראית ונכונה שתחבל כציר הפעולה הלשוני, פיתוח המגזר העסקי על בסיס יתרונותיו היחסיים במרחב הבין-לאומי, הצמיחה חייבת להתמשש תוך התמודדות עם גורמים כלכליים בין-לאומיים ותוך זיהוי היתרון התחרותי של ישראל.

בבחינת שאלה זו יכולים להיות חילוקי דעות לגבי התרומה הצפויה של פעילויות שונות כגון: חקלאות, יהלומים ותיירות. אינדיקציה לתוצאי הפיתוח הצפוי והרצוי ניתן על-ידי תוכנית רבי-שנתית כלכלית, אשר תחלל השנה על-ידי הרשות לתכנון כלכלי, בתיאום עם מתכנני המשרדים. כן יש דעות שונות לגבי ההתפתחות הצפויה או הרצויה של מגזרים שונים בתעשייה, אך נדמה שלא יכולים להיות חילוקי דעות לגבי...הפוטנציאל החיוני של הפעילות הכלכלית המבוססת על מחקר ופיתוח.

מרמה של כ-20 מיליון דולר ב-1972 התפתח היצוא התעשייתי המתבצע כמפעלי מחקר ופיתוח ל-1.4 מיליארד דולר ב-1983.

ממשלה זאת. אינני יכול לשפוט את מעשי משרדך על-פי הצהרת כוונותי בלבד. שלוש שנים הן כבר תקופה שאחריה צריך לדרון בעניין גם על-פי התוצאות שלו. משום שאתה ממונה על התיאום, אני רוצה — דרכך — לבקר את הממשלה כולה, אם בשל כך שהיא לא העניקה לך את האפשרות למלא את התפקיד כפי שאני סבור שיש למלא אותו, אם מפאת העובדה שהיא מעדיפה מדיניות של כיבוי שרפות — אגב, גם זו מסורת במנהל הציבורי של מדינת ישראל — על פני דרך אחרת, יותר שיטתית, של עבודה.

יכולתי לקחת את החוברת הזאת, אדוני השר, להוציא מתוכה — ועשיתי את הניסיון הזה — קטעים אחדים, לקרוא אותם, וזה יהיה נאום אופוזיציוני. יש לך קטעים של הצהרת כוונות. את זה אפשר לקבל במסגרת של ממשלה מתחילה, אבל לא מממשלה בשנת כהונתה השלישית. אתה מתריע על התלאות של המשק, של הכלכלה: זה התפקיד שלנו. אתה מבקר, בעצם, את הממשלה. ככך שאתה מצייין מה הם הדברים שהיא צריכה לעשות. משמעות הדבר היא, שהממשלה עוד לא עשתה אותם. זה התפקיד שלנו.

אתה כותב בעמוד 2: "שימוש בצעדים אמיצים, מלחמה באינפלציה, אין להשלים עם עליית מחירים וכן הלאה"; זה תפקידנו לומר: "האינפלציה יוצרת עיוותים בפעילות המשקית", וכן הלאה, ואנחנו ננסה את זה ואת זה. למעשה, את הדברים שאני מביא כאן אני הייתי צריך לומר על משרד ראש הממשלה — אבל שם נאמו חברים אחרים — ועל משרד האוצר; דרכך — דרך משרד הכלכלה והתיאום הבין-משרדי — אני אומר אותם. לא ייתכן שהממשלה — בשנתה השלישית, ובעצם בשנתה השביעית — עוד תהיה מעבדת ניסיונות. אני אמפיריציסט מטבעי. יש לי חדרה מדגמטיות. אבל יש גבול לזמן שבו אתם יכולים להיות מעבדה לניסיונות.

אתה בעצמך מתאר כאן את הלבטים ואת הניסיונות. בקטע האחרון בעמוד 2 אתה מדבר על כך ש"נבנתים מחדש היבטים מקצועיים של מהלכים שונים", וכן הלאה. כאן מופיעה הממשלה כמכון מחקר. בקטע אחר בעמוד 3 אתה מדבר, אדוני השר, על מאוריים: "אם תחלו להלך הבנה כלכלית", וכן הלאה. הממשלה מופיעה כאן, הייתי אומר, כחזרה עמידה, כמביעת מאוויים. אני יכול כך לעבור פרק אחר פרק.

יש עניין מרכזי שהממשלה הזאת לא התגברה עליו. יש לנו, כמובן, ויכוח מדיני קשה מאוד עם הממשלה. אני — לא כנציג, אלא כמי שמרצוני רואה את עצמו כחבר באותו אגף במפלגתי הנקרא יוני, ואשר מבקר קשות את מדיניות הממשלה במסגרת — מבקר קשות את הסיפוח המחרש, למעשה, בפועל. ביקרתי קשות את המלחמה בלבנון באיחור של חמישה ימים, ועל כך אני מביע צער בכל הדוממות שיש לי. אני רוצה ברצוני זה שלא לעסוק באלה — אף שהם חשובים מאוד — היתה אלא להתרכז בצד של ניהול המדינה. של משק המדינה. היתה לכם אפשרות יצאת מן הכלל לעשות שינוי של ממש בעבודת הממשלה, על-ידי ריכוז פעולות שיש צורך לרכון, ואשר מסיבות היסטוריות היו מפורזות על פני משרדים שונים — כמו למשל המקרקעין, מה שנקרא התשתית, התכנון העירוני — על-ידי משרד הפנים, העניינים הנגזרים מבעלויות ויה-פרצלציות על מקרקעין של משרד החקלאות — והדבר לא נעשה. לו היה הדבר נעשה, היו לך תוצאות חשובות מאוד לכלכלת ישראל. אני חשבתי שאתה, כשר כלכלי מרכזי, היית צריך לקחת את זה כמשימה, לא להרפות מן הדבר הזה.

עניין דומה נוסף: יש לנו ככנסת ועדת כלכלה, העוסקת בניסיון להגיע לראייה משוקללת של המשרדים הכלכליים.

מלא בשנים הבאות, וצפויה התפתחות מכרעת במשאומתן על אזור הסחר החופשי עם ארצות-הברית. מכאן החשיבות הרבה שיש לייחס למערך הכלכלי החיצוני של הממשלה, הממלא משימות רבות ומגוונות, אם בתיירות המטה בארץ ואם בנציגויות בחוץ-לארץ.

משרד הכלכלה והתיאום הבין-משרדי פועל לשיפור המערך הקיים על-ידי הגברת התיאום בין המשרדים והאגפים השונים, תוך הגדרה מחדש של תהליכי העבודה. מאמץ זה נעשה בתיאום עם המשרדים הנוגעים בדבר, והוא גם מהווה חלק מן התפיסה הכוללת אשר הצגתי.

אסכם את דברי. יש להעמיד את הצמיחה כיעד אסטרטגי מרכזי של המדינה, ונתה הזמן לך. צמיחה יציבה תתאפשר באמצעות מאבק באינפלציה באמצעים חריפים ומשלימים לצעדים הפיסקליים: על-ידי שיפור וייעול המערכת הציבורית והעמדת נכסיה לרשות המגזר העסקי; על-ידי פיתוח המגזר העסקי על בסיס יתרונותיו התחרותיים במגזר הבין-לאומי.

צירי הפעולה הנ"ל מתייכים שינויים בתפיסה ובמעשה. כלצעת השינויים ובניסיון ליישם הלכה למעשה נוטל המשרד לכלכלה ולתיאום הבין-משרדי חלק הולך וגובר, ובכך ממלא בהדרגה את ייעודו במערכת הכלכלית הלאומית.

הד"ר מי שחל: אני מודה לשר הכלכלה והתיאום הבין-משרדי, חברי הכנסת, ועדת הכנסת הקציבה שעה וחצי לדיון. נרשמו כמה חברי הכנסת לדיון זה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — לחבר הכנסת דן חיזקן.

שבח וייס (המערך): עמיתי וחברי היושב-ראש, חברי הכנסת, יש משהו דו-קושי בהופעה בדיון כל כך חשוב בזמן שבו ההכרעות העיקריות נופלות בפרודורים, במזנונים ובמקומות אחרים. אני רוצה לצרף כרכה מיוחדת ליושב-ראש ולחברי הכנסת הנוכחים כאן, הממשיכים לקיים את הריטואל הפרלמנטרי החשוב גם בשעות אלה. אני אעשה מאמץ להתייחס לדברים בלי קשר לדרמה המתרחשת במרחק מטרים אחדים מן האולם הזה, דרמת החישובים והשיקולים בגיבוש הכוח לקראת ההכרעה מחר.

קריאה:

שבח וייס (המערך): זו דרמה, מה אפשר לעשות?

אני ביקשתי להופיע בדיון בפעולות המשרד הזה — ואני עושה את זה באופן מסודר — משום — אני צריך לומר — שהיו לי ציפיות גדולות מהמשרד הזה עוד לפני מעורבותי בפוליטיקה המעשית של ישראל. מתוך ראייה שהיתה, אולי, אקדמית צרופה — אם יש דבר כזה — סבור הייתי, שבעניין התיאום בממשלות ישראל דרושים שינוי, תיקון, שיפור והמרצה. בדרך כלל משרד ראש הממשלה, או ראש המוסד, ראש הממשלה ממלא את התפקיד הזה. בישראל, ראשי הממשלות עסקו בשניים-שלושה עניינים עיקריים. רק כמה מהם היו ערים לחשיבות התיאום, ואני חושב שהבולט ביניהם היה לוי אשכול המנוח, אותו ראש ממשלה שהיה כל כך אהוד עלי באופן אישי.

אתה, אדוני השר, הועמדת בראש משרד שאמור היה לפתוח את עידן התיאום. אנחנו היום מסכמים שלוש שנות כהונה של ממשלה זאת, מתקרבים לשלוש שנות כהונה של

המשרד לענייני כלכלה ותיאום בין-משרדי, ואתרכו בשלוש פעולות שמאפיינות את סקירת השר.

הנושא הראשון הוא הוועידה הכלכלית. הייתי רוצה שתקשיב לאדם שרכש ניסיון בכל מה שקשור לקיום הוועידות הללו. הוועידה הזאת, הוועידה שתתקיים בחודש מאי 1984, תהיה הוועידה השלישית. אספר לך על שתי הוועידות הראשונות: זו שנתיקמה בשנת 1968 עמדה בסימן של מלחמת ששת הימים. היתה כאן התלהבות אדירה, הגיעו לכאן מאות צירים. הם נעו על פני הארץ, המדינה יצאה מהמיתון והיו תקוות ענקיות כאילו נפתח צוהר אל עבר המזרח התיכון וישראל תהפוך להיות מעצמה כלכלית מן הראשונות בעולם, במיוחד בתחום התעשייה. החיסרון של הוועידה היה, שלא הכינו פרויקטים שאפשר היה להציעם לאותם משקיעים, שהיו ה"מה" וה"מי" של הכלכלה העולמית, ובמיוחד היהודים. זאת אומרת, כשהם באו ואמרו: או ק"י, אנחנו כאן ואנחנו רוצים להשקיע, לא היה מי שיאמר להם כמה להשקיע, נכון שמי-1968 עמדה התעשייה הישראלית בסימן של גידול חסר תקדים, אבל המומנטום של הוועידה הכלכלית הראשונה לא נוצל.

ב-1972 התכוננו לקראת הוועידה הכלכלית של 1973. גם ועידה זאת הפכה לאירוע בין-לאומי, וכל ה"מה" וה"מי" של עולם העסקים הבין-לאומי וכל העיתונות עסקו בוועידה הזאת. אז הוכנו פרויקטים. היו עשרות אם לא מאות פרויקטים — חלק מהם נדרשים היום בוועידה בלוקרד המדינה. ואכן, שוב היתה התלהבות, אבל הכול נקטע לאחר מלחמת יום הכיפורים. זאת אומרת, שוב היה רצון טוב, כבר היו פרויקטים, אנשים היו מוכנים להשקיע, ולפתע הכול נגנז בעקבות מלחמת יום הכיפורים, ובצעם, למעט כמה פרויקטים וכמה התקשרויות, לא יצא דבר מן הוועידה הכלכלית שהיתה באמת מוצלחת ומפוארת.

עתה אני שומע שמתכוננים לקראת הוועידה הכלכלית השלישית, ואני שומע על פעולת הכנה גדולה. יש לי הרושם, שהוועידה הזאת מחשמת גורמים וזימים, במיוחד בחצי הכדור המערבי.

אבל אני רוצה להפנות ולהסב את תשומת לבך לכמה אירועים, אחד מהם — כפי שהגזירי חבר הכנסת שבח וייס — קורה במזנון: והיה ויחלט על הקדמת הבחירות, הרי אנחנו נימצא — — —

שבח וייס (המערך):

זה לא בטוח.

דן תיכון (הליכוד):

אמרתי: והיה ויחלט.

והיה ויחלט על הקדמת הבחירות, הרי אנחנו עלולים להימצא באמצע תהליך של בחירות, ואם אכן יבואו לכאן כל ה"מה" וה"מי", לא יהיה למנהיגות הכלכלית זמן לדבר אתם. שכן כל אחד יהיה עסוק בריצה ובכשתחפוט במערכת הבחירות. שיעשה להיות בריאה. אינני יודע אם אפשר לשנות את התאריך, אינני יודע אם אכן יוחלט לקיים את הבחירות ומתי, אבל אני מציע שתביא את זאת בחשבון, אדוני השר.

נושא נוסף שדיברתי עליו ביום רביעי האחרון הוא החוק לעידוד השקעות הון. אנחנו באים ומציעים ליוזמים להשקיע, ואני אומר לך, אדוני השר: כשישאלו אותנו מה אנחנו מציעים למשקיעים, האם אנחנו נאמר להם שאנחנו מציעים להם הטבות על-פי החוק לעידוד השקעות הון, חוק שחוקק לפני 18 שנים וכל פעם תיקנו אותו. חוק שאיננו מעודכן ואיננו יודע מה

בממשלה. אתה היית צריך להיות — במידה רבה מאוד, אם לא מבחינה פורמלית, לפחות מבחינה סמכותית, מוסרית — האיש שידאג לך שהמשרדים האלה יעבדו, תוך מידה גדולה ביותר של תיאום. הדברים האלה אינם נעשים, ואז מה קורה? קורה למשרד שלך דבר דומה למה שקרה למשרדו של הפרופסור יוכל נאמן. כי גם הוא היה צריך לעסוק בסדרה של עניינים כמתאם. מה שקורה הוא, שמתנקזים אליכם עניינים, שכל אחד מהם בנפרד הוא חשוב, בנפרד, אבל לא העניינים המרכזיים. ושם אתם מנסים לעשות מה שאפשר.

התפקיד העיקרי של משרדך הוא לגרום את הממשלה לדרגה זו או זו של תיאום בין-משרדי, של קביעת סדר עדיפויות, אומנם סדר העדיפויות שלי נובע מהאידיאולוגיה שלי, והוא מעמיד על עיירות הפיתוח לפני יהודה ושומרון, ואתה יודע מה? — אפילו את הגליל והנגב לפני רמת-הגולן והבקעה. אני יודע שאני יכול לעורר פה את מי שאעורר. אני אומר את הדברים האלה, על סדר העדיפויות שלכם נטוש הוויכוח כינוי. אנחנו מקיימים אותו דרך קבע. אם יהיו עכשיו בחירות, ודאי שנעמוד עליו בחומרה רבה, אבל אני מדבר על הקטעים שכן מוסכמים עליכם.

אני קראתי, כמובן, את החומר ושמעתי את מרבית נאומך. קודם כול אני מאחל לך, שהדברים שצריכים להתרחש בעתיד הקרוב אכן יתרחשו. אנחנו בודאי שמחים לכל עניין המביא הצלחה למדינת ישראל בתחום זה. אינני יודע האם יש לך די פנאי בקדנציה הזאת להגשים את מה שבעצם ביקשת להגשים, כפי שהדבר בא לביטוי בנאומך לפני שנתיים. אולי זה יישמע מוזר מפי איש אופוזיציה. אני — כמי שמעוניין מאוד בתיאום, בריכוז הפעילות הכלכלית — מאחל לך הצלחה. אבל זה לא הולך.

מאחר שכן הם פני הדברים, אני רוצה להביע כאן תקווה, שכאשר אנחנו נכונן את הממשלה — אם נכונן אותה, ואני רוצה שנכונן אותה — אנחנו אכן נציע להגשים בקצב נמרץ יותר, בתמיכת הממשלה כולה ובתמיכת ראש הממשלה, את אותו חלק של התיאום המדינתי הכלכלי והתיאום הבין-משרדי שאותה, לפי הערכתי, מבונה הוזה של הממשלה, לא הצלחת לעשות.

משפט אחד או שניים אחרונים: אני רוצה להעיר כאן הערה לממשלה כולה. הממשלה הזאת במשך שבע שנים — ואני רואה את שתי הממשלות הללו ברצף — אתה חבר הממשלה רק שלוש שנים, אבל את ממשלה בת שבע שנים — הצליחה כל הזמן בצורה מופלאה להיות ממשלה ואופוזיציה כאחת. ואת זה אמרתי כשדיברתי על מעבדת ניסיונות. כיוון זה לא הולך, נלך לכיוון אחר, לפעמים גם אימוץ עמדות של האופוזיציה. זה קורה לא אחת במשטר דמוקרטי. אני, כמובן, הייתי מעדיף שאם ממשלה אינה מצליחה להגשים את יעדיה, שהציבור ייתן כוח לאלטרנטיבה להגשים דרך אחרת, ואני מקווה שהפעם הדבר הזה יקרה. השיטה הזאת, שהממשלה מתקנת חוקים, שהממשלה היא הרפורמטור של עצמה, שכל אימת שיש ביקורת הממשלה נעדרת לחלף מהביקורת והיא תמיד מתקנת את עצמה, עומדת בסתירה מוחלטת לכללי המשחק הדמוקרטי, ואני מצטער על שהדברים התגלגלו בכיוון שהתגלגלו. תודה רבה.

היו"ר נ' פדר:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. רשות הדיבור לחבר הכנסת דן תיכון. ואחריו — לחבר הכנסת צירלי ביטון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זהו דיון בפעולות

אינו נוכח באולם. הבא אחריו — חבר הכנסת יוסי שריד — אינו נוכח. כבוד השר, האם אתה מעוניין להשיב? בבקשה.

שר הכלכלה והתיאום הבין-משרדי י' מרדור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקשכתי קשב רב לשני הנואמים ואני מודה לשניהם על הערותיהם. אני מקשיב תמיד קשב רב לדבריו של חבר הכנסת שבח וייס, כיוון שתמיד יש לו מה לחרום בשטח הארגוני של קיום ממשלה והפעלתה, שכן זה מקצועו ויש לו ידע בשטח הזה.

אני מקבל את הערותיו של חבר הכנסת וייס, אולם — לצערי — לא ניתן לשנות הרבה. כשנכנסתי לתפקיד, לפני שנתיים וחצי, ובחירתי לעצמי את התפקיד הזה, בחירתי בו כי לא רציתי בשום תפקיד שאין בו אתגר. יכלתי את האתגר. לא אוכל להגיד שיכלתי לו, אבל לפחות כרסמתי במכשולים שמפרידים ביני לבין השגת המטרה.

אני מקווה שהוועידה הכלכלית, שהוזכרה כאן, תהיה ועידה מוצלחת. לא ידענו שחבר הכנסת אבוחצירא ימצא פתאום פסול במשטרת ישראל ועוד בכמה דברים, ושהוא "זורק" בחירות על ראשינו. תכנון ועידה אורך שנים רבות. התכנון של הוועידה הכלכלית נמשך כבר שנה וחצי, וההתלבטויות היו גדולות מאוד. מכיון שהשאלה הייתה מה נציג בפני באי הוועידה, ומה אנחנו רוצים בכלל מהוועידה. עלינו לדעת דבר אחד: אין לנו הרבה מה למכור, אבל כמה דברים שאנחנו יכולים למכור נמצאים בהישג ידנו. אולי דווקא משרד הכלכלה והתיאום הבין-משרדי, שהוא, למעשה, משרד ללא סמכויות, הצליח במידה מסוימת לפתוח את מוסדות המדע הישראליים, שהיו סגורים — — — ואני כולל בזה גם את המוסדות של משרד הביטחון, מכיוון שבתוך המוסדות האלה טמונים ידע רב, יכולת גדולה, ומה שאתה קורא פרויקטים. יש שם הרבה מאוד פרויקטים בשטח המחקר והפיתוח, ועד היום כל העניין היה קבור באפונים שונים. לפני שנתיים הוקמה חברה בשם "גלרם", שתפקידה היה ליוזם, להקים ולקצור מוצרים אזרחיים מתוך הידע שהצטבר בטכנולוגיה של משרד הביטחון.

אם כן, הרברים האלה נפתחו והסיכויים להצלחתם גדולים. בוועידה נשתדל שיוצג מספר די ניכר של פרויקטים — בעיקר בשטח המחקר והפיתוח — של כל אוניברסיטאות ישראל ושל כל המכוניס בארץ. גם למכון הביולוגי בנס-ציונה יש מה להציע ומה לתרום, ואני מקווה שמספר הפרויקטים יגיע למאות; כלומר, אני מקווה שתהיה לנו היכולת לאפשר לכאי הוועידה למצוא מה שהם מחפשים.

אבל אני רוצה להזכיר כאן דבר אחד. כש"חרשתי" את ארצות-הברית, בעיקר את דרומה ואת מערבה, בקשר לוועידה הכלכלית, מתוך אוריינטציה של הטכנולוגיה עתירת המדע, לא הצגתי להם שבו שבו אם הם יכולים לארץ — הם יקבלו הטבות, הנחות ממסים או הלוואות ארוכות טווח. אני הצעתי להם שירות שאין להם, ואשר קיים כאן. בשירות משרד הביטחון עובדים מדענים, מהנדסים וטכנאים במדרגה ראשונה באלפים, והוא צריך לחדש את כוח האדם שלו. הוא צריך לקלוט אנשים צעירים ואולי לפלוט ותיקים; אם כן, יש לו בעיה. בארץ יש מאגר של כוח מדעי טכנולוגי שלא נוצל, והסגור במסגרת מאוד מאוד צרה. אנחנו פותחים את המסגרת, וחושפים את עצמנו מבחינה זאת למשקיע האמריקני. אנחנו הצענו לבעלי חברות אמריקניות — שכל אחד מהם עוסק במחקר ובפיתוח ומשקיע משאבים רבים במחקר ובפיתוח — פרמיה אחת. נניח שהוא מתכנן פרויקט של פיתוח שצריך

היא תעשייה עתירת מדע ואיננו מכוון לכך? ואספר לך עוד: החוק הזה יוארך כנראה בשנה או בחצי שנה, וכשישאלו אותנו המשקיעים: או, קיי, אנחנו רוצים להשקיע בארץ — על-פי איזה חוק נשקיע, והאם לא חששנו את התנאים שלכם במרוצת הדרך? אין לנו תשובה, כי החוק הוא מיושן באמת ואינו מתאים. אביא לך דוגמה: מי שמשקיע היום באירלנד מקבל 50% מענק ופטור ממסים עד שנת 2000. מה אנחנו נותנים? — אנחנו נותנים הלוואה בריבית של 10.5%. בגרמניה נותנים למשקיע באזורי פיתוח, למשל בברלין, הלוואות בשיעור של 2%; בארצות-הברית, באזורי פיתוח — הלוואות פיתוח בריבית של 6%; בישראל — 10.5%. אני חושב שכחנאים האלה כדאי ליום כמו "אלסינט" להשקיע בחוץ-לארץ. שהרי שם הוא יקבל תנאים טובים יותר מאלה שאנחנו נותנים. פירוש הדבר הוא — לייבא אבטלה למדינת ישראל.

כל פעם החוק הזה עובר שינוי. בא משקיע והוא יודע: אלה התנאים שאתם אני יוצא לדרך. באה הממשלה, ובכל שנה או בכל חצי שנה משנה את התנאים, מריצה אותם ואומרת למשקיע: ועכשיו נדון בתנאים החדשים, זה לא יכול להיות. מוכרחים חוק כגורד, יציב, שלא ניתן לשינוי. חם שיבוא לבאן וירצה להשקיע, צריך לומר לו בדיוק מה הם התנאים שעל-פיהם ישקיע ב-1984, ב-1985, ואסור לנו לשנות את התנאים הללו. בעבר ואפילו בעצם הימים הללו, אנחנו משנים את התנאים לעתים די קרובות.

אספקט נוסף שאני רוצה לומר לך: נניח שאכן יבואו אנשים והדמיון של התעשיות העתירות המדע והפיתוח שלהן יקסום להם, והם אכן יאמרו: אנחנו רוצים להשקיע כאן בתעשייה העתידית של העולם, בתעשיות עתירות מדע, ואנחנו נאמר להם: הן, אבל השנה תקצב הסיכום שלנו מצומצם, והתקציב שמוקדש למחקר ולפיתוח הוא קטן.

אני מבקש ממך: אם בכל זאת יוחלט לקיים את הוועידה הכלכלית — וזה רעיון מצוין — צריך להחליט בנושאים הללו, שכן המשקיעים יבואו לכאן ואנחנו נראה להם את הארץ והם יתורו את הארץ, אבל לא ישקעו.

אני מוכרח לציין לשבח את פעולת משרדך בתחום ביקורת המדינה ויישום הביקורת. הביקורת קיימת זה הרבה שנים, אבל אין לנו היכולת לכפות על המשרדים לבצע את המלצות הוועדה לענייני ביקורת המדינה. כאן, משרדך, בצנעה, עושה עבודה חשובה וטובה, ורצוי שתעבירי את כרתי זו לאנשים שעושים עבודה זאת בצנעה הראויה לשבח.

קיימת אצלך עוד רשות אחת, והיא הרשות לתכנון כלכלי. אני נחשב לחסיד הרשות לתכנון כלכלי, שהרי בלא רשות חזקה אין תכנון עתידי לכלכלת ישראל. אני מכיר מדינה, דומני שזאת גרמניה, שיש בה חמישה מוסדות למחקר כלכלי. המדיניות של הממשלה נקבעת על סמך קונסנטוס בין חמשת המוסדות האלה. כל אחד מהמוסדות הללו עורך תוכנית, והמכנה המשותף בין התוכניות הוא התוכנית העתידית. הייתי רוצה לחזק את הרשות לתכנון כלכלי, כדי שתהפוך למסד חזק, וכי שהיא שתתווה את העתיד הלוט בערפל בתחום התכנון הכלכלי, שהרי התכנון הגרוע ביותר בתחום הכלכלי עדיף על העדר תכנון; ובשנים האחרונות קצת התרשלנו בנושא הזה. אם תקום במסגרת משרדך רשות לתכנון כלכלי שתהיה חזקה, ושתהיה לה השפעה גם על משרד האוצר וגם על בנק ישראל, הרי שצעדנו צעד אחד קדימה. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

הי"ר נ' סדר:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת צ'רלי ביטון

— סקירת שר הכלכלה והתאיום הבין-משרדי על פעולות משרדו: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: גילויים מחתרתיים ופעילות ט.נ.ט. בגדה המערבית (המשך) —

ואין כל ספק שנצטרך להכין רשימה של כוונות שהממשלה הזאת, אם תמשיך בדרכה, תנסה להגשים מייד לאחר הבחירות, אם תחזיקימנה בחירות.

אם כן, בתחום זה אנחנו ערים. אנחנו מכינים תוכנית, אבל האמת היא שאנחנו גם מצפים להצעות רבות מהם, שישתרו את הצרכים שלהם, והידע שלנו יוכל למלא את זה.

על כן, קודם כול אני מודה לשניכם, לחבר הכנסת דן תיכון ולחבר הכנסת שבח וייס. דבר אחד אני יכול להעיד על עצמי: אני מנסה לעשות כמיטב יכולתי במסגרת הקיימת. זה לא קל. בעיקר אין זה קל עם יהודים, גם מבחינת התאיום. אם תנסה לגעת בסמכות, בציפורן טונה של שר אחד — מייד חקבל על הידיים. ואין לתאם? — לכן צריך לעשות את זה בנועם, קצת בעקיפין, קצת בדרכי הסברה, קצת כשננוע. זה פרוצס ארוך. אין זה פרוצס הכנוי כשביל השנים שלי, אבל הדבר חייב להתקיים. המשרד הזה יצטרך להמשיך ולהתקיים גם כשאני לא אהיה כאן. הוא חיוני, ולא — נכזבו הרכה מאמצים והון על-ידי כפילות שאין לה טעם. עלינו לקחת את עצמנו בידים ולראות את המציאות. המציאות היא שהמדינה הזאת אינה צעירה כפי שהיתה פעם. בינתיים אנחנו חייבים 21 מיליארד דולר. מחצית מתקציב המדינה יופנה לתשלומי חובות. לתקציב הרגיל תישאר רק כמחצית התקציב.

על כן צריך לעשות את השינוי בכיוון היוזמה. ההון הציבורי וההון הפרטי. היוזמים צריכים לקבל יד חופשית. הממשלה צריכה למכור מפעלים שלה ולגייס את האמצעים לפיתוח מפעלים אחרים.

היו"ר נ' פדר:

תודה לשר.

2. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

— מסקנות ביניים בנושא "הרפורמה במחוז של מדינת ישראל".

היו"ר נ' פדר:

תודה.

ח. גילויים מחתרתיים ופעילות ט.נ.ט. בגדה המערבית*

(המשך)

היו"ר נ' פדר:

כפועלים ערבים מהשטחים הנוסעים לעבודתם בישראל, שנעשה בידי קבוצה של קנאים דתיים, המקבלים הגנה גלויה מתנועת "כך" של הרב כהנא — חלק ממנה נמצאים במאסר יהדות לאחת ההצלחות הגדולות של משטרת ישראל — הוכיח שקבוצה זו אינה קבוצת המחתרת היחידה הפועלת בישראל. עד רגע זה אין ביטחון שהחשודים בכיצוע פשע זה משתייכים לט.נ.ט. החשודים בניסיון לפגוע בהר הבית הנמצאים במעצר אין להם קשר למחתרת הזאת ולקבוצה הנאשמת בפיצוץ בארטובוס. זה מוכיח שבישראל פועלות כמה קבוצות מחתרת. המשותף להן הוא לאומנות פרוצה וקנאות דתית. והמניע המדריך אותן הוא שנאה לערבים. רצון לפגוע במקומות המקודשים לאסלאם ולהגשים בכוח הטרור מטרות שהציבו לעצמם. בניגוד לחוקי המדינה.

לקחת חמש שנים, ולפעמים הוא נמשך שמונה שנים — ואני מכיר את הדברים האלה גם מניסיוני בארץ: לעולם פרויקט פיתוח לא נגמר במועד. ומה קורה אז? אותו מפעל שפיתח פרויקט מסוים כבר צריך להכיא כתשכון שגם אם הוא יגמור אותו, ייתכן שהמחחרת ישיג אותו, ואולי זה יהיה מאוחר וכל ההשקעה שלו תהיה לטמיון. הצעתי להם: קחו חלק מצורכי הפיתוח שלכם והעבירו אותו לארץ, ואנחנו נעשה אותו בארץ על בסיס של מפעלים משותפים. היות שאנחנו חלק — לא אינטגרלי. אבל עדיין חלק — של השוק המשותף, ומוצרי התעשייה שלנו משוחררים ממכס, תהיה לכם גם כניסה לשוק האירופי, אם המוצרים האלה ייוצרו בארץ. הם לא שאלו אותי: כמה נהנות אתם נותנים?

דן תיכון (הליכוד):

אותי שאלו, אל תופעת.

שר הכלכלה והתאיום הבין-משרדי י' מרדור:

בסדר גמור. אבל היה אחד ששאל: מה אתה מציע בשטח זה? והוא אמר לי: הלכתי לאירלנד וקיבלתי כן וכן. אחר כך הוא הוסיף: הלכתי למקום כלשהו באסיה — לא לטאיוואן, נדמה לי שלסינגפור — ושם קיבלתי כן וכן. אני אומר: תהיה בריא, חלק לשם. גם שם מתכה לך הפוטנציאל האדיר של כוח מחקר, ופיתוח שיש במדינה? הוא אומר: זה נכון, את זה — אין לי. על כן זה כוח המשיכה שלנו, לא טובות ההנאה. אנחנו צריכים למכור להם את אותו ידע שהם מחפשים, אבל לא חיינם. להיפך, ואני מתנגד למה שעושות היום האוניברסיטאות. למדתי שמכון ויצמן מוכר ידע ומקבל אי-אלו תמלוגים — 1% — 1.5%. לא, אני חושב שיש לנו בתחום זה כל הכוח לדרוש חצי מהמפעל וגם מהמפעל שיוקם בארץ. בהשקעה שלהם. אם לא כדאי לכם, אל תבואו. דיברתי גלויות ולא נכחלו. הם באים. יכול להיות שישאלו, אין כל ספק שישאלו

היו"ר נ' פדר:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת, מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה

היו"ר נ' פדר:

חברי הכנסת, אנחנו עובדים לסעיף הבא בסדר-היום: גילויים מחתרתיים ופעילות ט.נ.ט. בגדה המערבית. ונחזור ברישימת הנואמים שלושה חברי הכנסת. רשות הדיבור לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזוליני, ואחריה — לחבר הכנסת יוסף רום. הוא איננו כרגע באולם. הבא אחריו — חבר הכנסת חיים דרוקמן.

קריאה:

גם הוא איננו באולם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אולי יבוא.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הניסיון הנפשע לפגוע

כה אינם פעולות של אדם בודד, שכן התכנון והלוגיסטיקה הדרושים לביצוע הפשעים השונים חייב שיתוף פעולה וארגון של כמה אנשים. ידע מקצועי, הכשרה צבאית, ריכוז חומרי חבלה והסתרת האנשים מעיני השלטונות.

גירולי פרא אלה לא צמחו במקרה. אווירת האלימות — שהייו עדים לה לפני הבחירות לכנסת העשירית ואשר נמשכה גם לאחר הבחירות — הצמיחה אלימות מילולית ופיסית, שעוררה את ההתוותן של קבוצות טרור, שראו את עצמן כמגשימות ייעוד לאומי, בניגוד לרצון העם ולחוקי המדינה.

הטלת דופי בתנועת העבודה והצגת אנשיה כאויבי העם, זריקתה לחלל של האמרה העיומה "האופוזיציה תקעה סכין בגב האומה" והדיכויים על "מרגלים בארזות" יצרו קרקע פורייה לגירולי הפרא של מחתרות לאומיות.

כבוד היושבי ראש, מעצרים של החשודים בניסיון לפגוע בהר הבית צריך לעורר פלצות — מה עלול היה לקרות לו הצליחו במזימתם, וההר הבית היה נפגע ועשרות מתפללים היו נפגעים; הדבר היה ממיט אסון על מדינת ישראל והיה שם לאל את המאמצים ליצור תנאים להכנה, להיכרות ולחיים משותפים של יהודים וערבים כארץ ישראל.

העם היהודי, שהיה כמשך דורות קורבן לשנאה דתית, לרדיפות, לאנטישמיות, חייב יותר מכולם לטפח סובלנות ולדאוג לכיבוד זכויות המיעוטים הלאומיים והדתיים החיים בקרבנו.

יימצאו רבים שיגדירו את המעשים הנפשעים הללו כמעשי ידיהם של מטורפים או של זימהונים. אך עלינו לזכור, שלאבוננו ולאסוננו הלאומי מעשי טירוף חדלו להיות מעשים יוצאי דופן. הם הפכו לתופעה המאיימת על אורח החיים ועל המשטר הדמוקרטי במדינה.

הטרור הלאומני הדתי, שהפך לתופעה בחיי המדינה, ניוון מבחינה רוחנית לא מעט ממאמרים ומהצהרות, הנתונים צידוק הלכתי להריגת לא-יהודים ולפגיעה במוסדות הדת המקורשים להם.

עלינו לדעת, שמדובר בתאים מחתרתיים אשר ייתכן שט.נ.ט. איננו היחיד ביניהם, שכן יותר ויותר ברור, שמעשי הפשע בוצעו ותוכננו לא על-ידי חובבנים אלא על-ידי אנשים בעלי ניסיון קרבי, המתכננים בקפדנות את מעשיהם, והמצוידים כנשק ובחומרי חבלה שנשדדו מזה"ל.

קשה להבין איך קרה שישאל — אשר לרשותה שירותי ביטחון מעולים שזכו ליוקרה בין-לאומית — לא גילתה את המחתרת שזוממה במשך חודשים לפגוע בהר הבית, על כך יש לתמוה תמיכה רבה. הפרסומים, שהופיעו באמצעי התקשורת בשבועות האחרונים על מתן הוראה מגובה לעכב את הטיפול במידע שהועבר ממחוז המשטרה בתל-אביב לירושלים, ואשר לפיהם המידע לא טופל כהלכה, נבדקים בימים אלה; הדבר הזה חמור מאוד, חמור מאין כמוהו.

אדוני היושבי ראש, ההאשמות בעניין הפסקת המעקב על-יפי הוראה מגובה — אם אכן יתברר שכן אומנם קרה — אסור שתישארה בחוקת תעלומה. יש לחקור באופן יסודי מתי ניתנה ההוראה הזאת, ומה היו המניעים לניתנה. רשלנות זו עלולה לגרום למדינת ישראל נזק שקשה לשער.

אדוני שר הפנים — שאיננו נוכח כאן — אסור לעבור לסדר-היום מבלי לחשוף את האחראים למחל.

חברי הכנסת, על אף שאולי אין זה כל כך פופולרי היום לברך את המשטרה, מה שמגיע לה אין לקחת ממנה, ומעל כמת הכנסת רצוני שלוח ברכה חמה וברכת עידוד למשטרת ישראל, שרשמה לזכותה את אחד ההישגים הגדולים: חשיפתם ומעצרים של החשודים בפגיעה באוטובוס שנסע מרמאללה ומעצרים של החשודים בניסיון לפגוע בהר הבית. יש להצטער על שהישגים יפים אלה נפגמו בשבועיים האחרונים, עקב האירועים שהתרחשו.

היכולת והתושייה שגילו משטרת ישראל וזרועות הביטחון מקנות לי את הביטחון להאמין, שיש ביכולתה של משטרת ישראל לגלות ולחשוף את מבצעי הפשע האחרים, כגון המתנקשים בראשי הערים ביהודה ובשומרון, דבר שיתרום חומרה נכבדה להעלאת קרנה של מדינת ישראל לחיזוק אושיות הדמוקרטיה במדינה.

אדוני היושבי ראש, מעשים נפשעים אלה, ובמיוחד הניסיון לפגוע בהר הבית, הם חוליה נוספת בשרשרת מעשים פרוכטיביים הגובלים בטירוף הדעת, המבוצעים על-ידי קבוצות קנאיות לאומניות מסוכנות, ששמו להן למטרה לפגוע במקומות המקודשים למוסלמים ולנוצרים. יש לבדוק האם קבוצות אלה קשורות באלה שביצעו בכבר את מעשי הטרור נגד ראשי הערים ביהודה ובשומרון.

אם בעבר רצו רבים לראות במעשים אלה, הטומנים בחובם סכנה שאין דוגמתה, מעשים של יחידים, מתברר יותר ויותר שאלה אינם מעשים של יחידים, אלא מעשים מתוכננים של קבוצות מאורגנות, פעולות טרור אלה חייכות לעורר דאגה וחרדה אצל שוחרי הדמוקרטיה במדינת ישראל.

אומנם המשטרה הצליחה לעצור חשודים המשתייכים לשתי קבוצות של מחתרת טרוריסטית, אך קיים חשש רציני שטרם התגלתה ונחשפה המחתרת המתקראת ט.נ.ט., שרשמה "לזכותה" מעשי פשע רבים ושונים. המחתרות הלאומניות הדתיות בישראל, אלה שהתגלו ואלה שטרם התגלו, מזכירות במידה רבה את ראשית התהוות התנועות הפשיסטיות בעולם. שהתחילו כקבוצות מעטות, ובאמצעות מעשי טרור ואלימות הצליחו להשתלט, לפני מלחמת העולם השנייה, באיטליה, בגרמניה ובארצות אחרות.

קבוצות אלה קמו תמיד על גלי אלימות מילולית, אלימות ששימשה קרקע פורייה לקיומן ולהתחזקותן. רק אווירה של אלימות ושל טירוף רגשות לאומניים וקנאות דתית יוצרת את האקלים והתנאים להתהוותן של קבוצות טרור, הלוקחות את החוק לידיהן ומנסות להטיל את רצונן על-ידי הפרת החוק ועל-ידי שימוש באמצעי חבלה, טרור ורצח.

ט.נ.ט., המודיעה על קיומה על-ידי ציור אותיות שמה בעברית או באנגלית על קירות, והמכריזה מדי פעם על אחריה לביצוע מעשי טרור, חמה בקבוצת המחתרת היחידה הפועלת בישראל, אך טרם התברר האם האשמים במעשה הנפשע של רצח אמיל גרינצווייג ז"ל היו קשורים עם ט.נ.ט., והאם הם קיבלו את ההשראה למעשה הנבלה מקבוצה זו. היום עוד לא ידוע האם האחראים למתנקשות בראשי הערים ביהודה ובשומרון השתייכו לקבוצת ט.נ.ט. ופעלו על דעתה, או שהיו קשורים לגוף מחתרתי אחר.

אך דבר אחד הוא מעל לכל ספק: קיימות מחתרות לאומניות-קנאיות-דתיות קיצוניות בישראל, המבצעות מעשי פשע מטורפים, ואשר ייתכן שהן מקבלות עידוד מגופים מסוימים. כיום הוברר ללא צל של ספק, שהמעשים שבוצעו עד

היו"ר י' כהן:

שר הפנים ישיב אחר כך. זכותו של שר הפנים להשיב בכל זמן שהוא רוצה. הוא רוצה להשיב אחר כך. אתה תסכם את הדיון, ושר הפנים ישיב.

יוסי שרד (המערך):

לא, אני אסביר לך את עניין התקנון. אם ירצה שר הפנים להשיב שוב אחרי — יבדוק את התקנון. התקנון קובע במפורש, שהשר הוא אחרון המשתתפים בדיון והמסכם הוא אותו חבר הכנסת שהעלה את הנושא לדיון. אי אפשר לחדש פה.

היו"ר י' כהן:

נכון, חבר הכנסת שהעלה הצעה שלו לדיון, הוא המסכם את הדיון. אבל בסעיף 50 נאמר, שחבר ממשלה המדבר בשמה רשאי לבקש רשות הדיבור בכל שלבי הדיון, בין סיעתי ובין אישי. לכן אתה מסכם את הדיון ואחר כך ישיב שר הפנים.

יוסי שרד (המערך):

לא, לא.

היו"ר י' כהן:

מותר לו להשיב בכל זמן שהוא רוצה.

יוסי שרד (המערך):

סלח לי, אם כך, לא היה מופיע הסעיף הזה בתקנון. בכל הכבוד, יש פה כמעט מעשה של הטעיה. אנחנו איננו מקיימים את הדיון הראשון ככנסת. כפי שידוע ליושב ראש הנכבד, היו כך וכן דיונים במשך 35 שנה. המסכם הוא תמיד חבר הכנסת.

לא זו בלבד; לפני חודש וחצי אני, מתוך מחווה ג'נטלמנית, שאני בטוח שעוד מעט אתחרט עליה, כרגיל — מעולם לא התחרטתי כאשר לא הייתי ג'נטלמן, אבל תמיד התחרטתי כאשר הייתי ג'נטלמן — שר הפנים ביקש ממני באופן מיוחד ואמר אז שהוא איננו רוצה להשתתף בדיון, ושאל שזה לא על-פי התקנון, שאני אסכים לדחיית הדיון, והוא ישתתף עכשיו ואני אסכם את הדיון, ואני, באופן ג'נטלמני, נעתרתי לו. על-פי הפרשנות המשונה שהיושב ראש מציע, פירושו של דבר שהשר יסכם תמיד את הדיון, בניגוד למה שכתוב בתקנון במפורש, וכמובן בניגוד לרוח הדרכים בתקנון. למה כתוב שחבר הכנסת הוא שמסכם את הדיון?

היו"ר י' כהן:

שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, מה שכתוב בסעיף 50 ומה שמצוטט כאן איננו לפני, ולכן יכול להיות שהצדק עם היושב ראש ויכול להיות שהצדק עם חבר הכנסת שרד, אין לי נפקא מינה בנושא זה. אני מציע שהעניין הזה ייבדק וייכתב וייחתם שוב, על-מנת שלא יהיו חילוקי דעות.

עליתי עכשיו לדוכן, ברשותך האדיבה, מאחר שחבר הכנסת שרד הזכיר לי שהיה אז Gentlemanly agreement ואיננו רוצה לקלקל את החוקה שלי, שבכל זאת אם יש הסכם אתי, אני שומר עליו. אבל בצוק העתים, והעתים די תכופות ורחוקות וסוערות, אני רוצה לומר: דעתי ברורה, והיא נאמרה הרבה פעמים מעל הבמה הזאת ומעל במות אחרות, שכל מעשה אלימות אין לו מקום בחיים שלנו. הגדרתי, וזה היה אגב ידיו אכנים בכביש רמות, שאם זו יד ימנית או יד שמאלית או יד שמאלנית — אלימות היא אלימות היא אלימות. אם זה נכון על ידיו אכנים — קל ותומר אם מדובר בתומרי נפץ.

אני רוצה לציין בהערכה, כי דווקא על-פי פנייתו של מפכ"ל המשטרה ביקש מנכ"ל משרד הפנים, מר קוברסקי, ממבקר המשטרה לבדוק את כל הקשור בהעברת המידע ובטיפול בו. המבקר אמר להגיש את הדוח שלו מחר, היום שמענו, שדרושים לו ימים ספורים כדי שיוכל לגבש את החומר ולהגיש את מסקנותיו. ימים ספורים אלה אכן אושרו לו.

אמנן לין (המערך):

האם המסקנות שהוא מתכוון להגיש מתייחסות —
האם ניתנה הוראה מגבוה —

שושנה ארכלי-אלמולוניו (המערך):

הן מתייחסות רק למידע ולכל הקשור בו. הטיפול במידע, בהעברתו, השאלה האם היתה השהיה בטיפול, האם היתה רשלנות בטיפול, האם ניתנה הוראה מגבוה — כל הדברים האלה ייבדקו על-ידי המבקר. הוא ביקש ארכה של עוד כמה ימים, כי החומר רב, והוא נאלץ לעבוד עוד כמה ימים כדי לגבש את הדוח ולהגישו לשר הפנים. היום ועדת הפנים סיכמה, שעם הגשת הדוח יתקיים דיון, וגם היא חסיקה את מסקנותיה.

אדוני היושב ראש, בידי המשטרה נמצאים כיום חשודים בפגיעה באוטובוס ובניסיון לחבל בהר"הבית. כזה לא תמה מלאכתה של משטרת ישראל, יש להניח שהרגעין הקשה של המחתרת המתקראת ט.נ.ט. טרם נחשף, והמשתתפים למחתרת זו עדיין מתהלכים חופשי, ולבטח וזממים את המשכת פעולות הטרור, כי הרי המתנקשים בראשי הערים הערבים ביהודה ובשומרון טרם נעצרו, ומבצע הפשע ההוא הצטיין בתחכום ובכושר פעולה של מקצוענים, ולא של חובבנים.

הוקעת הפעולות הנפשעות של המחתרות אינה צריכה להשכיח מלבנו את מעשי הטרור המבוצעים נגד היישוב היהודי. אנחנו מכבים מרה את קורבנות האוטובוס בירושלים, כמו גם את הקורבנות החפים מפשע שנהרגו בפיצוץ באוטובוס באשדוד, ומגנים את המעשים הנפשעים האחרים שבוצעו ומבוצעים על-ידי שליחי אש"ף ותומכיהם, אני רוצה לקוות, שהמאמץ המושקע על-ידי משרד ישראל בהשיפת המחתרת והטרור היהודי לא יחלישו את המאמץ למנוע מעשי טרור ותחלה על-ידי מתלבים נגד היישוב היהודי. מוקיעי המחתרות הלאומניות חייבים לגנות באותם קניימירה מעשי רצח שבוצעו על-ידי אש"ף נגד יהודים.

כבוד היושב ראש, בטוחני שאני מבטאת את דעת הכנסת כולה בהוקיע את הפשעים שבוצעו — הפריצה להר"הבית והפגיעה במסודות דת מקודשים, אך אין להסתפק בהוקעה כלבר, על החברה הישראלית להקיא מחוכה נגד זה, העלול להיפך לסרטן בגופה של המדינה, שחוסנה המוסרי התערער בשנים האחרונות.

עליו לראות בקיום קבוצות מחתרת — הראות בטרור אמצעי להגשמת מטרון — סכנה למשטר הדמוקרטי. ברצוני לצטט אחד ממנהיגי הסוציאליסטים האוסטרים, שאמר כי חולשתה של הדמוקרטיה היא בזה שאיננה גורעת בעוד מועד את אויביה, החותרים למוטטה ולחסל את מגיניה.

חוכה מוטלת על החברה הישראלית לעקור מקרבה בעוד מועד נגד זה, כי נפשנו הרב.

היו"ר י' כהן:

יסכם את הדיון חבר הכנסת יוסי שרד.

יוסי שרד (המערך):

לא, קודם שר הפנים.

שכסופו של דבר שום דבר איננו מדאיג אותו, אולי חרץ מדברים שקשורים בו באמת באופן אישי. אבל זה רושם, יכול להיות שהרושם מוטעה, ששום דבר בעצם אינו משפיע עליו. בעניין זה אני במערך אמת. הייתי אומר: מעריך, את הפנומן הזה שנקרא ד"ר יוסף בורג.

השר בורג כמשך הרבה מאוד זמן, וגם היום, נטל על עצמו — את תרצו כמישרן ואם תרצו בעקיפין — מידה רבה של אחריות למה שקורה עכשיו בארץ מבחינת גילויי האלימות. הוא נוטל על עצמו מידה גדולה של אחריות לגילויי האלימות האלה, כאשר הוא נוהג, כדרכו, במידה של חמקנות ובמידה של שתמטנות.

שר הפנים והמשטרה עדיין מסרב להצביע על הדברים ולקרוא להם בשמם. בכך שהוא משתמט, מתחמק, מטיח ומנסה לדחוק דברים לקרן זוית, הוא נוטל על עצמו מידה רבה של אחריות. הייתי אומר לשר הפנים והמשטרה — במלוא הכבוד — שהוא נוטל על עצמו מידה של אחריות שהוא רבה ממה שהוא יכול לשאת. אכילו הוא איננו יכול לשאת במידה כזאת של אחריות. ואגיד ברוך למה אני מתכוון.

מה קורה כאשר מסריים עד היום להצביע על הדברים, ואומרים משפטים שהם כגדר משאלות לב חסודות, באמת דברים בעלי משמעות עמוקה ביותר? שר הפנים מודיע לנו, שהוא נגד אלימות בכל מקום ומקום, ולא חשוב מי אחראי לגילויי האלימות האלה. אלה הם באמת דברים, שמן הראוי היה שירשמו לא רק בפרוטוקול אלא גם בדברי הימים, גם בגלל חשיבותם וגם בגלל מקוריותם. הוא — שר הפנים והמשטרה — נגד אלימות. חשבנו, שאולי אתה בעד אלימות... אבל אתה משתמט, משום שאתה אומר: אלימות מצד זה או מצד זה, כאילו יש לאלימות זאת הרבה צדדים. מרוע? משום שאתה עומד בצד מסוים. אתה רוצה ללכת אל האיוון הקדוש, אל הסימטריה של היתה ולא נבראה; האם אתה, בשרירות, רוצה לברוא את הסימטריה הזאת? הרי אתה לא תברא ישר מאין. איראפשר לברוא דבר יש מאין, גם לא בעניין זה. ולא זו בלבד; אולי לא הכחנו ככוונתו הטמירה והנעלמת של שר הפנים באומרו: אני מתנגד לאלימות, לכל גילוי של אלימות, מכאן ומשם ובכל אתר. לכן הוא מוסיף: גם אם היד האלימה היא שמאלית או שמאלנית.

אני רוצה לשאול את שר הפנים והמשטרה: אנו מדברים עכשיו על אלימות, איננו עוסקים בסוגיות עיוניות או פילוסופיות על הקשרים שבין תופעה אחת לתופעה אחרת; אנו מדברים על עובדות לאשורן, כמות שהן, על אלימות כתור שכזאת. אני רוצה לבקש ממך דוגמה אחת של אלימות שבאה מן הצד השני, שאותה אתה מגדיר כשמאלית או שמאלנית. האם זו התנהגות אחראית של שר הפנים והמשטרה, לראות אלימות במקום שהיא איננה, לייחס אלימות לצד שאין לו כל חלק באלימות? ומרוע הוא נוהג כך? האם משום שלא נוח לכם? אולי אני דורש יותר מדי כאשר אני דורש משר הפנים והמשטרה התנהגות אחראית.

אני קובע, שהאלימות היא אך ורק מצד אחד. ולא במקרה היא בצד ההוא. אני חושב שחברתי, חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמחלינו, הסבירה היטב מדוע האלימות — שורשיה, ניקתה וצמיחתה הם בצד הזה: הימני, הלאומני, הקלירקלי, השובניסטי, ולא בצד האחר.

אני מבין ששוב לא נהגתי כהוגן, כאשר התפרסמו דברים שלא ביטאו את עמדותי או את השקפתי או את דיעתי. טרם שמעתי את שר הפנים — בכל מהלך הקריירה שלו, חרף שגגותיו, טעויותיו, הטעויות, הבלופים שלו — מתנצל, ולו

אני יכול לומר מעל הבמה הרמה הזאת, שאין בהתייחסות של המשטרה למעשי האלימות איפה ואיפה. אני אומר את זה לפי השקפת העולם שלי, בלי להתייחס לשאלה שנשאלה כשעתה, ולא לגמרי ללא צדק, למה שר הפנים עונה על הצעה של חבר הכנסת שמתייחסת למעשים שהיו ביהודה ובשומרון. היות שאני רואה את מעשי האלימות למיניהם כדבר אחד שנוגד ונוצר באווירה לא טובה, קיבלתי עלי לענות בנושא הזה.

נוסף על כך רצוני לומר, שכל הזמן. אמרתי שאיראפשר לומר שלא קיימת מחתרת קטנה או קבוצה קטנה זו או זו, אבל לא תמיד ההוכחות בידני, ולא חמיד מי שאומר שהוא ט.ט.ט. בטלפון, זה מוכיח שהוא באמת כדבריו הוא. לא נתתי לעניין הזה לשקוע, מפני שאני חושב שכולנו צריכים להיות ערים לעניינים כפי שהם קרו.

אבל חבר הכנסת שריר לא יהיה "ברוגז" אם אומר, שמעבר ל-Gentlemanly agreement, הוא הסתכן קצת אישם בין "בלוף" לבין אי-אמת, ואני מציע גם לו להסתכל בהגדרות של העניינים ב"צ'מברס" או ב"וובסטר" או במילון "אוקספורד". אני קורא ציטטה מעיתון "הארץ" — "שריר: בורג ידע מי התנשק כראשי הערים בגדה". למחרת או באותו יום — מאמר ש"שריר חייב לגלות ראיותיו". ואחר-כך "שריר: לא האשמתני את בורג", ובכן, אם זו המלה האחרונה, זו מלה טובה. אבל עד שיצאה המלה הזאת, ששריר כנראה לא האשים את בורג, היתה הרבה אווירה עכורה.

אני יכול לומר — ואני מקווה שבתוך ימים אוכל להוסיף עוד על זה — שהמשטרה ערה, היתה ערה, ותהיה ערה והינה ערה לכל המעשים של האלימות. אני מביע את התקווה שהכנסת תקבל את מה שאני אומר כרוח של הבנה ואוחדות, כפי שאני מתכוון ומכוון.

היור "י כהן:

אני מכבד בהחלט הסכם גיטלמני מעבר לנאמר בחקנון, לכן יסכם את הדיון חבר הכנסת יוסי שריר.

יוסי שריר (המעריך):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, כדי להסיר מכשול בפעם הבאה, אני מייצג ליושב ראש, אם מותר לי, לבדוק את הסוגיה הזאת שפיכחתי דיון. היא כל כך ברורה והיא כל כך מעוגנת במסורת של הכנסת וכוונה שלה, שלא הייתי רוצה שתהיה איוו שהיא תקלה בעניין זה.

היור "י כהן:

אני מודה לך. העניין ייבדק.

יוסי שריר (המעריך):

חן חן. אני רוצה, בכמה מלים, להגיב על דבריו של השר בורג, וגם שמעתי בקשב רב את דבריה של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמחלינו. אני יכול רק להביע צער על ששר הפנים לא שמע את דבריה של חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמחלינו. הייתי יכול לחתום עליהם בשתי ידי. חבל ששר הפנים לא שמע את דבריה בדבר הזיקה, הקשר וההשפעה שבין האווירה הלאומנית והדתית הקיצונית לבין מעשים כגון אלה של הקבוצות שאולי נחשפו ושל אלה שעדיין לא נחשפו. גם חבל שהשר לא שמע את דבריה על כך שאנו מברכים על מה שנתגלה — ונקווה שנתגלה — אך יש להניח שרוב העניינים עדיין לא נחשפו ובוודאי לא נעקרו.

אני רוצה לומר עכשיו לשר בורג, בעקבות דבריו הקצרים, שאני מבין שיש לו הרבה דאגות כימים אלה, אם כי נדמה לי

בחבלה. יש לה כלי נשק, יש לה חומרי חבלה, ציוד ורכב, והמטרה הראשונה והרחופה עכשיו — שאין רחופה ממנה — היא לשים יד על הקבוצה המאורגנת והמסוכנת הזאת. והקבוצה השנייה — שימו לב, כל זה נאמר לפני החשיפה — "ט.נ.ט." היא יותר חובבנית, פחות מיומנת, אבל היא לא פחות מסוכנת, בגלל היעדים שהיא כוחרת לעצמה, ואיזה יעד אחרון היא כחרה לעצמה, אנחנו כולנו יודעים.

כאשר חבר הכנסת ב' 31 בינואר — שבועיים או שלושה לפני שהקבוצה נחשפה — אומר: "ט.נ.ט." היא יותר חובבנית, פחות מיומנת, אבל היא לא פחות מסוכנת", נדמה לי שזה מה שאתם קוראים קבוצה של תימהונים.

טוב, אנחנו כמובן מברכים על כך שנחשף מה שנחשף ויש חשודים. החשיפה הזאת מפריכה, כמובן, אמירות שנשמעו כאן לא אחת בכנסת, בעיקר מפי דוברי הממשלה, ובכללם גם שר הפנים והמשטרה. קודם כול, נתגלה דבר מרעיש, סנסציוני ממש, שיש מי שעשה את זה. היו זמנים שלא היה ברור אפילו אם ידו של משהו היתה במעשי הפיגוע הנוראים האלה. שנית, התברר שאלה יהודים. הפתעה שנייה, עצומה, הפתעה שלא תיאמן, גם היא סנסציה — אלה היו יהודים. אני חושב שלפחות חברת כנסת אחת, שאיננה היום בבית, לפחות היא חייבת להתנצלות כלשהי על ההופעה שלה בטלוויזיה, כאשר החשידה את שומרי הווקן במקום כחשד ככד — למה לא בודקים אותם במכונת אמת — עד שזה היה פלא שהאנשים הללו לא נחשדו תיכף ומיד על-ידי המשטרה כחשודים העיקריים. יהודים עשו את זה. כן, למרבה הצער ולדאבון הלב, ותימהונים.

בכלל, זה משונה מאוד, המשטרה, שיודעת כמובן תיכף ומיד את אשר לפני, שעיניה בראשה, בעלת הצטיינות עלאית תמיד ומחירות בביצועים, היא, כאותו יום, כמה שעות לאחר שנחשפה הקבוצה הזאת — המשטרה הזריזה הזאת מיהרה להגדיר את הקבוצה הזאת: "קבוצה של תימהונים". גם יש דבר תמוה מאוד, איך נתפסה קבוצה נודעת על תפיסתה לפני שהצליחו לתפוס את מי שנחשב על-ידי המשטרה לראשה. אולי תסביר לנו, אדוני שר הפנים, במקום לומר לנו שאתה מתנגד לאלימות בכל מקום ומקום, איך קרה דבר הזה, שמפרסמים על התפיסה ועל החשיפה לפני שתופסים את ראש הקבוצה, ומיד מגדירים את הקבוצה: קבוצה של תימהונים.

אני רוצה לשאול מה פשר ההגדרה הזאת "קבוצה של תימהונים". בשביל תימהונים — אני חושב שהם היו רווקי די מפוכחים, קודם כול, אם הם תימהונים, איך אפשר להסביר שהמשטרה וגם שירותי הביטחון התקשו במידה די ניכרת לאתר את האנשים, למצוא אותם ולחשוף אותם. זמן די ממושך עבר, הוחמץ, עד אשר הקבוצה הזאת של התימהונים נחשפה. ריבוננו של עולם, אם המשטרה ושירותי הביטחון אינם יכולים ללכוד בכך תימהונים, מה שמוגדר "תימהונים" —

ראשית, מדוע אלה תימהונים? מה, הם לא ביצעו עבודה די מתוחכמת? הם לא ביצעו אותה באופן שיטתי? הם לא ביצעו אותה באמצעות כלי נשק בכמות עצומה? ראינו את זה בטלוויזיה. היה להם מספיק כסף. הלוגיטיקה היתה די בסדר. מדוע הם תימהונים?

שנית, תימהונים — ודאי שהם תימהונים, הרר זה דבר מוכן מאליו שמדובר בתימהונים, הרר זה כרוך בהכרח. כאשר אנחנו מבקשים לא אחת שהי הממשלה ודובריה העיקריים יביאו בחשבון את ההשפעה של דבריהם על הציבור, אנחנו איננו מבקשים זאת בגלל ההשפעה דבריהם על אנשים שהם

פעם אחת; ולא שמעתי אותו פעם אחת מתקן דבר, אני שגיתי. אני מודה בכך. היה פרסום, שלא שיקף כנאמנות את עמדותי — וטרחתי לתקן אותו למחרת היום. על כך אני מתנצל, ואני חושב שאני אפילו מצטער. שר הפנים איננו רגיל לנורמה כזאת, אני רוצה לומר מה אמרתי ומה אני אומר גם עכשיו, ומאחורי מה אני מתייצב.

אמרתי — ואני חוזר ואומר — שגם כאשר מדובר במחתרת אחרת, שתיכף אגע בה, עדיין קיים פער מדאיג מאוד בין רמת הידיעה לבין רמת ההוכחה. אני לא צריך לספר דבר לאיש, אינני צריך למסור מידע. מי שצריך לדעת יודע. אני חוזר וקובע שהוא יודע. לא אמרתי זאת בדרך של תלונה, לא אמרתי זאת בדרך של טרניה. קבעתי או חיוויתי את דעתי לגבי מצב אובייקטיבי מסוים: יש רמת ידיעה מסוימת — וזאת אני אומר כאמירות, — והיא, לצערנו הרב, איננה משתווה לרמת ההוכחה, לכוללת להוכיח את הידיעה הזאת בכתיב משפט.

אגב, כאשר אמרתי את הדברים האלה לא ידעתי שהתחללה במשטרה שערוריה כזאת. שהיה תומר מודיעיני, שמישהו נתן הוראה. יש איזו תרעומת כשאומרים "הוראה מגבוה", אני לא יודע מי הגבוה, ומאיזה גובה ניתנה ההוראה. אני לא אמרתי איזה גוף גבוה נתן את ההוראה, אבל האם היתה הוראה שניתנה לא מגבוה אלא מלמטה? ממתי נותנים הוראות מלמטה? ודאי שזה ניתן מגבוה. אינני יודע מאיזה גובה, אינני יודע מי הגבוה שנתן את ההוראה. תמיד יש גבוה מכל גבוה, יש עוד גבוה מעליו. אבל, האם במשטרה כבר התחילו לתת הוראות מלמטה? האם מישהו מלמטה נתן הוראה למעלה לחסום את המידע המודיעיני הזה, או שמא מישהו מלמעלה? אינני יודע היכן הלמעלה הזה. אתה צריך לדעת, חשבתי, שתבוא היום לכנסת ותספר לנו איפה הלמעלה הזה.

כנאומי אז תבעתי — ואני חוזר ותובע זאת עכשיו — לעשות כל מאמץ לגשר על הפער הזה בין רמת הידיעה לבין רמת ההוכחה.

אגב, אם שר הפנים טוען שהוא איננו שותף אפילו לרמת הידיעה הזאת, יכול מאוד להיות שאין מעדכנים אותו. זה יכול להיות, זה אפילו מתקבל על הדעת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני למעלה מחודש וחצי, ב' 31 בינואר 1984, אמרתי בכנסת את הדברים הבאים, ואקרא פסקה אחת: אגב, זה היה הרבה לפני שנחשפה קבוצה מחתרתי זו — "קבוצת התימהונים", כפי שהיא קרויה כדירגון — ותיכף אדבר על התימהונות שלהם. אמרתי בכנסת, וכדאי ששר הפנים יקשיב לדברים; אז חזע שהדברים אינם מוצעים מן האצבע. אני חושב, שהתיאור שנתי ב' 31 לינואר לשתי המחתרות הוא עד כדי כך מדויק, שהוא מפתיע אפילו אותו.

ואלה הדברים שאמרתי: "חברי הכנסת, בגדה המערבית פועלות, ככל הנראה — עד כמה שאפשר להבין, לשפט ולדעת — שתי קבוצות מחתרתיים: האחת שביצעה את ההתנקשות בראשי הערים ואת ההתקפה הרצחנית על המכללה האסלאמית. השנייה היא הקבוצה המחתרנית המתקראת ט.נ.ט. הראשונה — זו שלא נתפסה ועדיין לא נחשפה, לצערנו — היא קבוצה יותר מאורגנת, יותר חשאית, למרבה הצער יותר אפקטיבית, יותר מיומנת. היא מסוגלת לבצע מבצעים צבאיים מאורגנים ומתחכמים בדרקנות. היא מסוגלת לבצע עבודת מודיעין מורכבת. היא מסוגלת לקיים מעקבים ממושכים ולערוך תצפיות. היא מוכשרת להכין ציוד, לבחור אנשים, לאתר דרכי גישה ודרכי נסיגה. יש לה ידע מקצועי

היו"ר י' כהן:

אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת שריד השיח לנו היום, שבכניין ההאשמות שלו מאז — וזה הנושא שהיה עלי לסכם היום — הוא החתך כלפי שאני קראת לזה ב"No man's land", בין שקר ובין בלוף. ב"הארץ" התפרסמה כותרת "שריד: כורג יודע מי התנקש". אחר כך מבקשים ממנו לגלות את ראיותיו, והנה היום הוא חוזר על אותו עניין: הוא יודע, אבל אי-אפשר להוכיח. דבר כזה טוב לומר, ובאמת אמרת זאת, אבל הוא לא טוב לעניין. זאת סתם אופירה שאתה יוצר בלי שום הצדקה.

אם אני, במשך שבוע ימים, הייתי ככמה ארצות בשביל המגבית — בלי היר שווייץ, ההרים נמצאים שם גם אם אני אינני שם, חבר הכנסת שריד — הרי זה רק סממן אישי, ואולי אחת חושב שהוא נותן טעם טוב, תכלין לדברך.

אני רוצה לומר בפשטות: אחת מטיל דופי במשטרה ובשר הפנים, אביא דוגמה עניין שבמים הללו היה לפני כס המשפט. היה רצח נורא של שתי נזירות במנזר הרוסי: אם ובת, שתיהן נזירות. כנראה האם נכנסה למנזר הזה לאחר הנישואין. לא ידענו מה קרה, היו כל מיני תיאוריות והיו גם חששות פוליטיים. והנה מתברר שהדבר נעשה — בכונה אני אומר את המלה "תימהוני", יכולתי גם לומר: "אדם חולה", אין אני מוסמן לתח כאן הגדרה רפואית מדויקת, אם הוא נקרא "סכיוואיד" או "סכיוופרני", לא יהודי רצח אותך, אבל החשדות וההשערות נגד המשטרה היו גדולים.

אני רוצה לומר יותר מזה. מה שאתה מתפלסף כאן בנוגע לתימהונים — זאת איננה הגדרה מדעית, אין זאת הגדרה שניתנה על-ידי המשטרה. יתקיים המשפט וייוודעו העובדות בנושא זה.

עכשיו, בהמשך לקו שלך, של החשדות שחושדים במשטרה ובשר הממונה על העניינים הללו, כפי שעשית את זה בכל המים שבהם שחששנו מי רצח את גרינצווייג ז"ל: העניין לוקח זמן; פעם אחת יש מול ופעם אחרת אין. כשאתה אומר כאן שאני עומד מצד מסוים, האם מכך יוצא שאני "מסמפת" מי שאפילו חושב לעשות מעשה אלים בהריגה? הרי זה דיבור ריק. מה משמעות הדיבורים על כך שאני עומד בצד מסוים? האם בעניין גרינצווייג אני עומד בצד מסוים? האם בעניין הריגה אני עומד בצד מסוים? האם בעניין היריות על האוטובוס אני עומד בצד מסוים? אלימות היא אלימות.

לכן אני אומר, אדוני היושב-ראש: אני מניח שתהיינה כאן הצעות, ואני רק יכול לחזור ולומר: המשטרה, ביחד עם כל זרועות הביטחון, תעבוד גם להאב, במיטב העיון ובמיטב ובמירב המרץ, כדי שנגע זה של פעולות מחתרתיות אלימות לא יתקיים בחיים החברתיים שלנו.

היו"ר י' כהן:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, סיעת עובדים לסיכום ההצעות. את הצעת הסיכום מטעם סיעת חד"ש בנושא המחתרת ט.נ.ט., יביא חבר הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להלן הצעת הסיכום של סיעת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון:

1. הכנסת מגנה את פעולות הטרור של המחתרות הלאומניות-רדחיות שביצעו פגיעים כמסודות קרשים

אנשים מאוזנים וסבירים ומפוכחים, אנשים מן היישוב, אלא אנחנו מבקשים במיוחד, עוהרים, הייתי אומר, מפצירים, משום שיש אנשים שאחם ששים להגדיר אותם: "תימהונים", והאנשים הללו, כן, האנשים הללו, מושפעים מהדברים האלה יותר מהאנשים הסבירים — אם אני רוצה לעשות שימוש כמושג משפטי — ודאי, יותר מן האיש הסביר. אבל החברה שלנו מלאה באנשים כאלה שמוגדרים כ"אנשים תימהונים".

הערה אחרונה: כשנחשפה המחתרת הזאת, או הקבוצה המחתרית הזאת, נחשפו כמה דברים מדאיגים לא פחות, ועליהם אומר משפט אחד בלבד. הייתי אומר שנחשפה גם התנהגות משונה מאוד של שר הפנים. שמעתי אמש את חשבוני הנון-שלנטית, כדרכו, מילתא בדריחחא. מצב רוח טוב, וזיחות הדעת. הוא אמר: אם אני צריך לחזור מחוץ-לארץ כל פעם שכורה משהו, אני כמעט לא יכול לנסוע כלל. הוא כל הזמן צריך לחזור, שוד ושבר. ממש שוד ושבר, הוא אומר שהוא צריך לחזור בכל פעם, שיצטרך לחזור בכל פעם שקורה משהו. מילתא זוטרתא, נפל דבר קטן, ממש דבר קטן...

כמה דברים קרו. קודם כולל, החברה עובדה מדהימה, מדהימה, שחומר מודיעיני שיכול היה לסכל את פעולות הקבוצה הזאת, לסכל את פעולותיה מעיקרון כבר לפני שנה וחצי כמעט — החומר הזה נחסם במקום כלשהו. שוו בנפשכם, רבותי חברי הכנסת, מה היה קורה לוא הם היו מבצעים את זממם על הריגה. הרי זה היה דבר איום ונורא. רק דבר קטן קרה: החומר המודיעיני הזה לא עבר למקום שצריך היה לעבור אליו, והוא לא טופל כהוגן כפי שצריך היה להיות מטופל. יכולים להיות כל התירוצים שבעולם, אבל שר הפנים אינו יכול לחזור מהריו שווייץ המושלגים בכל פעם שקורה משהו.

נחשפה גם תמונה מחרידה של צמרת המשטרה. אדוני שר הפנים והמשטרה, אתה נושא באחריות מיניסטריאלית. זאת תמונה מחרידה, אינני רוצה לתאר אותה עכשיו, היא מתוארת מספיק בימים האחרונים. יותר ויותר אנשים בארץ, בציבור, מגיעים לכלל מסקנה, שאין כעצם משטרה במצב הנוכחי, שהמשטרה איננה מסוגלת לתפקד במצבה הנוכחי. אבל שר הפנים אינו יכול להיפרד מהרי שווייץ המושלגים, משום שהוא יצטרך לחזור ארצה בכל פעם. פנומן פוליטי.

אני רוצה לומר לשר הפנים, ובזה אסיים: אם שר הפנים חושב שיהיה משהו כאן בבית, ואני בטוח שגם דעת הקהל, שיסתפק במסקנות של ועדת חקירה פנימית — אני חושב שלשר הפנים יש אשליה בעניין זה. ועדות חקירה פנימיות בעניינים כל כך רציניים וכבדים אינן יכולות לרצות את הרצון שלנו לדעת מה קרה באמת. בדיקה פנימית — כל האנשים הגויים, כולם הגויים, כולם שרים, איש אינו מטיל דופי כאש, אבל אלה אנשים מתוך המערכת, אלה אנשים שיש להם זיקה למערכת ותלות במערכת, והם אינם יכולים להיות אלה שיפסקו פסיקה אחרונה בעניין זה.

דבר אחרון שאני רוצה לומר: עיקר העבודה בעניין הקבוצות המחתריות בגדה המערבית היא עדיין לפנינו. כפי שתיארתני לא אחרי התפיסה אלא הרבה לפני, ובחברה מאוד הזדמנויות קודמות, הקבוצה המחתרית העיקרית והמסוכנת עדיין לא נחשפה ולא נתפסה. אנחנו קוראים לכם להכפיל את מאמצים, המאמצים שלכם לא היו מספיקים. עליכם להכפיל את המאמצים ולהפסיק את כל גילויי ההתחמקות וההשתמטות, כדי שהמחתרת הזאת, המסוכנת מכולן, תיחפס ותוכא לרץ.

היו"ר י' כהן:

תודה. הצעת סיכום מטעם סיעות הליכוד, חזית דתית לאומית, אגודת ישראל — יהדות התורה, תנועת מסורת ישראל, התחיה, רפ"י, תנועה להתחדשות ממלכתית וחבר הכנסת דרוקמן, יביא חבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני היושב ראש, הצעת סיכום בנושא ט.נ.ט. מטעם סיעות הליכוד, חזית דתית לאומית, אגודת ישראל — יהדות התורה, תנועת מסורת ישראל, התחיה, רפ"י, תנועה להתחדשות ממלכתית, חבר הכנסת דרוקמן:

הכנסת רושמת לפנייה את הודעת שר הפנים, המוקיעה נמרצות מעשי אלימות וטרור בישראל וביהודה וכשומרון. המשטרה וזרועות הביטחון ימשיכו בפעולה נמרצת לגילוי האנשים אשר כיצעו פעולות מעין אלה בעבר ולסיכול פעולות דומות בעתיד.

היו"ר י' כהן:

תודה. רבותי חבר הכנסת, אנחנו עוברים להצבעות. תחילה נצביע על ההצעה שהוקראה עליידי חבר הכנסת מאיר וילנר.

קריאה:

מונים בבקשה.

היו"ר י' כהן:

שני מונים. חבר הכנסת אמל נסראלדין וחבר הכנסת חמד חלאללה.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה עליידי

חבר הכנסת מ' וילנר — מיעוט

נגד

— רוב

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חבר הכנסת

מ' וילנר לא נתקבלה.

היו"ר י' כהן:

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חבר הכנסת וילנר לא נתקבלה.

היו"ר י' כהן:

מי בעד הצעת הסיכום כפי שהובאה עליידי חבר הכנסת יוסי שריד ירים ידו.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה עליידי

חבר הכנסת י' שריד — 37

נגד

— 41

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חבר הכנסת

י' שריד לא נתקבלה.

היו"ר י' כהן:

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חבר הכנסת שריד לא נתקבלה.

למוסלמים ולנוצרים, וכן פעולות טרור נגד האוכלוסייה הערבית בשטחים הכבושים. הכנסת מוקיעה את הניסיון הנפגע לפגוע במסגד אל-אקצה בירושלים.

2. הכנסת קובעת, שעליידי מדיניות האפליה והדיכוי הלאומי, הכיבוש וההתנכרות לזכויותיו של העם הערבי הפלשתיני, עליידי זלוולה בחיי ערבים, מעודדת הממשלה את הקבוצות הקיצוניות הלאומניות הדתיות המבצעות את פעולות הטרור.

3. הכנסת קובעת, שהממשלה לא ניהלה חקירה רצינית לגילוי המחתרות הלאומניות הדתיות שביצעו פעולות טרור נגד ערבים ונגד מוסדות דת מוסלמיים ונוצריים, החל מניסיון ההתנקשות בחיי ראשי הערים בגדה וגמור במקרים אחרים. התנהגות זו של הממשלה — המתעלמת מקיומה של מחתרת לאומית דתית יהודית על אף העובדות ההותכות לקיומה של מחתרת כזאת — מחפה על המחתרת ומעודדת הקמת מחתרות נוספות.

4. הכנסת קובעת שהממשלה — עליידי חיפוייה על המחתרות היהודיות הפשיסטיות כתנאים של כיבוש, מלחמה בלבנון ומשבר כלכלי — מסכנת את החירויות הדמוקרטיות בישראל גופא ועלולה להביא לדיקטטורה פשיסטית.

5. הכנסת תובעת מהממשלה לשים קץ למדיניותה, המעודדת את המחתרות הטרוריסטיות הלאומניות הדתיות, לגלות את ארגוני הטרור ואת חבריהם ולהביא להעששתם ככל תומר הדין. תודה.

היו"ר י' כהן:

הצעת סיכום באותו נושא מטעם סיעת המערך יביא חבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (המערך):

אדוני היושב ראש, הצעה לסיכום הדיון:

הכנסת קובעת, כי הניסיון לפגוע במקומות הקדושים בהר הבית הוא מעשה נפשע ומסוכן. העלול לשים לאל את המאמצים לחיים ביחד ובשלום בין יהודים לערבים ובין כל בני הדתות בישראל. ניסיון הפגיעה האחרון הוא חוליה בשרשרת של פיגועים וניסיונות פיגוע במקומות קדושים למוסלמים ולנוצרים.

הכנסת קובעת, כי מתחזקת והולכת ההערכה, כי ביהודה ובשומרון ובאזור ירושלים פועלות קבוצות מחתרתיות. קבוצות אלה צמחו והתחזקו כתוצאה מן ההפקרות השוררת ביהודה ובשומרון בתחום אכיפת החוק ושמירת הסדר.

חובת המלחמה נגד הטרור, מכל צד ולאום שהוא, היא מוחלטת, בהיותו חומר תחת אושיות המשטר הדמוקרטי. שום משטר דמוקרטי אינו רשאי להתייחס לגילויים כאלה אלא במלוא הרצינות והדאגה, ללא כל ניסיון של התעלמות או הפחתה כערך התומרה.

הכנסת קוראת לכל אזרחי המדינה לתת ידם לחשיפת כל קבוצות המחתרת, ללא הבדל לאום או דת, תוך שיתוף פעולה מלא עם זרועות הביטחון.

הכנסת מגנה כל ביטוי של סירוב, אקטיביזם או פסיביזם לעזור ולזרועות הביטחון בעבודתן.

הכנסת קוראת לזרועות הביטחון להגביר את מאמציהן, כדי לעקור את הנגע המחתרתי מקרבנו עליידי חשיפת כל קבוצות הטרור, העמדתן למשפט וענישתן בכל חומרת הדין.

חבורת כ"ג, ישיבה ש'
— גילויים מחתרתיים ופעילות ט.ג.ט. בגדה המערבית (המשך):
הצעה לסדר-היום —

39 —

נגד

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת

פ' גולדשטיין נתקבלה.

היו"ר י' כהן:

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת גולדשטיין
נתקבלה.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי

חבר הכנסת פ' גולדשטיין — 43

ט. הצעה לסדר-היום

ועד הרשויות המקומיות הערביות — שלוחה של אש"ף

היו"ר י' כהן:

חבר הכנסת זכאי, אם אתה רוצה לשאול את הנואם, בקש
ממנו רשות.

יחזקאל זכאי (המעריך):

איני שואל, אני קורא קריאת ביניים. יש יהודים שעושים
דברים כאלה?

בני שליטא (הליכוד):

ודאי, אבל אני מדבר פה על דברים שנעשו וידוע מי הם
המבצעים.

יחזקאל זכאי (המעריך):

ואצל יהודים לא נעשו דברים, ולא ידוע מי עשה אותם,
ולא נאסרו? גם אצלנו אוסרים מי שפועל נגד החוק, מה אתה
מביא כאן הצעה שטותית כזאת?

היו"ר י' כהן:

חבר הכנסת זכאי, אני מבקש ממך.

בני שליטא (הליכוד):

חבר הכנסת זכאי, אתה לא תגיד לאף אחד מה שטותי, ומה
איננו שטותי. אני לא אלמד ממך. תן לי לדבר עכשיו.

יחזקאל זכאי (המעריך):

היו"ר י' כהן:

חבר הכנסת זכאי, זה כבר מעבר לקריאת ביניים.

בני שליטא (הליכוד):

תן לי לדבר.

יחזקאל זכאי (המעריך):

אני נותן לך לדבר — — —

בני שליטא (הליכוד):

בכל כך מעט זמן לא שמעתי כל כך הרבה שטויות כמו
השטויות שאתה מדבר. אתה משווה בין הדברים? ודאי שיש
פשיעה אצל האוכלוסייה היהודית, אבל לא פשיעה מסוג כזה.

יחזקאל זכאי (המעריך):

במקום שבו אתה עומד הם שווים לכל אורת אחר, הם
בדיוק כמון.

היו"ר י' כהן:

חבר הכנסת שליטא, אני מבקש ממך שלא להשיב.

יחזקאל זכאי (המעריך):

הם טובים בשביל לעבוד במשק שלך — — — אתה
מדבר על אזרחי ישראל.

היו"ר י' כהן:

אנחנו עוברים להצביע על הצעת הסיכום שהובאה על-ידי
חבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

ה צ ב ע

בעד הצעת הסיכום שהובאה על-ידי

חבר הכנסת פ' גולדשטיין — 43

היו"ר י' כהן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום:
הצעה לסדר-היום מס' 3507 בנושא: ועד הרשויות המקומיות
הערביות — שלוחה של אש"ף, מאת חבר הכנסת בני שליטא.
רשות הדיבור לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כולנו רוצים שיהודים
וערבים יתנו ביחד, אין מישהו שרוצה בזאת יותר ממני.
לאוכלוסייה הערבית בישראל יש בעיות יסוד. ראשי הרשויות
הערביות נמנמו וישנו שנים ארוכות. היום יש ראשי מועצות
הרבה יותר טובים בכל הכפרים, בכל המקומות, הרצים,
פועלים ומנסים לעשות משהו למען יישוביהם.

אני מוכרח לומר שגם נעשה הרבה מאוד. תמיד אפשר
לטעון שלא נעשה די, שאפשר לעשות יותר, אבל ממשלת
ישראל קירמה את הכפר הערבי בצעדי ענק מבחינת המענקים
במשדר הפנים. אני מכיר את הרשויות המקומיות, בעיקר אלו
שבמחוז הצפון, שם מתרכזות רוב הרשויות המקומיות
הערביות. אני יודע שבשנתיים — שלוש השנים האחרונות 30%
מתקציב משדר החינוך לבניית מוסדות חינוך חדשים הוצא
במגזר הערבי. על אף שהאוכלוסייה הערבית מהווה כ-16% או
17% מהאוכלוסייה הכללית, הכירו בעובדה שהיא פיגור,
ושצריך לעשות משהו אצל האוכלוסייה הזאת.

הייתי שמח אילו היינו יכולים לשלב את האוכלוסייה
הערבית בשירות לאומי, אבל האוכלוסייה הערבית צריכה
לדרוש, לתבוע, להראות רצון. גם הדרוזים לא נכנסו לצה"ל
אלא נוכח בקשה של הוועדים, של המייצגים את האוכלוסייה
הדרוזית שדרשו וביקשו זאת.

חיים של אמת ביחד יוכלו להיות פה כאשר האוכלוסייה
הערבית תבין שאחיהם האמיתיים הם היהודים שהיים אתם
פה, ולא האוכלוסייה שמעבר לגבול.

לפי דות המשטרה, חלה כשנה האחרונה הקצנה
באוכלוסייה הערבית. לפי הדוח נגרמו נזקים למצפים — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ההקצנה היא במדיניות שלכם.

בני שליטא (הליכוד):

— — — הסיטו דרך לתהום, חובלו צינורות מים, הונפו
דגלי אש"ף בכפרים, הונחו — — —

יחזקאל זכאי (המעריך):

חבר הכנסת שליטא, אתה יודע שיש יהודים שעושים
דברים כאלה?

היור"ר י" כהן:

חבר הכנסת זכאי, זה כבר מעבר לקריאת ביניים ואני מבקש ממך להפסיק.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

היור"ר י" כהן:

חבר הכנסת אמיר, אל תעזר לו בבקשה.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אני רוצה להחזיר אותו לשלוותו.

בני שליטא (הליכוד):

נגרמו נזקים למצפים, דרך הוסטה לתהום, חובלו צינורות מים, הונפו דגלי אשף בכפרים. את זה עשו, כמובן, יהודים. נכון, חבר הכנסת זכאי? הונחו מתסמים בדרכים ציבוריות ובדרכי פטרוילים של משמר הגבול, הוכעזו רגשי הודדות עם ארגונים עוינים.

"יום האדמה" הפך לסמל, סמל לא צודק ולא נכון, משום שאת כל מדינת ישראל, גם ביישובים היהודיים, בנינו עם הפקעות, והיו הפקעות. צריך לבדוק את ההפקעות, אבל לא צריך לראות כל הפקעה כאלו היא ניסיון להתאנות במודע ובמכוון לאוכלוסייה הערבית.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם אתה מיתמם, או אתה ציני, או מה אתה?

בני שליטא (הליכוד):

אם אני אדע שהופקעה אדמה ערבית מפני שבעליה ערבים ולכן הפקיעו מהם, אני אתנגד יחד אתך, יחד אתכם. גם אני מתנגד לדברים כאלה, אבל, כראש מועצה מקומית אני יודע מה הן הפקעות — — —

יחזקאל זכאי (המערך):

הוא אומר את זה בכל כך הרבה טעם. זה מעניין אותנו.

בני שליטא (הליכוד):

אם לא אכפת לך, ההפקעות של האדמות הערביות שאתה כל כך מגן עליהן נעשו בזמנו של ראש הממשלה יצחק רבין. אז שב בשקט.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אבל הן נעשו בשכל ובהסכמה.

יחזקאל זכאי (המערך):

חבר הכנסת שליטא, אתה יודע מה? — תחזיר להם.

היור"ר י" כהן:

חבר הכנסת שליטא, אתה לא מדבר אל חבר כנסת זה או זה. אתה מדבר אל הכנסת, אנא, אל התווכח.

אהרן נחמיאס (המערך):

איך יכול להיות? 500 דונם מאזור יהודי ו-430 דונם מאזור ערבי. אילו דיבורים אלה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שיסתכך יותר.

בני שליטא (הליכוד):

אני מצטער צער רב על ההקצנה שחלה. זה לא מאפשר, זה מקשה וזה יפריע בעתיד לחיים של יהודים וערבים ביחד — ואני רוצה חיים משותפים של יהודים וערבים.

יחזקאל זכאי (המערך):

אחרי הדברים שלך יהיו חיים משותפים.

בני שליטא (הליכוד):

אני מצטער על הגישה הזאת, שמביאה את ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות תחת השפעה של רק"ח — — —

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, אילו רשויות מקומיות? הם נבחרים לפי חוקי מדינת ישראל.

היור"ר י" כהן:

אני מבקש ממך, זו זכותו.

בני שליטא (הליכוד):

רק"ח אינה מדברת על מרקסיזם ולניניזם. רק"ח מדברת על לאומנות. לאחרונה יש הדיבורים נגד ההמנון הלאומי. אפשר להתווכח האם צריך את חוק ההמנון. זה ירכוח אחר.

יחזקאל זכאי (המערך):

על זה תתווכח עם חבר הכנסת פנחס גולדשטיין.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו סתם הסתה נבזית.

בני שליטא (הליכוד):

אפשר לחשוב שהוא אולי לא במקומו. אפשר להתווכח שאולי חוק ההמנון הוא לא במקומו.

אלעזר גרנות (המערך):

נגד חוק ההמנון הצביעו חברי הליכוד.

יחזקאל זכאי (המערך):

למה חברי הליכוד לא הצביעו בעד?

בני שליטא (הליכוד):

אינני מקשיב לך.

היור"ר י" כהן:

חבר הכנסת זכאי, מה קרה לך היום? מספיק. אל תתווכח אתו.

יחזקאל זכאי (המערך):

למה? כי זו היתה ההצעה הרביעית.

אמל נסראלדין (הליכוד):

— — —

יעקב זיאק אמיר (המערך):

חבר הכנסת נסראלדין, אתה צריך לעשות "חושבים".

בני שליטא (הליכוד):

במסמך שפורסם בכנס שפרעם — קראו לו "אמנת ההסכמה הלאומית" — ניסו לדבר מעט מאוד על בעיות מוניציפליות. אני מסכים לכך שיהיה ועד אשר ידאג לבעיות המוניציפליות של היישובים הערביים. יש להם בעיות, יש מה לעשות אצלם וצריך לעשות. אבל על הנושאים המוניציפליים דיברו מעט מאוד.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם נכחת שם? האם היית שם?

בני שליטא (הליכוד):

כן. יש לי כל ההחלטות וכל הפרוטוקול. אני יודע מה שאמרו שם מלה במלה.

בזמנם הם רצו לקיים בנצרת "קונגרס ההסכמה הלאומית הפלשתינאית", ושר הביטחון השתמש בסמכויותיו ודחה את זה. עכשיו הכניסו דרך הדלת האחורית את כל ההחלטות דאן.

האפליה. כמו כן יש לפעול כדי שההסתדרות תמלא את חובתה ותקים מפעלי תעשייה ובתי-מלאכה הסתדרותיים, כפי שהיא עושה בסקטור היהודי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אז מה? איזה פשע הוא זה?

בני שליטא (הליכוד):

בוה אני מסכים אתך.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כמה זמן הוא מדבר?

היו"ר י' כהן:

יש לו זמן.

יחזקאל זכאי (המערך):

הוא כבר מדבר חצי שעה.

בני שליטא (הליכוד):

"שחרור נכסי הווקף המוסלמי ומסירתם לוועדות מוסלמיות נבחרות מבני העדה המוסלמית, כדי לנהלם ולנצל ההכנסות מהם לפיתוח מבני ציבור והשירותים לבני העדה". יפה מאוד. "לעמוד לימין כל קבוצה מקופחת וזקוקה לעזרה מהוועד הארצי ולהגיש כל עזרה, כולל עמידה לימין מאבק התושבים הערבים כערים המעורבות למען פתרון בעיותיהם בתחום הדיור והתעסוקה על בסיס השוויון המלא". גם לזה אני מסכים. "הכנס מביע הערכות העמוקה לוועד הארצי היוצא שהצטיין באחריות, נאמנות והתמדה. הכנס קורא לכל הרשויות המקומיות הערביות להתלכד סביב הוועד הערבי הארצי החדש ולשתף פעולה אתו, להקל את משימתו ולכבד באופן מוחלט את החלטותיו ועמדותיו הדורשות וקוראות לרשויות המקומיות בכפרים הדרוזיים להצטרף לאחדות זו. הכנס מטיל על הוועד הארצי הקמת מרכז ומנגנון שיבצע את עבודתו".

היו"ר י' כהן:

אולי תחרכו בסיכום.

בני שליטא (הליכוד):

אני כבר מסכם.

אלעזר גרנות (המערך):

קרא את הסעיף הקשור באש"ף, בבקשה.

דב זכין (המערך):

דבר גם אל הצד השני.

בני שליטא (הליכוד):

אני קורא את הקטע האחרון: "על כן הכנס מאמץ כל ההחלטות הקדמות של הוועד הארצי מאז הקמתו והחלטות של כנסי הרשויות המקומיות הערביות בנוגע למצב הציבור הערבי, שאיפוזיו ורגשותיו, על בסיס ססמתו הידועה — שוויון ולא פחות משוויון. ססמה הנחמכת עלי-ידי כל הרשויות המקומיות הערביות וכל עמנו בארץ. הכנס מדגיש את תמיכתו במאבק החוקי למען הגשמת השלום הצודק והבד-קיימא במרחב החיכוך על בסיס חיסול הכיבוש, כיצוד זכות העם הערבי הפלשתינאי לקבוע את גודלו ולהקים את מדינתו העצמאית, ובהנהגת נציגו הלגיטימי והיחיד — ארגון השחרור הפלשתינאי. כמו כן הכנס מגנה את כל צורות הכיבוש וקורא להפסקתן".

שר הפנים י' בורג:

סליחה, בני שליטא, אתה קורא ושכחת שתיים-שלוש מלים: "את מדינתו העצמאית ליד מדינת ישראל".

שלא אושרו לפרסום. אני רואה בהחלטות האלה כעין פרלמנט ערבי לבללנות. אנחנו צריכים לזכור שבקפריסין — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה כתוב בהחלטות, אולי תגיד לנו?

בני שליטא (הליכוד):

מייד אקרא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קרא.

היו"ר י' כהן:

סבלנות, סבלנות.

בני שליטא (הליכוד):

בקפריסין, שבה 18% של טורקים, היתה דרישה לאומית של הטורקים למדינה משלהם.

יחזקאל זכאי (המערך):

יש להם.

בני שליטא (הליכוד):

יש להם. הערבים בארץ, ביחד עם ערביי מזרח-ירושלים, הם כ-18% מהאוכלוסייה. אז את ההמשך אני לא צריך לומר. תבין אתה בעצמך למה זה מוביל.

יחזקאל זכאי (המערך):

מה אתה רוצה להבין מזה?

היו"ר י' כהן:

אני מבקש, אחד אחד. גם קריאת ביניים צריכה להיות מסודרת.

בני שליטא (הליכוד):

אני מקריא קטעים נבחרים — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
קרא את הכול.

בני שליטא (הליכוד):

— — — מאמנת ההסכמה הלאומית שאישר כנס הרשויות המקומיות הערביות בישיבתו ההיסטורית — שימו לב: ההיסטורית — בשרעם, 4* באוגוסט 1983. הכנס מדגיש, כי "הציבור הערבי בישראל הוא חלק בלתי נפרד מהעם הערבי הפלשתינאי. הוא מעוניין להגשים בהקדם האפשרי את זכויותיו הלאומיות החוקיות, המוכרות עלי-ידי הגופים הבין-לאומיים, והוא מעוניין גם בסיס מצב הכיבוש והסבל של העם הפלשתינאי הסובל ודורש את הגשמת השלום הצודק".

סעיף אחר: "הציבור הערבי בישראל חי במולדתו בזכות ולא בחסדו של איש. מאז קום המדינה הוא ממשיך להיחקל במדיניות רשמית המבוססת על אפליה נגדו ועל הידוק רצועת החנק על בסיס לאומי. מדיניות זו הגיעה לשיאה בתקופה האחרונה כמעשים גזעניים גלויים, ובחקיקת כמה חוקים גזעניים, באישור תקנות ובקבלת החלטות, כגון חוק הביטוח הלאומי, החלטות ועדת קצב בנוגע לשכר הלימוד באוניברסיטאות, חוקים, תקנות והחלטות ידועות אחרות".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
וחברי הכנסת ביקרו אותם כחוקים — — —

בני שליטא (הליכוד):

"הרשויות המקומיות הערביות, שציבור זה בחר בהן כדי לשרתו ולייצגו, סובלות — כמוהו — כתוצאה ממדיניות

יחזקאל זכאי (המערך):

זה מרגיז שכשיאזרח הסכמתם להצעה כזאת: ועד הרשויות המקומיות הערביות — שלוחה של אש"ף.

אלעזר גרנות (המערך):

וזה דחוף.

הי"ר י' כהן:

אני מבקש ממך לחת לשר הפנים לדבר.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי רשות הדיבור ראשית כול כדי לחזור מעל הכמה הזאת על הקווים של מדיניות הממשלה ומשרד הפנים בנושא זה. אני חושב שאנחנו מוכרחים להכיר את העובדות ונרמז לי שאלה שחיים את המציאות יודעים עד כמה הדברים שאני נכנסים.

משרד הפנים וממשלת ישראל מטפלים באורח שווה בכל אזרחי המדינה. ברשויות המקומיות העבריות והערביות. מתוך מגמה לקדם ולפתח את הכפרים הערביים ולבסס את התשתית ואת השירותים של הרשויות המקומיות במגזר הערבי נהג משרד הפנים בשנים האחרונות ובהשראתי האקטיבית שלא להטיל את החלטות הממשלה כדבר קיצוץ בכספים וככוח אדם על הרשויות המקומיות במגזר הערבי והדרוזי. נהפוך הוא: לרשויות האלה אף הוגדלו היקפי התקציב והשתתפות משרד הפנים בתקציבן. אני גאה בכך שאני התחלתי במדיניות הזאת ואמשיך בה.

משרד הפנים מקיים מגעים שוטפים עם המרכז לשלטון מקומי לדיון בבעיות הכספיות ובנושאים השונים הנוגעים לממשלה ולרשויות המקומיות כאחת. גוף זה של השלטון המקומי הוא הארגון היציג הרשמי והיחיד של איגוד הרשויות המקומיות. במסגרתו קיים גם ארגון של ראשי הרשויות המקומיות במגזר הערבי והדרוזי ואחזקת מקיים המשרד פגישות לעתים מזומנות. אין משרד הפנים נרגז לנהל משא-ומתן עם גוף יציג אחר של השלטון המקומי, הן במגזר היהודי והן במגזר הערבי. זו המדיניות שלנו.

אלעזר גרנות (המערך):

חוצ מראש הממשלה שמקבל פגישות של נציגי הליכוד.

שר הפנים י' בורג:

אני מכיר ראשי ממשלה, כי עבדתי אתם הרבה שנים. והרבה פעמים ראש הממשלה מזמין מגורים שונים, ואינני רואה בזה שום עוול.

ידוע לי — ואני רוצה להוסיף את זה — כי קיימת גם הסתייגות מרובה מוועד הרשויות המקומיות, שהוא הנושא של ההצעה. רבים מקרב ראשי הרשויות המקומיות וחברי המועצות סולדים מהסגנון ומהתוכן של רעיונות המובעים על-ידי ועד ראשי הרשויות הערביות.

אם כן, אלה הן העובדות, ואם על יסוד הדברים שאמרתי חבר הכנסת שליטא יוותר על הצעתו ויסתפק בדבריו, נוכל לקצר את השיחה.

הי"ר י' כהן:

חבר הכנסת שליטא, אתה מסכים להסתפק בדברי שר הפנים?

בני שליטא (הליכוד):

צריך להעביר את הנושא לוועדה כדי שידברו שם על יחסי יהודים וערבים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה, אתה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה באמת מרחיק לכת.

בני שליטא (הליכוד):

יכול להיות, אצלי זה לא כתוב.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מי הכתיב לך?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

הי"ר י' כהן:

וירשובסקי, אתה מגן על הנוסח הזה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מציע לפנות לזיגל.

בני שליטא (הליכוד):

"הכנס קורא לנסיגה מיידית של צה"ל מכל השטחים הכבושים מאז 1967 ומהאדמות הלבנוניות הכבושות. הכנס משבח את כל כוחות השלום הישראליים, המנהלים מאבק ופועלים להגשמת מטרה. נעלה זו ומדגיש את האינטרס המשותף ושיחוף הפעולה אתם ודורש הגברת המאבק" וכו'.

הי"ר י' כהן:

תסכם, בבקשה ממך.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

מה ההבדל ממפ"ם? הם אומרים אותו דבר.

הי"ר י' כהן:

רבותי, לא ביניכם.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, הוא מדבר 30 דקות. אף שהוא אומר דברי טעם, אי-אפשר לשמוע אותו עוד.

בני שליטא (הליכוד):

אני כבר מסיים.

מכנס לכנס מתמעטות ההחלטות המוניציפליות הענייניות למען קידום אמיתי של החושבים הערבים — וזה דרוש להם — וגוברות ההחלטות הפוליטיות המדיניות שמדברות על מדינה פלשתינאית ועל נסיגה מלבנון. אני קורא, למען היחסים הטובים — שאני רוצה אותם לא פחות מאחרים — לכוחות הערביים המתונים, ויש כאלה והם הרוב, אלא שהם רוב דומם ששותק ונותן לרק"ח להוביל אותו ורק"ח קובעת את ההחלטות ומחתימה אחרי זה את ראשי הערים, אפילו שהם לא נמצאים שם, ויש עכשיו גם כוונה להכניס את הדרוזים לעניין הזה, ואנחנו יושבים בשקט ולא מסתכלים על זה.

אלעזר גרנות (המערך):

תייעץ לחברי הכנסת מה לעשות.

בני שליטא (הליכוד):

אני רוצה חיים משותפים של יהודים וערבים. החיים המשותפים של יהודים וערבים מחייבים גם אתכם, הנציגים הערבים שיושבים בכנסת וברשויות המקומיות הערביות.

הי"ר י' כהן:

נודה רבה. ישיב שר הפנים. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על הפשעים שלך תדבר הוועדה.

היו"ר י' כהן:

אתה יכול להציע דיון במליאת הכנסת, אלא אם השר מציע להעביר את הנושא לוועדה ואתה מסכים. אתה תובע דיון בכנסת?

בני שליטא (הליכוד):

לא, אני מקבל את הודעת שר הפנים.

היו"ר י' כהן:

אתה מסתפק בדברי שר הפנים.

י. הצעות לסדר-היום חקירת המשטרה בעניין כת התימהונים

היו"ר י' כהן:

הסעיף הבא: חקירת המשטרה בעניין כת התימהונים.

אלעזר גרנות (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר י' כהן:

כבר עברתי לסעיף הבא, תסלח לי. ראשון הדוברים בסעיף זה — חבר הכנסת דב בן-מאיר.

דב בן-מאיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר הגשתי את הצעתו לסדר-היום בנושא הקבוצה התימהונית מהכפר ליפא עדיין לא ידעתי שעוד מעט קט תפרץ סערה אדירה כל כך בתוך המשטרה, סערה שתשטוף את הציבור כולו. כל מה שרציתי לעשות הוא להצביע על קו מתמיד של שיפור בתפקודה של המשטרה ובמלחמתה בגל הפשיעה הגובר, ובעיקר בפשיעה מסוגים חדשים שלא הורגלו אליהם בעבר — פשיעה על רקע קנאות דתית, פשיעה על רקע קנאות לאומנית, וזאת נוסף על התחכום הגובר והאמצעים הכספיים הרבים שבהם הצטיין בשנים האחרונות הפשע הכבד בתחומי הסמים, הפרוטקשן, ההכחות והפעילות הכלכלית הלא-חוקית.

יש ביד רשימה ארוכה של הישגים בלתי רגילים של המשטרה ושל ודעות הכיטחון: לכידתו של משליך הרימון על הפגנת "שלום עכשיו"; לכידת רוצחי הילדה בשכם; הירידים על האוטובוס שהוביל פועלים ערבים; הכרזות חשיש והירואין בטונות ובקילוגרמים; כנופיית הרצח הירושלמית; רוצח הנזירות, ועוד עשרות רבות של מקרי רצח, אונס, שוד, רמאות וכיוצא באלה שנתגלו.

משטרת ישראל ידועה כאחת המשטרות היעילות בעולם כאחוז הגבוה של גילויי עבריינות קשה וקלה, בהשוואה למשטרות אחרות בעולם. כל זאת — נוכח בעיות בלתי נסבלות כמעט, ועליפי רוב גם כאלה שאינן ניתנות להתמודדות, כמו פיגועים חבלניים, גבולות פתוחים עם השטחים ועם מדינות ערב, 80,000 פועלים הנוהרים כל יום מהשטחים לעבוד בישראל, אשר רכבות מהם גם נשארים ללן כאן או אף מתגוררים בדרך קבע במקומות מגורים לא מאושרים; אלפי נוודים מכל העולם העוברים את ישראל או מתעכבים בה לפרקי זמן ארוכים. כל אלה עם הפשיעה הרגילה, המאפיינת כל חברה מודרנית וכל כך עתיר אוכלוסין, עם בעיות מיוחדות ונספות של מאבקי דתים וחילוניים, עם

דב זכין (המערך):

לפי סעיף 96 הוא צריך לוותר על ההצעה שלו.

אמנון לין (המערך):

הוא צריך לבטל את הצעתו.

היו"ר י' כהן:

חבר הכנסת בני שליטא, אתה מסיר את הצעתך ומסתפק בדברי שר הפנים.

בני שליטא (הליכוד):

כן.

היו"ר י' כהן:

אנחנו עוברים, אם כן, לסעיף הבא.

מאבקים מקצועיים חריפים ומתריפים והעדר קונסנסוס לאומי בנושאי המלחמה בלבנון וההפגנות המתלוות לכך — בסך הכול משימות ענק, שהן לפי מידותיהן של מדינות גדולות ועשירות מאתנו.

וראה זה פלא — עם כל המיליטנטיות הפוליטית המאפיינת אותנו, ישראל היתה ונשארה מדינת חוק, אפשר לטייל ברחובות הערים ואין אותה אווירת פחד וחשדנות המאפיינת את העולם המערבי האורבני, בעטיים של הפשע ומכצעים. אומנם גם אצלנו המצב מתרין והולך, ואם לא נעשה בעוד מועד לעצירתו של הגל, הוא עלול חלילה לשטוף גם אותנו. כדי שזה לא יקרה דרושה לנו משטרה חזקה, נקייה, חסרת פניות ויעילה.

אינני יכול לומר שאנחנו מפנקים את המשטרה שלנו, לא באמצעים ולא בכלים. עבדכם הנאמן לתם ולוחם גם היום לחיזוק שכרם של השוטרים. בשלב מסוים אף פעלתי להקמתו של איגוד מקצועי לשוטרי ישראל. בוועדת הפנים אני לוחם יחד עם חברים נוספים לתוספת תקנים ומשאבים ואמצעי לחימה למשטרה. כיוון שאסור בתכלית האיסור שהשוטר ייכנס למצב של תסכול ושל עוינות לחברה שאותה הוא אמור לשרת, ושעליה הוא חייב לגונן, בראותו כיצד חיים כולם וכיצד חיה משפחתו; אילו חיים טובים עושים אלה שלדירותיהם הפרוצות הוא מוועק, או שאת מכוניותיהם המפוארות הוא נדרש להחזיר מיד שודד או גנב — וכיצד חי הוא; מתי זוכים ילדיו לצאת עם אביהם לחגוג ביום העצמאות, בחג הפורים או באירוע ממלכתי כלשהו. וכמה פעמים זוכים לכך חבריהם של ילדיו בכית-הספר. באותה מידה אסור שהשוטר או הקצין יחשבו שאין מעורבים את עבודתו כראוי, גם אם לא משלמים די כערה. אסור שהשוטר יחשוב, כי קורבן לילדותו ושעות עבודתו הרבות בימי חג ומועד איננו נרצה על-ידי החברה שכתובה הוא חי.

באותה מידה אסור שכולנו נצפה כי המשטרה תשמש המזור לחברתנו ולכל מדווינו, לכל כישלונותינו בחינוך בעיצוב נורמות חברתיות, בקביעת יחסי אנוש וכיוצא באלה. העובדה שתלמידים מעשנים סמים בבתי-הספר, או שנערות צעירות מתדרדרות לזנות, כמו גם עומס המכוניות בכבישים ופקקי התנועה ותאונות הדרכים הגורמים משום כך — אלה אינם אשמתה של המשטרה, גם אם היא, יותר מכל גוף אחר, נדרשת לשלם קץ התופעות השליליות ולהשתלט עליהן.

הוויכוח למה דווקא קצין זה הושם תחת האזנה ולא אחרים, ומורים באצבע על חיסול חשבונות אישיים. ייתכן שיש חשבונות כאלה, אבל על עצם ההאזנה, כדי לסיים אחת ולחמיד את מכת ההדלפות מהמשרה, יש רק לכרך. הרי רק לפני ימים לא רבים תקפו ותזו ונתקפו את המשרה על שמידע דולף ממנה. לעגו לה ובזו אותה, ועכשיו כשהיא קמה ועושה מעשה — מתרעמים.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, כי לדעתי חבל שראשי הממשלה בישראל, מן המערך ומן הליכוד, אינם שמים קץ אחת ולחמיד למכת ההדלפות מהממשלה, כמו גם מוועדת החוץ והביטחון. אל נא יקומו עכשיו וינופפו, אלי בספרו של אהרול, אם תתוסל מכת ההדלפות בדרך הממלכתית העליון והדבר ייעשה במסגרת החוק, אני ורבים כמוני רק יברכו על כך. האם לאיבינו, הששים לקרוא את כל סודותינו כתובים בכל עיתון, תהיה הערכה גדולה יותר כלפינו וכלפי תכונותינו התרומיות כדמוקרטים אם השמדתם את הצרת זלדעני תהיה קלה יותר בשבילם, עקב התעקשותנו לשמור על חופש הפרט של המדליף?

מה שיש לי לומר למפכ"ל ולקציני הבכירים בעקבות כל הפרשה העגומה הזאת כדלדלן: א. אסור היה לתת דרור לוויכוח קולני בין ניצבים, בין מחוזות ובין מפקחים, על כל ההאשמות היה צריך לענות אדם אחד — המפכ"ל, ולא צריך היה להפוך את הפיקוד העליון של המשרה לבית מריבה החשוף לעין כול.

ב. יש, כנראה, בעיה כאובה וחמורה של יחסי אנוש מעוררים במשרה, על כל פנים, אין שם גאווה יחידה, אין נכונות להבליג ולספוג דברים, כדי לשמור על השם הטוב. אין מה שקוראים באנגלית חובה של Face saving, אנשים מוכנים מייד להטות את הכול ככולם, מבלי לחוש כלל מה שיעורו של הנוק שהם גודמים למערכת שאותה הם אמורים לשרת, ושממנה — דרך אגב — הם גם מתפרנסים.

ג. על הפיקוד העליון, וגם על שר הפנים והמשרה, להתמסר עתה — יותר מכעבר — לדאגה לשכרם ולתנאי עבודתם של השוטרים והקצינים. הפגנת נשות השוטרים היום כאן, לפני הכנסת — לא בענייני שכר, אלא כהתקפה אישית על מפקד מחוז תל-אביב — היא בלתי נסבלת. עד היום חמכתי באיגוד זה כמכשיר להטבת תנאי עבודתו של השוטר. אולם נוכחתי לדעת שאסור היה לי לעשות זאת, אם הארגון הזה אכן הפך להיות מכשיר המשרת מטרות נוספות, כמו התערבות ביחסים השוררים בתוך הפיקוד של מחוז זה או זה, או של המשרה כולה.

ד. אני מודאג גם מהעדר הסברה, מספקת כלפי חוץ וכלפי פנים: שהמשרה היא ארגון הייחודי, סמכותי וצבאי, ושכל מי שמצטרף אליו יהיה חייב להתניב בפני מערכת של נהלים, של חמדי הם יסמפתיים — בפרט כלפי שם שהמערכת מופנית אליהם, ומה אפשר לעשות. שום ה"ירה-דולדורה" שעובר אורח, הנקלע — במקרה או שלא במקרה — לחקירה משטרתית איננה מלבבת ביותר, אחם, השוטרים והקצינים, הרי צריכים לדעת זאת.

לכסוף אני מביע דאגה מהמספר הגדול והולך של מקרי פשיעה בתוך המשרה — אלה המתגלים ומתפרסמים ואלה שאינם מתגלים — דבר המעיד הן על פגמים בתהלים קבלתו של כוח אדם למשרה והן בפיקוח עליו כמהלך התקדמותו בהייררכיה המשטרתית. ייתכן שהתופעה הזאת היא תוצאה של יחסי אנוש מעוררים ושל העדר גאווה יחידה.

חברי הכנסת, מצאתי לנכון להצביע על כל הנקודות הללו כדי להדגיש ולבסס את האינטרס הראשי שיש לנו כחברה במשרה ובתפקודה התקין, לשם מימושו של אינטרס זה יש לשעבר את כל האינטרסים הפרטיקולריים האחרים. אני בטוח וגם יודע על עיוותים לא מעטים שיש במשרה, על עוולות, על העדרות ועל אינטרסים אישיים וקבוצתיים, כפי שאני יודע, כמוכם, על עבירות פליליות ומשמעתיות שמבצעים אנשי משרה.

גם משרת ישראל — לא פחות מצה"ל, משרות רפואי, מסגל אוניברסיטאי או מעובדי חברה גדולה — בנויה מבני אדם. אני בטוח שאנשים אלה עושים שגיאות לרוב, בהיסח הדעת, מתוך רשלנות, מתוך חוסר מקצועיות או מכל סיבה אחרת, כפי שגם רופא טועה בניתוח ומפקד — בשיקול הטקטי שלו בשדה הקרב. אולם שאלת השאלה כיצד מתמודדים עם בעיות כאלה או עם תקלות כאלה, האם חושפים את עוונותיה של המסגרת לציבור הרחב? האם מוציאים כביסה מלוכלכת כזאת החוצה? אומנם מייד יאמרו רבים, כי זכותו של הציבור לדעת ולהגיב. אני פוסל זכות זו, כתנאי שכלו כל הקצין ואין כל דרך אחרת.

אני מודע לעובדה החמורה, כי אם נכון הדבר שמידע מסוים לא טופל כראוי והיתה יכולה לקרות תקלה, הרי קטנות כאלה, כמו הדלפה שהיתה או שלא היתה, לא ייחשבו, אולם כאן נשאלות כמה שאלות תמוהות: א. האומנם לא היו בפני המדליפים לאמצעי התקשורת דרכים אחרות לטפל בתקלה, כמו פנייה ישירה למפכ"ל, או לשר המשרה, או ליועץ המשפטי לממשלה, או למפקד המדינה? האומנם מעשה כזה איננו אמין יותר מהדלפה אוניברסיטתית ופחדנית, אם אומנם טובת הציבור היתה לנגד עיניו של המדליף? ב. האם איש מהמדליפים או חשב על הנוק האדיר שיגרם למשרה, לתהליכה ולתדמיתו של כל שוטף, מהחשד שזו נתפסה למאות מרצים, שיד איש ברעהו בה, שאין דין ואין דין והפיקוד למעשה אינו שולט באנשיו?

עומדות כאן למבחן שתי נורמות: הנורמה של האמת האישית, הסובייקטיבית של האיש, והנורמה האובייקטיבית של המערכת כולה: מה עושים כאשר יש התנגשות בין השתיים? איש אמת, איש אמין, איש קונסטרוקטיבי הדואג למערכת — יפנה אל הכתובות שציינית לעיל, ואם גם אלה לא יעזרו לו והוא מרגיש קונפליקט בין עצמו לבין המערכת — הוא חייב להתפטר. אין לו ואסור שתהיה לו דרך אחרת.

לכן, עם כל ההערכה שיש לי אל הקצין או אל הקצינים שהדליפו וגרמו להמונה החברתית הזאת, אני מוכרח לומר כאן כי הם שגו במעשיהם.

זאת ועוד: מה יקרה אם יתברר בבית-המשפט, כי המידע שהועבר ממחוז תל-אביב לירושלים אומנם טופל כראוי ועל-פי כל הכללים? מה יהיה אז על יוזמתם הפרטית של הקצינים?

כדי להמחיש את דרכי ולהדגיש את הקונפליקט שקיים, אני רוצה להביא דוגמה מה חושב מפקד גדוד שנשלח לחסימה כלשהי לפני התקפה, כדי לשמש הטעיה לאויב. הוא נשלח יחד עם 400 אנשיו למוות בטוח. האמת הסובייקטיבית שלו היא שפה נעשתה טעות נוראה: שולחים אותו למוות בטוח: משהו טעה, אבל הוא אינו יודע את התמנה כולה. אנהני יודעים שמקרים כאלה קרו, שהקריבו לא רק גדודים, אלא רביונות שלמות.

ועכשיו — לעצם עניין ההאזנה, זו נעשתה ברשות ועל-פי חוק, לפי אישורו של נשיא בית-המשפט המחוזי, עתה מתחלל

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת נכבדים, יש אפוא שאלה הרבה יותר חשובה משאלת ההדלפה — עם כל החשיבות שיש לה — והיא: הנהגת המשטרה, המפקדת בידי שני אנשים לפחות: שר הפנים ומפכ"ל המשטרה.

אני חושב שאם נלמד עניינו חולפים עשרה ימים — והאירוע הזה טרם נסתיים — שבהם אנו רואים הנהגות כזו של המשטרה, ואין יד המסוגלת להשתלט על כך, זאת אומרת שאין שליטה אמיתית של ממונים, של מפקדים ושל אנשים בעלי יכולת לקבוע דברים באופן הייררכי במשטרה. האחריות מוטלת קודם כול על שר המשטרה — או על שר הפנים, שהוא גם שר המשטרה — ועל המפכ"ל.

אדוני שר הפנים, אני חייב לציין — ולא קל ולא נעים לי לחקוק אותך, משום שאתה יודע שאני מעריך את השכלתך, ומשום שאתה גם היית מורה שלי — — —

היו"ר י' כהן:

הוא לא שוכח להזכיר זאת. כל הכבוד.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מזכיר זאת כי זה נכון. זה נכס שנשאר לי. זה לא מונע ממני להגיד, אדוני שר הפנים, שכאשר התרחשה המפולח הזאת בתוך המשטרה וכל המדינה נשארה נדהמת ופעורת פה מול המקלט או מול הכותרות הענקיות של העיתונים ומייד התנפלו, כמובן, על התקשורת, והנושא תפס את כולם כאירוע די טראומטי שקרה לאחד הגופים החשובים ביותר שיש לנו, למשטרת ישראל — או אדוני שר הפנים לא היה בארץ.

את ההצעה שאנחנו מעלים היום צריך היה, בעצם, להעלות לפני שבוע, אבל היא נדחתה. היא היתה מבוססת אז על הערכת המידע מתל-אביב לירושלים ועל כך שלא נעשה בו הפנים לא היה בארץ. הדחייה היתה לא ליום אחד, כי השר חזר רק אתמול.

אדוני שר הפנים, דבר זה מעיד על האופן הלא-עקבי, הלא-שיטתי והבלתי-רצוף — אולי עקב גודש עיסוקיך, כבעיות גם של מפלגתך, גם של משרד הדתות וגם של משרד הפנים, עיסוקים שכל אחד מהם מצריך, אולי, שר נפרד — שבו אתה מתמודד יום-יום עם בעיות המשטרה.

אני בא בטענות גם אל המפכ"ל. המפכ"ל רשם לזכותו, ללא כל ספק, הישגים. אבל בענין הזה, גם אם הוא נקט צעד נכון זה או זה — ואיני רוצה לבקר אותו על הפעילות הזאת — העובדה שאירוע הזה: התרחש והעובדה שהוא התפרץ בצורה כזאת, היא באחריות. על המעשים האלה יש לו אחריות מיניסטריאלית, או אחריות של מי שנושא בתפקיד. לא מספיק לומר: אני לוקח על עצמי את כל האחריות. צריך לשקול.

אמר לפני חבר הכנסת דב כן-מאיר, שיש יחסי אנוש עכורים. אם אכן יש יחסי אנוש עכורים, אדוני שר הפנים, חברי כנסת נכבדים, אם אכן יש יחסי אנוש כאלה — אין דבר חמור יותר אם במערכת כמו המשטרה יש יחסי אנוש עכורים. אני מבין שיש ריב פה וריב שם, אבל יחסי אנוש עכורים — הרי אז משטרה לא יכולה לתפקד. כמעט שום גוף אינו יכול לתפקד.

אדוני, אני מדבר על כך שנים מעל לדוכן הזה ועוד קודם להיותי חבר כנסת התייחסתי לכך כאזהרה: לא ייתכן שאנחנו נמשיך בשיטה הזאת שבמשטרה חוקרים הכול לבד. זה לא אומר שהמשטרה אינה צריכה לחקור כל מה שקורה בתחומה, זה לא אומר שאשית צריך להיות מבדק פנימי. איני מאמין שהמבדק צריך להיות פנימי לגמרי, שלא יאמרו למבקר

כל אלה מחייבים ליכון ובירור לחיוב ולשלילה. לכן אני מבקש לדון בנושא זה במליאת הכנסת.

היו"ר י' כהן:

תודה רבה. באותו נושא — חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול זו לי הפעם הראשונה שאני מופיע על דוכן זה כאשר אתה, אדוני היושב-ראש, מנהל את הישיבה. הרשה לי לברך אותך ולשמוח איתך על שהתמנית לסגן יושב-ראש הכנסת. אני בטוח שהבחירה היתה טובה ונכונה.

היו"ר י' כהן:

תודה רבה. אני מעריך את היחס שגילית.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

חברי הכנסת נכבדים, לפני שאגש לנושא אני צריך להזכיר — אף שכולנו נסערים גם בגלל הנושא הזה וגם בגלל הקדמת הבחירות — שלא הרחק מאתנו נמשכת מלחמת לבנון, ואנשים נופלים. אני רוצה להזכיר פעם נוספת לממשלה ולעצמנו, שצריך לצאת משם מהר ככל האפשר. זה מה שאנחנו חייבים וצריכים לעשות כדי לשמור על חוסנו הפנימי.

עכשיו, אדוני היושב-ראש, אני עובר להצעה הנוגעת באמת לחוסנו הפנימי בחיי היום-יום. המשטרה — כמו כל גוף ציבורי אחר — נמצאת במידה רבה בתודעה שלנו: היא זוכה לביקורת ציבורית, מדי פעם היא זוכה לאהדה, הרבה פעמים מותחים עליה ביקורת — אבל כולנו ערים לכך שהמשטרה היא גוף חיוני, שאנחנו נזקקים לשירותיו. ככל ששירותים אלה יהיו יותר טובים ויעילים, כן יגדל ביטחונו ברחובות וגם ביחס למעשים, המכוונים — כאמצעות טרור — לגרום זרועות בין-לאומיות, כפי שקבוצת ט.ו.ט. רוצה לעשות או כפי שה"חמהונים" — כפי שהתחילו לקרוא להם — רוצים לעשות, ואיני יודע אם הם תימנהוים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת נכבדים, המשטרה מצטיירת היום כפגזיה בעיני הציבור, בעיני עצמה וגם בעיני הבית הזה. כל השבחים, כל הקילוסים, כל הסליחות וכל ההבחנות על הדלפות ודברים אחרים אין בהם כדי לשנות מן העובדה, שאנחנו ראינו בטלוויזיה, קראנו בעיתונים ושמענו ברדיו על מצבה האומלל של המשטרה. כאשר מצטייר לעינינו מצב שכזה, כאשר קצינים בכירים תוקפים זה את זה, כאשר באים אנשים ומספרים מה מתרחש במשטרה, איך היא עובדת ואיך היא מתפקדת, אילו יחסים עכורים יש בתוכה — השאלה האם היתה או לא היתה הדלפה, עם כל חשיבותה, הופכת להיות שאלה משנית.

דבר שני: המצב העכור הקיים היום במשטרה — ואיש אינו מכחיש שכן הוא המצב — אינו תולדת התפתחותו של מקרה זה או זה, אלא תהליך שהתרחש במשך הרבה זמן.

איני יכול לקבל את הדברים ששמעתי בוועדת הפנים, או הסברים אחרים, שלפיהם בגלל הדלפה או בגלל פעולה כנגד הדלפה פרץ מה שפרץ. אני יודע שקציני משטרה ושוטרים הנמצאים במערכת הייררכית — ודבר זה הודגש כבר קודם לכן — יודעים שצריך לפעול במסגרת החוק, יודעים שיש מסגרות המאפשרות למפכ"ל ולאנשים אחרים לנקוט צעדים משמעתיים. אם רק מקרים ונקטו צעדים משמעתיים, ובכל זאת פרץ משבר כל כך חמור — אי-אפשר לומר שזאת היא תוצאה של האירוע האחרון; אלא זאת תוצאה של משבר עמוק, תוצאה של התפוררות במשטרה.

ושהדברים יידקו — אנחנו כחברי הכנסת לא נעשה את המלאכה נכונה. אנתנו צריכים לדעת שיש משטרה במשכר. ואנחנו צריכים לעשות הכול כדי שהמשטרה הזאת תתקן, ואין די בהצהרות ובטפישות על השכם. אני מקווה שבוערדה נעסוק בזה בצורה רצינית.

הי"ר י' כהן:

תודה רבה לחבר הכנסת וירשובסקי. שוב, אני מודה לך על הדברים שאמרת כלפי אישית, למרות היריבות הפוליטית. אני מעריך את היחס החברי והאישי שלך. אני מודה לך על כך.

באותו נושא — רשות הדיבור לחבר הכנסת יהודה בן-מאיר. הוא אינו נוכח.

אורה נמיר (המערך):

הוא רצה להגן על שר הפנים?

הי"ר י' כהן:

לכן הוא לא נוכח. באותו נושא — רשות הדיבור לחבר הכנסת יעקב צור.

אורה נמיר (המערך):

לפי סגנון ההדלפות צריך לפטר את כל הממשלה. שם כולם מדליפים.

חיים רמון (המערך):

אם לא לפטר — להשעות.

אדון נחמיאס (המערך):

אדוני היושב-ראש, תן מבט לאולם.

אורה נמיר (המערך):

סיעת המערך מצילה.

יעקב צור (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף לכל הברכות לחבר הכנסת יצאל כהן על תפקידו הרם.

אני מודה שיש קושי בכניסה לכל ויכוח או לכל דיבור בנושא של השבועיים האחרונים במשטרה. משני טעמים: האחד — באופן טבעי, גם בלי רצון, אתה נוטל לעצמך מעמד של פוסק. אתה אומרת, כמה שלא נקדים ונאמר, תמיד אתה נוטל לעצמך מעמד של פוסק — זה צורך. זה אשם, זה היה בסדר, זה לא היה בסדר. ואני יודע שאין בכוחי, אין בכלים שבידי, ואין זה מתפקידי ומתפקיד הכנסת לפסוק ולרדת לשורשי הדברים. הטעם השני — וחזרתי ואמרתי אותו לכמה אנשים שדיברתי אתם בשבועיים האלה — הוא שבמדינת ישראל, בדרך כלל משך הלחץ של אירוע הוא שבוע ימים. עד אשר הדברים מגיעים לדיון בכנסת, אנחנו נכנסים לטמפרטורה חדשה, ואת מקום האירוע הקודם תופס אירוע חדש. ובכל אופן, אף שאני חושב שאין זה מתפקידנו לשפוט ולהכריע, הרי נמעל בתפקידנו אם לא נהרע, אם לא נחבע לכדוק את הדברים עד תומם וליישם את המסקנות.

לפי כל מה שצפיתי בו, לפי כל מה שעיינתי וקראתי — לא בעיניים של חוקר — אין לי ספק, שמי שגורם את מחול השדים הזה, או שאפשר לו להתחולל לנגד עינינו בשבועיים או בעשרת הימים האחרונים, איננו יכול לקבוע היום ולומר, שיש רק להרגיע את הרוחות ולהחזיר את המצב לקדמותו. הדברים שנחשפו בשבועיים אלה מחייבים בדיקה וחקירה הרבה יותר יסודית. אין לי ספק, שבמשטרה נחשף משבר אנטי-תפקודי הן במערכת הפנימית — אף שהיא היידיכית — והן במערכת היקוית של השליטה והבקרה בין המערכת המיניסטריאלית לבין המערכת המשטרתית.

המדינה, שלא יאמרו ליועץ המשפטי לממשלה. האירועים שקרו כאן, החל מעניין העברת המידע או אי-העברתו וגם כל מה שקרה אחרי זה, מחייבים בדיקה נאותה, בדיקה ציבורית, עליידי גורם מתוך המשטרה. זורקים לנו, שהמבקר של המשטרה למעשה איננו עובד של המשטרה, אלא הוא איש משרד הפנים. זה נכון, אבל הוא כפוף לך, אדוני שר הפנים. ואיש כזה, עם כל הכבוד שאני רוחש לו ואני מכיר אותו, בנושאים רגישים כאלה בדיקה היא הכרחית, אבל איננה מספיקה. צריכה להיות בדיקה מקיפה עוד יותר.

בסוף דברי אני רוצה להתייחס לדבר אחד. אם יש הדלפות — הן דבר שלילי, ואם יש הדלפות במשטרה — הן דבר שלילי ביותר, והענין על כך כביטואציות שונות פה במליאה וגם בוועדה. אבל אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אנחנו קיבלנו את כל העניין הזה של ההדלפות כאילו הוא המרכז, כאילו ההדלפות הן הדבר הנורא והמאיים ביותר, ולא התעסקו בשאלה העיקרית, לא קיבלנו הסבר לשאלה מדוע החומר שהועבר מתל-אביב לירושלים לא טופל כהלכה. אומנם היה היום הסבר בוועדת הפנים, ואני מנוע מלהיכנס לפרטים שהיו בוועדה — —

שבח וייס (המערך):

זה דווקא מעניין.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אבל ההסבר הזה לא היה מלא. הוא נשלף פתאום כקטע מתוך בדיקה כללית של המבקר הפנימי. שאומרים שהוא עוד לא גמר את עבודתו. גם אחרי קבלת ההסבר יש שאלות מספר שעדיין לא הוכהרו. ועדיין לא ברור מה נעשה עם החומר הזה והאם הוא טופל כהלכה ובצורה נאותה. דעתי לא נחה מהאינפורמציה ומהפרטים שקיבלתי; ואני מקווה שנמשיך לטפל בנושא הזה בוועדה, כאשר הדבר הזה יעבור לשם, ואני מקווה שהוא יעבור.

אני רוצה לומר דבר נוסף. שמעתי בימים האחרונים הרבה על הקצין ניצב-משנה אסף חפץ. לא היכרתי אותו חרץ מלחיצת יד. אבל שמעתי עליו וקראתי מה אמרו עליו. אדוני שר הפנים, האם באמת אנחנו צריכים לאבד קצינים משטרה כאלה? איננו רוצה להפוך את זה לרויכת. כי אני תומך בהחלט בכך שיש היידיכיה וסמכויות וכך שוהממונים צריכים לכדוק. אינני בא לומר עכשיו שעשו טוב או לא עשו טוב. אני רק שואל את עצמי, כאורח, שאלה אחת: האם במדינה המדליפה הזאת, אדוני היושב-ראש, שגם האנשים האחרים מדליפים בה, האם כאשר אין כל הוכחה שהאיש אכן הדליף את המידע, אלא הוא אישר אותו בדיעבד — והמידע הזה לא הוכחש — האם אנחנו כרוצא מכך, עלולים להפסיד קצינים כאלה? יש לנו מאגר כל כך גדול של כוח אדם שרוצה ומוכן ללכת למשטרה, לתפקיד קשה ומפרך. בלי תהילה ובלי האצטלה המוכוורת של צה"ל? בעיני זה לא פחות חשוב. אבל היום לצה"ל עדיין יש הילה קווי-קורושה. המשטרה, בדרך כלל, זוכה בבעיטות. אני חושב שבסך הכול המשטרה עושה את מלאכתה. האם אנחנו יכולים להרשות את זה לעצמנו? אני שואל את זה כאורח, אני חושב שהדברים האלה חייבים להיבדק והם צריכים להיות חלק מהמסקנות שאנחנו נוציא לגבי הבראת המשטרה.

אני חושש. אדוני היושב-ראש, אני חושש, אדוני שר הפנים, שכל זמן שכן תנוהל המשטרה, כפי שהיא מנוהלת היום על-ידי שר הפנים הזה, איני יודע אם אנחנו יכולים להגיע לאותו תהליך הבראה שהוא חיוני כל כך. לכן אני מסיים ואומר: ראיתי משבר כאחת מזרועות הביטחון החשובות ביותר שלנו. לבוא ולתת פתרונות מלאכותיים ולומר שמדליפים,

נעשה מאמץ ברור מצד גורמים במשטרה להסירה את הדעת מן העיקר. והעיקר הוא, שחומר מודיעיני ממדרגה ראשונה הועבר, אך לא נעשה בו כל שימוש. וניצב בר כעצמו אמר, שאם המידע היה קיים, הרי כל השיקולים שלו בקשר לאבטחת הריהבית היו חייבים להיות אחרים. האם יש למישהו ספק, איזה אסון עלול היה להתרחש לו אותו שומר הריהבית לא היה נזקק לאותה פינה חשוכה? האם אנו יכולים להמשיך ולהסתמך על המקרה? האם אין זה עיקרו של העניין? האם עניין זה לא הפך טפל בשבועיים אלה?

בעניין שני: איננו מאושרים מהדלפות. יש הדלפות ככנסת, היו הדלפות קשות במשטרה, לאורך כל הזמן. לא נבוא להצדיק כאן הדלפות. אבל אין אפשר להעמיד את הכול על אישור גרסה? בכל אופן, הרשה לי לקבוע, שגם אם אינני בתידין מותר לי להבחין בין מידע שנשאב ממאגר המידע לבין מה שאיננו אפילו אישור מידע, אלא הוא הדלפה. מותר לי להבחין בין זה לבין הדלפה הבאה להתרעע על מחל. בכל אופן, יש לפעמים נסיבות מקילות. הרי בסופו של דבר הדלפה זו לא הפרעה ולא הזיקה, אלא היא באה להתרעע, ולמנוע טיוח — חלילה — של מחל. אינני מצדיק זאת. אבל מותר לי, אדוני השר, להיאחז בעניין: מה גם, כפי שקראתי — ואם תעמיד אותי על טעותי, כנע — איש, מלבד אדם אחד, לא הועמד לדין על הדלפה כזו — המערכת הממשלתית, אף שבמערכת המדינית היו פרשיות הרבה יותר חמורות של הדלפות, שהזיקו למדינת ישראל; ומדובר גם בהדלפות שנעשו על-ידי אדם שעבר עם ראש הממשלה, איש מהם לא הועמד לדין. מה הפוזות הזאת?

היו"ר י' כהן:

הרשה לי להודות לך על דברך החמים.

יעקב צור (המערך):

לכן אינני יכול לקבל בפשטות את מה שנאמר, שרק הדאגה לאטימות הצנרת, שרק בעיית של אינסטלציה, של אטימת צנרת ההדלפה, הן אלה שהניעו את האנשים. זה לא משכנע, אדוני השר.

בית-הדין יבדוק, יגישו בג"ץ, אבל אני אומר לך, שציבורית — זה היה רחוק מלשכנע, ומעבר לזה, הרי אין יכול להתעלם מכך, שהמערכת התנוונה והפכה ל"מלחמת ניצבים", ואין במאי על הבמה לאותם ניצבים, אין לי ספק, שכתנאים האלה שנוצרו, למערכת אין אפשרות לבדוק את עצמה. אינני אומר זאת עקרונית, אני אומר זאת אחרי מה שקרה. האם יש ספק למישהו, שאם ניצבים דיברו על-פי שליחות המפכ"ל, בכך הפך המפכ"ל את עצמו לצד ולמעורב? האם בשביל זה דרושה פסיקה של בית-דין? האם התנהגות ציבורית כזאת אינה הופכת אותו לצד בעניין, גם אם הוא עצמו לא הופיע בתקשורת?

כדאי גם שנווה דברים שאמר המפכ"ל למה שאמר אחד הניצבים על דברי צבי בר. אמר מנכ"ל משרד הפנים: זה היה אנשי, זה היה חברי, מה אחס רוצים. כבר אמרתי דברים חמים וחכמים, ואילו תורגמן אומר: צריך לשקול את הדחת צבי בר, זה מרי בסמכות המפכ"ל. האם יש ספק עד כמה השתכשה המערכת?

אדוני השר, דווקא משום שיש לנו משטרה אחת, דווקא משום שהיא פועלת כתנאים קשים כל כך, דווקא משום שהיא הצליחה לחשוף לא מעט אירועים בתקופה האחרונה, דווקא משום כך צריך לתת את התחושה שהמערכת נקייה. לכן אני קורא מעל במת הכנסת להקים ועדת בדיקה או חקירה ציבורית

אדוני השר, אומנם אמרת כרדתך מהמטוס שאינך חושב שמיים שלישי הפסיק הגלובוס להסתובב. אף שהוא בוודאי לא הפסיק להסתובב, הרי שאין להשלים עם מה שקרה בגוף כל כך רגיש כמו המשטרה. במדינת ישראל המשטרה היא הרבה יותר מכל משטרה אחרת בעולם: היא מצויה על אותו גבול דק שבין משטרה השומרת על הסדר לבין משטרה המופקדת על בעיות יסוד בביטחון מדינת ישראל, ולא חמיד קל להבחין בין השניים. הדברים שלובים וקשורים זה בזה. לכן, גם אם הגלובוס לא הפסיק להסתובב, אני חושב שאין מקום לזיזות הדעת הזאת.

גם אינני בטוח שאתה יכול לעמוד בנקל מאחורי הדברים שאמרת: שאין מלחמות גנרלים על מאבק על הירושנה. אף שלא נהוג לדבר מעל דרכן זה על אנשים שאינם יכולים להשתתף בדין. נדמה לי שמלה טובה יותר להגיד לאנשים אלה, אני רוצה לומר, אדוני השר, שבכל השבועיים האלה מגיעה מלה חמה למנכ"ל משרדך, שידע לומר — אם כי באיחור, ולא בסמכות של שר — דברים אנושיים, חמים וגם חכמים. ואני חושב שהיה לדברים אלה תפקיד מסוים. אבל אני חושב שאתה שגית שגיאה חמורה בכך שלא מצאת לנכון לתזור ולבלום את מחול השדים שהתפתח פה. ואין זה פוגע כהוא-זה כמה שעשית ובשליחות שמילאת. את היתה חוככת, כי מיום ליום חלה התדרדרות, ואיש לא עצר ובלם אותה.

לכן, אדוני השר, במצב שהתפתח אני משוכנע, שאין ביכולתה של חקירה פנימית — גם אם היא נעשית על-ידי מבקר המשטרה — לחשוף את שורשי המשבר, לפענח את הבעיות שהתעוררו. אין זו בושה להכיר בכך, כי כל בדיקה פנימית שתיעשה כמצב שהתהווה היום במשטרה מטבע הדברים לא תיראה כחסרת פניות וכמסוגלת לרדת עד לשורשי העניין, ושאתה אפסר יהיה לומר שזה מה שקרה וזהו המצב. יש מצבים שבהם "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים". וכבר היו ועודות ציבוריות במשטרה, גם בתקופתך. אין זה מוריד מכבודה של המשטרה, ואין זה אומר שלא יהיו בוועדה ציבורית כזאת אנשי משטרה. אין זה אומר שלא יהיו בה מומחים לעניין.

אינני מצפה שהכנסת תערוך שורה של חקירות ובדיקות דיונים אין-סופיים בוועדת הפנים, אין לוועדות הכנסת כלים לרדת לשורשי העניינים הללו. כנסת ישראל איננה בנויה בצורה שתאפשר לוועדותיה לשמש בתפקיד של חקירות היוודות לעומק העניין. אין בכוחה של המערכת הפנימית של המשטרה לבדוק את העניין, לכן לא בקשה לערוך בדיקה פנימית או להעביר את הנושא לוועדה ציבורית להישמע בכנסת, אלא תביעה אחת כלכל: במצב שנוצר צריך השר למנות ועדת בדיקה ציבורית שתבדוק את כל הנושאים שעלו כאן.

שושנה ארכליאלמזלינו (המערך):

אם כך, אין צורך בדיונים בכנסת ובוועדותיה — — —

יעקב צור (המערך):

כל אחד צריך לדעת את תפקידו ולהבחין ביכולתו. סלחי לי, חברת הכנסת שושנה ארכליאלמזלינו, אך גם הוועדות צריכות להכיר במגבלות שלהן. יש להן יכולת רבה, אבל היא איננה יכולה לבוא במקום היכולת לבדוק, לחקור, לזמן מומחים ולהסיק מסקנות חד-משמעיות בנושא המחייב בדיקה של האירועים שהתרחשו, ושל דרכי הפעולה של המערכת. ואין זה מוריד מכבודה של הוועדה במאומה.

מדוע אני אומר את הדברים האלה? — כי אינני יכול להשתחרר מהרושם, אדוני השר, שכעשרת הימים האחרונים

לדעת, בדבריהם של אחדים מחברי הכנסת שדיברו כאן היו ניסיונות להעביר את הנושא מכאן לכאן. ובכן, ראשית כל, אני רוצה לומר שאני נגד מכת המדינה — ההדלפות. מה שנתגלגל מזה, אם זה מחדל ואם זה איננו מחדל, לזה אניע מיד. בכל אופן, גם בממשלות קודמות וגם בממשלה הזאת תבעתי והתנגדתי להדלפות, ואת השית הזה נגד מכת ההדלפות התחלתי עם בן-גוריון, וזיכרוננו לכרכה, והמשכתי אותו עד לראש הממשלה הנוכחי. הלוואי שבמשרדים אחרים היה אומץ לעשות מה שהמשרטה עשתה. התופעה היא מכת המדינה, והיא אינה חדשה. לכן המשרטה פרסמה נוהל למניעת הדלפות.

שלמה הלל (המערך):

לא צריך אומץ במשרדים אחרים. מספיק שיהיה אומץ בממשלה. תתחילו בממשלה. זאת לא גבורה שהכול ייעשה במשרדים שבמשרדים. זה לא מכובד, זה לא יפה, זה לא פרלמנטרי, זה לא כלום.

חיים רמון (המערך):

זה גם לא אומץ.

שר הפנים י' בורג:

חוץ משני המשפטים האחרונים שלך — אמרת דברים נכונים. אמרתי שההדלפות הן מכת המדינה, וזה כולל גם את אותם מוסדות שאתה הזכרת. אני חושב בהחלט שזה לא צריך להיות כך. אבל מי כמוך יודע, שעניין ההדלפות הוא מכת מדינה מקדמת דנא, כמעט הייתי אומר, שזה לא רק אקוטי, אלא כרוני.

לכן הוציאו הוראות נוהל למניעת הדלפות במשרטה. עלימנת שלא תדעו טעות בשאלה מתי זה היה. אומר שזה היה ב'27 בנובמבר 1974. אם אני מסתכל בביוגרפיה שלי, אני לא הייתי אז השר הממונה על המשרטה. ב'27 בנובמבר 1974 הוצא הנוהל הזה האומר: "מטרת הנוהל לקבוע ולהגדיר את תחומי האחריות, שיטת מניעת ההדלפות או צמצומן וכן כל נושא אחר הקשור להדלפות".

שלמה הלל (המערך):

זו הוראה מאוד אינטליגנטית.

שר הפנים י' בורג:

אני מוכן לאשר את זה, נ"עם מאוד לכהן במשרה, שגם הקודם בה היה אדם אינטליגנטי.

אורה נמיר (המערך):

גם, הדגש הוא על "גם".

שבח וייס (המערך):

אתה עושה עכשיו הלל לשכתו. זה בסדר.

שר הפנים י' בורג:

ציינתי את התאריך, ואמרתי שלפי הביוגרפיה שלי, באותו תאריך לא הייתי השר הממונה על המשרטה.

אני רוצה להמשיך בדבר, כי הנושא הוא רציני, וגם אם אני בוחר לפעמים כסגנון מסוים, אל תטעו לחשוב שאני שוכח את הרצינות של העניין.

נדמה לי שחבר הכנסת שבח וייס, במאמר בעיתון "דבר" ב'20 במרס, אמר דבר נכון. הוא כוודאי לא יכעס אם אצטט את דבריו שם: "שכן זרימה בלתי מבוקרת של מידע שכזה לא רק שפוגעת בסדרי ממשל דמוקרטי, אלא שבכוח המקרים הוא פוגעת פגיעה אכזרית בחירויות הפרט. עלינו לעשות הבחנה ברורה בין זכות הציבור לדעת לבין חובת אגרי המידע" — כלומר במשרטה. — "לא לעשות בו שימוש פרוץ ואנרכי".

שכתבן: א. את היעלמות המידע, מדוע נעצר המידע: ב. את המערכת הנמנית, על יחסי התפקודיים והאנושיים: ג. את זיקות המשטרה למשרד הפנים ואת מידת השליטה וההכונה. דבר לא היה יודע לא מכבדום של שרים ולא מכבדום של שוטרים אם אכן כך היתה נפתרת השאלה והיתה נבדקת לכל עומקה, ואם היה גם הכוח לומר, מעבר לצד המשפטי, אם לא נעשה עוול ואם לא נהנו כשירותים באנשים. כוודאי, לא יהיה כזה מרפא לדורות, אבל אני משוכנע שאם העניין יעבור בצינויות הרגילים, לאחר כל מה שקרה — לא יהיו הדברים משכנעים, לא יירגעו הרוחות.

אני מאמין ומקווה שהכנסת והדיונים בוועדת הפנים יוכלו להביא לכך שהשר אכן יקים ועדה כזאת.

היו"ר נ' פדר:

תודה רבה. ישיב שר הפנים. בבקשה.

שר הפנים י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אציע לכנסת להעביר את הנושא לוועדה, לוועדת הפנים, ולמעשה הוועדה כבר התחילה בדיון, בכירור. אני רוצה להעיר כמה הערות על הנקודות שהועלו על-ידי חברי כנסת וגם לעניין גופא.

חבר הכנסת צור, אמרת בהתלהבות שהשר לא היה כאן שבועיים, עלימנת לעצור את מחול השדים. יש לי הכבוד להודיע לך, שאני עובתי את הארץ כיום שלישי בערב, ב'13 בחודש מרס, עלימנת להשתתף באירוע כמילנו כבר למחרת, ביום רביעי. ועד שאפשר להזמין שם אנשים לאירוע מסוג זה — וכאן כבר היו חגיגות אסתר, פורים ושושן-פורים, כך שהתכנון היה מלכתחילה לדבר הזה. בסך הכול יצאתי ביום שלישי בערב וחזרתי ביום שלישי — שבוע, בכל אופן, חמישים אחוז תוריד מהתיאור.

חיים רמון (המערך):

מה שנתר — מספיק.

שר הפנים י' בורג:

אני שמח על כל אחד שרוצה שאני אהיה אתו כאן, ואני מקבל את זה כאבה.

אורה נמיר (המערך):

המשטרה.

שר הפנים י' בורג:

ברצוני לומר, ואני מקווה שבהערה הזאת חבר הכנסת שרד לא יאשים אותי בזיחיות הדעת: יש אנשים שהסגנון שלי מוצא חן בעיניהם, ואני ביניהם, ויש כאלה שהוא אינו מוצא חן בעיניהם, אבל מזה להעזות ולהגדרות פסיכולוגיות או אולי אפילו פסיכואנליטיות — למרות גילי, זה עניין אחר.

בכל העניינים הללו, כמה שנקרא מחתרת או קבוצות שוליים — המשטרה וחברות הביטחון פועלות שיתוף מלא. דיווחתי לראש הממשלה על כל צעד-וצעד, באשר אני בין הראשונים שרוצים לעקור את המגפה הזאת מן השורש.

אם ניתוספו מומנטים של מלחמת ירדשה — כרגע איש אינו מ, ואין שום צורך למלחמה על ירדשה כלשהי. גם לא אתן אפשרות למלחמות נוי"ן בנו"ן, ניצב בניצב וכדומה.

אני מודה לחברים של הכנסת ששיבחו את הדברים שאמר המנכ"ל, שאמר המפכ"ל. טוב לפעמים לשמוע גם דברים כאלה.

אני מסכים כמעט עם כל הדברים שאמר חבר הכנסת דב כן-מאיר. נדמה לי שחברי הכנסת ששמעו היום משהו מתחילת הכירור, הם עצמם העדים הנאמנים ביותר לעניין.

עכשיו אביא עובדות ותאריכים. אני אומר את זה בתור מפרעה לכירורג אשר יהיה כוונתה.

הי"ר נ' פדר:

אדוני השר, היות שאתה מציע להעביר את שלוש ההצעות לוועדה, זמנך מוגבל.

שר הפנים י' בורג:

רגע, אם כך אתייחס לכל הצעה לחוד, אם אדוני רוצה. נעשה פשרה: יהי רצון כאילו אני מתייחס — — —

שלמה הלל (המערך):

אדוני השר, זה עונש חופף. יש פה עניין של עונש חופף.

שר הפנים י' בורג:

אני אקצר בדברי, אבל אני רואה חובה לציין את התאריכים המדויקים. חשבתי שהליברליות שניתנת למציעים תקרין גם קצת על זה שצריך לענות. אם כן, אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד ליושב-ראש — גם אני יושבתי פעם על הכיסא הזה — אני רוצה לומר את התאריכים.

שכח וייס (המערך):

מאחר שהחומר הזה חשוב מאוד, וזה העיקר, אני מציע שתציע דיון במליאה, וכך לא תהיה מוגבל בזמן, ואני אציע להעביר את הנושא לוועדה, ואחיה תסכים.

שלמה הלל (המערך):

— — —

שר הפנים י' בורג:

אתה — כאדם העוסק בענייני משטרה — צריך לדעת, שלפעמים הפרסום מזיק אחר כך. אילו היית אומר זאת קודם, הייתי יכול לחשוב. אני אקצר בדברי.

שלמה הלל (המערך):

זו כמעט הסתה לדבר עבירה.

שר הבריאות א' שושטק:

מותר לך, אדוני השר, לדבר 40 דקות.

שושנה ארבל-אלמוזליני (המערך):

רבע שעה על כל הצעה.

שר הפנים י' בורג:

אני אודה באשמה שלפעמים אני מדבר ככה, שאינני מרגיש שהזמן עובר. הלוואי שגם המקשיבים לי לא ירגישו.

אם כן, אני רוצה לציין את התאריכים, ובוהו אסתפק ואסיים. ב־28 בדצמבר 1982 נתקבלה כמות תל-אביב, כמטה הארצי, ידיעה הקשורה בנושא זה, ידיעה מורידנית, שכמותה זורמת למאותיהן. ב־14 בינואר 1983 נשלחה למחוז תל-אביב וליחידות אחרות הנחיה לעשות פעולות קונקרטיות מסוימות לשם העשרת הידיעה. ב־19 בינואר נרשמה על המסמך, שנשלח למחוז תל-אביב, תרשומת בכתב-יד, שלפיה מורה מר בנאי, סגן ראש מחלקת המודיעין של המטה הארצי, שיש להקפיד, אני מצטט: "שיש להקפיד מיידית את כל הפעולות שצוינו בהנחיה מ־14 בינואר. המשך הפעולות תאשרנה לאחר תיאום והשלמת המידע". זה היה ב־19 בינואר. ב־20 בינואר, למחרת, נתקיימה ישיבה מיוחדת בנושא זה במשרדו של ראש מחלקת המודיעין של משטרת ישראל, ודנו בהמשך הטיפול בידיעה. ב־26 בינואר, שבוע לאחר מכן, ניתנו הנחיות חדשות לטיפול בידיעה, ועל מחוז תל-אביב לא הוטלו משימות, כי העניין הועבר לאזור גיאוגרפי אחר.

אם כן, ברור שלמחרת הבקשה להקפיד, כלומר שלא לדון, כבר התקיימה ישיבה, ובתוך שבוע ניתנו הנחיות חדשות.

אלה שני דברים: זכותו של האזרח להיות מוגן, וזכותו של הציבור לדעת דברים. קשה מאוד למצוא את שכלי הזהב בין שני קצוות, שכל אחד מהם הוא מצווה.

ועכשיו בנוגע לפרשת ההשעיה של חפץ: אני רוצה לומר — ולא סתם להתכנסות כמעיל של סוב-יודיעה: שהרי בכל זאת הוא פנה לבג"ץ, בכל זאת זה סוב-יודיעה — אני רוצה לומר גם מעל במה זאת: השעיה אינה הרשעה. יש הבחנה מדויקת בעניינים הללו.

יעקב צור (המערך):

היא אינה הרשעה, אבל היא משפילה.

שר הפנים י' בורג:

אני מוכן לומר שאין זאת אות הצטיינות. אבל אני רוצה לשאול אותך, ואל תמשוך אותי יותר מדי כלשון: אתה ריכזת על מחול השדים: שמעת איזו מוסיקת רקע היתה בשעת המחול הזה. אולי שמת לב שאני, המפכ"ל והמנכ"ל, השתדלנו לדבר באוקטבות הנמוכות ביותר, ומרוע? — כי לא רציתי להוסיף על אותו צעד מכאבי של השעיה דברים, שאולי יש בהם משום הכבדה או מעין צל של הרשעה. ראיתי גם את הצד ההומני.

שלמה הלל (המערך):

אדוני השר, האם הניצבים הופיעו ברדיו ובטלוויזיה באישורו של המפכ"ל או לא? כי אם הם הופיעו באישורו —

— — —

שר הפנים י' בורג:

אני מניח שהופיעו באישורו, ואינו דומה העניין אחריו שהשתולל — — —

אני רוצה לומר משהו נוסף, ואחר כך אגיע לעניין המידע. כרגע אני מדבר על ההדלפה.

כבר אמרתי שעניין הועבר לבג"ץ. החומר נמצא אצל היועץ המשפטי. הוא יחליט בשני דברים, אם אינני טועה: האם יש לנקוט צעדים, ובאיוה דרג משפטי יש לברר את העניין. ושוב: די לחכימא ברמיזא.

אמרתי שהשתוללתי שהאוקטבות תהיינה נמוכות. לא צריכים להוסיף כאב לאדם אשר הושעה מתפקידו. לכן אני רוצה לומר, שאינני מבין את ההפגנה של נשות השוטרים. האם הן השופטות לכאן ולכאן?

אני רוצה לומר לציבור מעל הבמה הזאת: הרי אין מדובר בעניין סתמי, אלא באדם האחראי למאגר המידע שהוא אולי מאגר המידע הגדול ביותר השייך למשטרה, ולכן נדרשת זהירות בכל העניינים הללו, גם לכאן וגם לכאן.

עכשיו אני רוצה להתייחס למיתוס של ההקפאה מגבוה. חבר הכנסת שריר הפגין את הבקיות הגיאומטריות והפיסיקליות שלו, שהוראה אינה יכולה לבוא מלמטה למעלה אלא רק מלמעלה למטה. זה דבר מובן, אבל בכך שהוא עסק בענייני הגיאומטריה והפיסיקה הוא עדיין לא תירץ את העובדה שנוצר, בעזרת ההדלפה, מיתוס, שלפיו הוראה מגבוה הקפאה את החקירה.

עניתי על זאת כבר ביום שיש, כאשר זה קרה. מפני שכבר אז קיבלתי טלפונים בנוסח: "איך אתה מתערב?" בוודאי ראיתי כבר, שמישהו יכול לומר שזו, נניח, כת דתית כביכול, ו"אז בוודאי שר הפנים הוא בערם". לא מיניה ולא מקצתיה. אני נגד כל דבר שמסלף את המהות ואת התוכן של דת, ובייחוד של דת ישראל.

וחינונית. אבל אדוני מופקד על המשטרה, והמשטרה עמדה בפני מלחמת הכול בכול. אני רוצה להכין, מה צריך לקרות כדי שהשר יחזור? האם כשיירו זה בזה השר יחזור? מה צריך לקרות, אדוני השר? אני חושב שהדבר הזה מעיד על היחס של שר הפנים והמשטרה כלפי המשטרה. זה חוסר התייחסות רצינית.

אני מוכרח להודות, אדוני השר, שמאז עמדתי על רגלי האמנותי, שאין מקום למשרד משטרה במדינה דמוקרטית. המשטרה צריכה להיות חלק ממשרד הפנים, כך חשבתי. ואחרי, אדוני השר, מצליח לשכנע אותי שמדינת ישראל ואנחנו עוד לא ראויים, שהבעיות שלנו הן כאלה שאנחנו מוכרחים משרד משטרה ושר המשטרה במלואו, לצערי, בניגוד לאמונותי ולתפיסתי. אנחנו יודעים מה קרה במשטרה בשנים האחרונות. וזאת איננה הפרשה האחרונה. האם כבר שכחנו את הפרשה עם המפכ"ל?

אני חושב, אדוני השר, שאתה עסוק, וזה אנושי. אם כך, עשה חסד עם המשטרה, עשה חסד עם עצמך ועשה חסד עם הציבור, והנח לה. לא יעזור שום דיון בכנסת. לא יעזור שום דיון בוועדה עד אשר הטיפול במשטרה ישתנה בדרג המיניסטרילי. זה מה שצריך להיות.

אדוני שר המשטרה, שר האוטונומיה, שר הפנים וראש המפכ"ל, אין לך זמן בשביל זה. אני מבקש ממך, לטובת הציבור, עוזב את זה. לא היו לך הצלחות גדולות בעניין הזה. מאז שאתה מופקד על המשטרה — היא בתהליך של התדרדרות. אפילו בתנאי השירות של השוטרים אתה פוגע. אני מספר לך זאת כדי שתרע. השוטרים מרוויחים מיליונים, כידוע, ולכן שר האוצר הציע לפגוע בפטור שיש להם בארנונה העירונית. משם תבוא הישועה לכלכלת ישראל. ומה אמר שר הפנים והמשטרה? לא שמענו.

שלמה הלל (המערך):

לא שר האוצר, אלא שר הפנים.

חיים רמון (המערך):

מליחה, שר הפנים הביא את ההצעה, אם כי שר האוצר אמר לו.

שושנה ארבל-אלמולזילי (המערך):

בינתיים זה קבור.

חיים רמון (המערך):

נכון, בינתיים זה קבור. אבל איך מביאים בכלל דבר כזה.

אני רוצה לומר משהו על ההתחסדות בנושא ההרלפות. מה ההתחסדות בנושא כזה? רווקא פה החליטו להפעיל את כל חומר הדין. ואתה רוצה, אדוני שר המשטרה, שאני אאמין שזה היה השיקול של מי שהחליט להשעות את ניצב-משנה חפץ? מה, האם איננו חיים בעיר, האם איננו יודעים את מערכת היחסים, איננו יודעים שנטפלו אליו? איננו בא להגן, אבל אני מוכרח לומר לך, שבמשטרה לא יודעים איך מופיע בספר החוקים הסעיף של-פני פה לא היועץ המשפטי. זה סעיף של סודות רשמיים. זה סעיף מיוחד בספר החוקים. הוא מנוסח כפי שהוא מנוסח, ולפיו אפשר להעמיד לדין כמעט כל פקיד שמוסר אינפורמציה, כל עובד ציבור שמוסר אינפורמציה.

בא אדם ומאשר איזה מידע שהוא, אישור הדלפה, ועל זה אינני מתווכח. אבל אינני מבין: האם את זה צריך לעשות? ולמי? אז אומרים: הוא מופקד על המאגר, אתו צריך לדקדק קלה כחמורה.

בהיודע מעשה ההדלפה ב-8 למרס 1984, הטיל המפכ"ל על ניצב קרתי לבדוק יסודית את כל מהלך הטיפול בדיעשה המודיעינית.

נוסף על כך, בעת היעדר מהארץ במשך ימים מספר, מיום שלישי עד יום שלישי, ומתוך חיאום אתי, הטיל מנכ"ל משרד הפנים, לפי בקשת המפכ"ל, על מבקר אגף המשטרה ושירות בתי-הסוהר, מר שמואל איתן, לבצע ביקורת בשני נושאים. האחד — הטיפול שנעשה במידע שהגיע ממחוז תל-אביב למטה הארצי, לגבי קבוצות האנשים שנחשדו לאחר מכן בכינוע ניסיון הפיגוע בהר-הביב; השני, הנסיבות וההשתלשלויות שהביאו להשעייתו של ניצב משנה אסף חפץ. ראש היחידה המרכזית במחוז תל-אביב.

המבקר יגיש את דוח הביקורת שלו, ותהיה התייחסות לממצאים. למסקנות ולהמלצות, כפי שיועלו בדוח הביקורת.

קריאה:

שר הפנים י' בורג:

הדוח של המבקר הובטח לסוף השבוע. המבקר ביקש עוד ימים מספר. אני מעוניין בזה לא פחות מכל אחד היושב כאן. המשטרה ערה לעניין. אחרי ששמעתי את הצעתו של חבר הכנסת וייס, אני מציע שבהצעה אחת לסדר-היום יתקיים דיון במליאה; את שתי ההצעות האחרות לסדר-היום אני מציע להעביר לוועדה.

שבת וייס (המערך):

כבר שויתן, האם אני יכול לשאול שאלה?

ברור לכול, שהשאלה העיקרית והמהותית היא, האם היה או לא היה מתרחל. אבל גם השאלות האחרות חשובות. אתה תיארתי פה שלב שהוא מין חשוב, שזה הועבר לטיפול במקום אחר. שאלתי היא — אם אתה יכול לענות על כך — מאותו רגע שהעניין הועבר למקום אחר, האם הנושא טופל?

שר הפנים י' בורג:

התשובה חינתן בדות, והיא תהיה מדויקת. אני מציע להעביר את שלוש ההצעות לסדר-היום לוועדה.

היו"ר נ' פדר:

לחבר הכנסת רמון יש הצעה אחרת להצעות לסדר-היום של חבר הכנסת וירשובסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית כול, אני רוצה לברך את היושב-ראש ולאחל לו הצלחה.

אני רוצה לומר לשר הפנים: אומנם הוא ציין בדבריו שהוא נעדר מהארץ רק במשך שבוע, אך אני תוהה ביני לבין עצמי: מה צריך לקרות במשטרת ישראל כדי ששר הפנים והמשטרה יחזרו ארצה לפני הזמן? לא חשוב כרגע מי אשם במחול השדים ולא חשוב האם המפכ"ל נהג בסדר, או מישהו אחר נהג לא בסדר. אירע אירוע חמור. למרות חג הפורים, המשיכו במשחק הלא-פורמי הזה.

מה פירוש "היה פורים"? אני יודע שבשבט אסור לטוס. ידוע לי שבפורים טסים. השר ניסה להסביר שיש פורים.

שר הפנים י' בורג:

חיים רמון (המערך):

אני בטוח שהישיבה שלך בחוץ-לארץ היתה חשובה מאוד

יעקב צור (המערך):
כן.

היו"ר נ' פדר:
חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
יש הצעה להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת וירשובסקי.

היו"ר נ' פדר:
את הצעתו של חבר הכנסת וירשובסקי אעמיד להצבעה כנפרד.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעותיהם של חברי הכנסת דב כץ-מאיר ויעקב צור.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ד' כץ-מאיר ו' צור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר נ' פדר:

לגבי הצעתו של חבר הכנסת וירשובסקי יש שתי הצעות: להעביר לוועדה או להסיר מסדר-היום. נצביע על שתי ההצעות זו מול זו.

ה צ ב ע

כעת ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' וירשובסקי לוועדה — רוב

כעת ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' וירשובסקי לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

יא. הצעה לסדר-היום תנאי החיים בשכונת-הרכבת בלוד

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אנחנו התחלנו לקיים דיון בעניין זה. ערכנו סיור ואנחנו עומדים לסיים את הדיון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני כה מודאג מבעיית קצרים. כלנו — אני חושב שלפחות רבים מאתנו — ראינו את ההתנזרות בטלוויזיה ביום שישי, 9 במרס, על שכונת-הרכבת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
היא הסתמכה על הדיונים בוועדת הפנים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יפה. מדוע את מוזה? על מה את רוגזת?

אהרן נחמיאס (המערך):
זו הזדמנות בלתי חוזרת, ששר הפנים מסכים לדעתך. זה לא קורה לך הרבה פעמים. נצל את הזכות הזאת. תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בסדר.

אדוני שר המשטרה, בנושא הזה היה חיסול חשבונית בתוך המשטרה, ואני אומר זאת באחריות. אביא לך דוגמה. שוטר, ולא אנקוב כאן בשמו, אמר בריאיון עיתונאי שיש שימוש בהדלפות "על-מנת שעכברים יצאו מחורים". איש לא בא להתלונן עליו. להיפך, אומרים שהיחידה שלו מצוינת. מה, האם איננו חיים במדינה הזאת, שבה המשטרה משתמשת בהדלפות באופן שיטתי? פתאם נטפלו אליו.

יש לי שתי הצעות. אדוני השר, האחת, על-מנת להבריא את המשטרה יהיו חילופין בראש ובראשונה בדרג המיניסטריאלי, אם אפשר, והדרג המיניסטריאלי יביא לחילופין בדרג המקצועי העליון. אחרי מה שקרה לא תוכל המשטרה הזאת לעבוד כפי שעבדה. ההצעה השנייה, לפי חוק ועדת חקירה 1968 יש מוסד שנקרא ועדת בירור, לא ועדת חקירה. ועדת הבירור היא זו שצריכה לבדוק מה קרה, איך קרה, והאם זה באמת היה כל כך תמים, או שהעניין נוצל לחיסול חשבוניות. אינני מאמין: עד שלא יתמלאו שני התנאים האלה, הכנסת, לא בוועדת הפנים ולא במליאה, לא תוכל לעזור.

אני מציע, לכן, שאנחנו נסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר נ' פדר:

תודה. חברי הכנסת, השר מציע להעביר את שלוש ההצעות לוועדה. אני פונה אל המציעים. חבר הכנסת דב כץ-מאיר, הוא איננו.

שר הפנים י' בורג:

— — —

היו"ר נ' פדר:

אני מבין שהוא מסכים.

חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, האם אתה מסכים?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
כן.

היו"ר נ' פדר:

חבר הכנסת יעקב צור, האם אתה מסכים?

היו"ר נ' פדר:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: תנאי החיים בשכונת-הרכבת בלוד, הצעתו של חבר הכנסת תופיק טובי. בבקשה.

שבח ויס (המערך):
זה כבר עלתה על סדר-היום הצעה בעניין זה שהעלה חבר הכנסת רפי סיוסה.

היו"ר נ' פדר:

אני מצטער, זה עומד על סדר-היום.

אהרן נחמיאס (המערך):

אנחנו מסכימים להעביר את הנושא ללא דיון לוועדה. הצע לו את זה.

שר הפנים י' בורג:

אם הוא מסכים, אני מסכים.

אהרן נחמיאס (המערך):

השר מציע לך להעביר את הנושא ללא דיון לוועדה. קבל את הצעתו.

שושנה ארבל-אלמזלני (המערך):

וכי אני מוחה על הזכות הזאת? חלילה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ראינו את הוועדה שבה חיים חושבי השכונה הערכים, הנמנים עם אוכלוסייתה של העיר לוד. דיברו על העדר תנאים סניטריים, על תנאי הדיור התת-אנושיים, ביקרתי בשכונה, וראיתי דברים הרבה יותר חמורים ממה שהטלוויזיה הציגה. אני חושב שהתנאים שהם חיים בהם חייבים לזעזע את הכנסת. הם כחם על מצחם של החוגים האחראים כיום לקיום תנאים תת-אנושיים כמו אלה שגרים בהם תושבי שכונת-הרכבת, ובקרבם גם תושבי שכונת אחרת, הנקראת שכונת-שמיר.

אדוני שר הפנים, תנאי חייהם של תושבי השכונה הערבית כלוד, שכונת-הרכבת, הם עדות חמורה למדיניות האפליה הקיימת דווקא כלפי תושבי השכונות בערים המעורבות. מדברים במידה לא מעטה של ביקורת על הרשויות המקומיות הערביות, על כך שהן אינן מפתחות את השירותים בשכיל התושבים בכפרים, עקב ניהול כושל, עקב גביית מסים לקויה. והנה אנחנו רואים איך מתנהלים — — — איך עיריית נאורות מנהלות את חיי השכונות הערביות בערים הגדולות של ישראל.

אני רוצה, אדוני השר, להזכיר לך, שראש עיריית תל-אביב — ייאמר הדבר לשבח — לאחר שהוא ביקר בשכונת עג'מי וראה כמו עיניו את תנאי הדיור של התושבים הערכים החיים בשכונה זו, אמר שזו קטסטרופה. אבל הוא הוסיף ואמר: זו בושא לעם היהודי בישראל שיש דברים כאלה.

אני חושב שהבעיה של השכונות הערביות בערים הגדולות היא מן הבעיות החמורות ביותר, וששומה על משרד הפנים ועל משרד השיכון לדון ולטפל בה. כי התושבים שם חיים כתנאים הרבה יותר קשים, ומופלים לרעה עוד הרבה יותר מהתושבים הערכים בכפרים ובערים הערביות.

אני מעלה דווקא את הנושא של שכונת-הרכבת לאחר שהתושבים שם סיפרו, שלפני הבחירות בא אליהם מקסים לוי, בחברת אחיו, שר השיכון דוד לוי, והבטיח להם נסים ונפלאות. התושבים טוענים שבזכותם, בזכות מאות הקולות שהוא קיבל שם, הוא נבחר. אחרי הבחירות הוא פנה להם עורף, והגיעו הדברים לידי כך שהוא דיבר ואמר בטלוויזיה, שהתושבים האלה נמצאים שם באופן בלתי-יחידה, אני חושב שזה זלזול כתושבים, באוכלוסייה, כאזרחי העיר, שבתעודות הוות שלם כתוב שהם תושבי לוד. הייתכן שכך יתייחסו אליהם כל האחראים לפתרון בעיותיהם?

היו"ר נ' פדר:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: בחוק לחיקון פקודת בריאות העם (מס' 9), התשמ"ד — 1984, נפלו כמה טעויות, ועלינו לחקן אותן.

אני קורא: 1. כרישא של סעיף 1 המלים (להלן — הפקודה) — יימחקו: 2. בפסקה (1) בתחילתה יבוא: בסעיף קטן (1) — (א): 3. הסימון של פסקה (2) ישונה לפסקה-משנה (ב): 4. הסימון של פסקה (3) ישונה ל-(2).

מי בעד? מי נגד?

אהרן נחמיאס (המערך):

אם-השר לא פה, אנחנו צריכים להתנגד.

* "דבר הכנסת", חוברת 20, עמ' 2039: נספחות.

אין ספק שזה מחייב דיון, כדי שיימצאו פתרונות מהירים, אדוני השר, למשפחות בשכונה הזאת הנהרסות והולכות, לאמהות העוזבות את הילדים שלהן, להורים שאינם יכולים לגדל את ילדיהם בזוהמה הזאת. בוקעת משם קריאה אנושית, זעקה להציל, וחייבים אנו לעשות צעד בכיוון זה.

היו"ר נ' פדר:

תודה. ישיב שר הפנים.

שר הפנים י' כורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדובר בשכונה מסוימת, אשר לפי האינפורמציה שבידי פלשו אליה — במרוצת השנים מאז 1967 — ערכים מכל חלקי הארץ, לקרקע שהיא חקלאית ושייכת למינהל מקרקעי ישראל, על הקרקע הזאת הוקמו בתים, כבנייה קלה וקשה, בצורה לא מסודרת וללא היתרים. היות שהמכנים הלא-חוקיים ממקמים בצורה לא מסודרת, הדבר מונע אספקה מסודרת של השירותים הדרושים לתושבי המקום.

עם זה, המוסדות הנוגעים בדבר עושים להספקת שירותים הכרחיים. למשל: משרד הבריאות — הלשכה המחוזית מפעילה את שירותי הבריאות במקום; העירייה רואת לסילוק האשפה שלוש פעמים בשבוע, מפעילה את תאורת הרחוב, מסיעה את התלמידים לבתי-הספר ומפעילה שני גני ילדים. אחד לגילאי גן חובה והשני לילדי טרום-חובה.

עיריית לוד פועלת, בהנחיית משרד הפנים, אצל מינהל מקרקעי ישראל — אשר הוא הבעלים על הקרקע — למינוי ועדה בין-משרדית משותפת לפתרון הבעיה. על כן אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

היו"ר נ' פדר:

אני מבין שמדובר בוועדת הפנים. חבר הכנסת תופיק טובי, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מסכים.

היו"ר נ' פדר:

מי בעד ההצעה? מי נגד? מי ירים את ידו? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

י.ב. החלטה בדבר תיקוני טעויות בחוק לחיקון פקודת בריאות העם (מס' 9),

התשמ"ד — 1984 *

היו"ר נ' פדר:

אלה טעויות, ורצוי שהן יתוקנו ושהחוק יפורסם כראוי.

ה צ ב ע

ההחלטה בדבר תיקוני טעויות בחוק לחיקון

פקודת בריאות העם (מס' 9).

התשמ"ד — 1984, נתקבלה.

היו"ר נ' פדר:

מיצינו את סדר-היום. הישיבה הבאה מחר בשעה אחת-עשרה לפני הצהריים. הישיבה נעולה.